

Ulla Mikkonen & Topi Puttonen

**OSALLISTAVA KIRJAAMINEN LASTEN-
SUOJELUN TEHOSTETUSSA PERHE-
TYÖSSÄ**
Työntekijöille toteutettu
kyselytutkimus

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomikoulutus
2025

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijät	Ulla Mikkonen, Topi Puttonen
Työn nimi	Osallistava kirjaaminen lastensuojelun tehostetussa perhetyössä – Työntekijöille toteutettu kyselytutkimus
Toimeksiantaja	Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Vuosi	2025
Sivut	95 sivua, liitteitä 15 sivua
Työn ohjaaja	Miia Jyräs

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käsittelee Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen (LUVN) lastensuojelun liikkuvia palveluja. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella asuu lähes puoli miljoonaa asukasta. Liikkuvat palvelut kuuluvat erityisen tuen palveluihin ja tehostetun perhetyön palvelut tuotetaan koko hyvinvointialueelle yhteensä 51 työntekijän voimin.

Opinnäytetyössä keskitytään tutkimuskysymysten kautta kolmeen asiaan: osallistavan kirjaamisen toteutumisen nykytilaan, henkilöstön tämänhetkiseen osaamiseen sekä henkilöstön havaitsemiin kehittämistarpeisiin.

Lastensuojelussa lasten oikeuksia ja osallisuutta korostetaan, mutta kirjaukset eivät aina tue niiden toteutumista. Osallistava kirjaaminen on otettu käyttöön ja tilaajaorganisaatio toivoi tietoa sen toteutumisen tilanteesta. Tuleva lakimuutos velvoittaa organisaatiota siirtymään rakenteiseen kirjaamiskäytäntöön, ja kirjaukset siirtyvät Kanta-palveluun 1.9.2026. Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä.

Opinnäytetyön tietoperusta käsittelee ja määrittää tarkemmin sosiaalihuoltoa, lastensuojelua ja tehostettua perhetyötä, ehkäisevää lastensuojelua, osallisuutta, kirjaamista sosiaalihuollossa sekä lainsäädännön tuottamaa ohjausta perhetyölle sekä kirjaamiselle. Tarkentavana näkökulmana työssä nostetaan pienen lapsen osallisuutta.

Tulosten perusteella osallistava kirjaaminen onnistuu parhaiten yksilötapaamisissa toimistolla, kun työpari on mukana tapaamisessa. Huonoiten kirjaaminen onnistuu ulkona ja toiminnallisissa tapaamisissa. Osallistavaa kirjaamista käytetään jo, mutta kaikki työntekijät eivät koe sen kuuluvan heidän perustehtäviinsä. Suurin osa vastaajista kirjaa osallistavasti työssään jo nyt, mutta kirjaamista haittaa jonkin verran ajanpuute ja järjestelmien toimimattomuus sekä osallistavan kirjaamisen käyttöönottoon liittyvän muutoksen johtaminen.

Henkilöstön osaaminen rakenteisen kirjaamisen suhteen on pääosin hyvää, mutta koulutustarpeita on erityisesti lainsäädännössä sekä kirjausten sisältöön liittyvässä osaamisessa. Osallistavan kirjaamisen koulutuksiin osallistuminen on ollut vähäistä, joten osaamisen päivittäminen on tarpeen ja sitä työntekijät myös kaipaavat.

Asiasanat: osallisuus, lastensuojelu, perhetyö, kirjaaminen

Degree title	Bachelor of Social Services
Authors	Ulla Mikkonen, Topi Puttonen
Thesis title	Participatory documentation in child welfare family work – Employee survey
Commissioned by	Western Uusimaa Wellbeing Services County
Time	2025
Pages	95 pages, 15 pages of appendices
Supervisor	Miia Jyräs

ABSTRACT

This thesis examines the Mobile child welfare services in the Western Uusimaa Wellbeing Services County (LUVN). Western Uusimaa Wellbeing Services County area is home to nearly half a million residents. Mobile child welfare services are part of special support services, and intensive family work services are provided for the entire wellbeing county by a total of 51 employees.

Thesis is focusing on three aspects through our research questions: the current state of participatory documentation, the current competence of the employees, and the development needs perceived/noticed by the staff.

In child protection, children's rights and participation are emphasized, but documentation does not always support their realization. Participatory documentation has been taken into use, and the commissioning organization wanted to have more information on its current state. An upcoming change in legislation obligates the organization to transition to structured documentation practices, and all the documentation will be transferred to the Kanta service on September 1st, 2026. The data for the thesis was collected through an electronic survey.

The theoretical basis of this thesis addresses and defines social welfare, child protection and intensive family work, preventive child protection, participation, documentation in social welfare, and legislation that guides family work and documentation. A specific perspective in the work highlights the participation of young children.

Based on the results, participatory documentation is most successful in individual meetings which are kept at the office when a working partner is also present. It is least successful in outdoor and functional meetings. Participatory documentation is already in use, but not all employees feel it is part of their core duties. Most respondents already document participatively in their work, but documentation is sometimes affected by a lack of time and the inefficiency of data information systems, as well as the management during the change related to the implementation of participatory documentation.

The staff's competence in structured documentation is generally good, but there are training needs, especially in legislation and the content of documentation. Participation in the training related to participatory documentation training has been low, so updating skills is necessary and desired by the employees.

Keywords: inclusion, child welfare, family work, documentation

SISÄLLYS

SISÄLLYS.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 OSALLISUUS JA OSALLISTAVA KIRJAAMINEN.....	7
2.1 Asiakkaan osallisuus sosiaalihuollossa.....	8
2.2 Pienen lapsen osallisuus.....	12
3 RAKENTEINEN KIRJAAMINEN.....	16
3.1 Kirjaaminen sosiaalihuollossa.....	17
3.2 Kirjaamisen eettisyys.....	19
3.3 Tietosuoja.....	21
4 LASTENSUOJELUN VIITEKEHYS.....	22
4.1 Sosiaalityö.....	22
4.2 Sosiaaliohjaus.....	23
4.3 Lastensuojelun tehostettu perhetyö.....	24
5 AIEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA.....	25
6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	27
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	28
7.1 Toimeksiantaja.....	29
7.2 Tutkimusmenetelmät.....	31
7.2.1 Aineiston keräys Webropol-ohjelmalla ja julkaisuvaihe.....	33
7.2.2 Kyselytutkimuksen analysointi.....	37
8 TULOKSET.....	41
8.1 Vastaajien taustatiedot.....	42
8.2 Osallistavan kirjaamisen käyttäminen työssä.....	46
8.3 Osaaminen.....	50
8.4 Koulutustarpeet.....	60
8.5 Väittämät sosiaalihuollon kirjaamisesta.....	65

8.6 Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaan ja työntekijän näkökulmasta	70
8.7 Kirjaamisen puutteet.....	72
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	73
9.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	83
9.2 Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö.....	85
LÄHTEET.....	87

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Kysely

Liite 3. Tutkimuslupa

Liite 4. Tietosuojailmoitus

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön perustana on lakimuutos, joka velvoittaa sosiaalihuollon organisaatiot rakenteiseen kirjaamiseen, jolloin kirjaukset siirretään Kanta-palveluun. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lakisääteisen osallistavan kirjaamisen toteutumisen nykytila, osaamisen taso ja kehittämiskohteet tilaajaorganisaatiossa, lastensuojelun liikkuvissa palveluissa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. (Kanta 2024a.)

Kirjaaminen on merkittävä osa sosiaalihuollossa tehtävää työtä ja sitä säätelee lainsäädäntö. Lisäksi kirjaamisen tueksi Terveystieteiden tutkimuskeskus on laatinut sosiaalihuollon kirjaamisohjeet. (THL 2024a.) Asiakaskirjaukset tulevat siirtymään Kanta-palveluun, sekä asiakkaiden luettaviksi Omakannasta 1.9.2026. (Kanta 2024a.)

Rakenteinen kirjaamistapa edellyttää sitä, että kirjaukset toteutetaan osallistavasti asiakkaan kanssa (Kanta 2024b). Asiakkaan oikeutena on tietää itsestään tehtyjen kirjausten sisältö (EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679) ja sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000, 8. §).

Toteutamme opinnäytetyömme toimeksiantotyönä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lastensuojelun liikkuville palveluille. Lastensuojelun liikkuvat palvelut tarjoavat apua ja tukea lapsille sekä perheille pääosin heidän omassa elinympäristössään. Osallistava kirjaaminen ei ole vain lakisääteinen velvoite, vaan se on myös keskeinen työkalu lapsen hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamisessa.

Kirjaamisen merkitys lapselle on moninainen. Se ei ainoastaan dokumentoi tapahtumia vaan parhaimmillaan se voi myös vahvistaa lapsen ääntä ja osallisuutta prosessissa. Pienen lapsen näkökulmasta on erityisen tärkeää, että kirjaaminen on selkeää, ymmärrettävää ja lapsen tarpeet huomioivaa. Muistivälineenä kirjaaminen auttaa lasta ja perhettä palaamaan myöhemmin aiempiin keskusteluihin ja päätöksiin, mikä tukee jatkuvuutta ja turvallisuuden tunnetta.

2 OSALLISUUS JA OSALLISTAVA KIRJAAMINEN

Osallisuus lastensuojelun kontekstissa tarkoittaa Isolan ym. (2017) mukaan lapsen ja perheen aktiivista osallistumista ja vaikuttamista heitä koskeviin asioihin. Tämä käsite korostaa, että lapset ja perheet eivät ole vain passiivisia vastaanottajia, vaan heillä on oikeus olla mukana päätöksenteossa ja prosesseissa, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä. Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä. (THL 2024b.)

Osallisuutta voidaan vahvistaa kirjaamisen keinoin. Kirjaamisforumin (2023) avoimen materiaalipankin mukaan osallisuus vahvistuu, kun kirjaukset tehdään yhdessä asiakkaan kanssa. Kirjausten toteutuksessa on tärkeää tuoda esiin työntekijän näkökulma, ei pelkästään se, mitä asiakas haluaa itsestään kirjata. Asiakkaalle tulee tapaamisessa kerrata, mitkä työntekijän mielestä olivat tärkeitä kirjattavia asioita. Asiakkaalle kerrotaan ne asiat, joista työntekijä aikoo erityisesti kirjata. Asiakkaalta myös varmistetaan, haluaako hän lisätä tai kysyä jotain tehdyistä asiakirjamerkinnöistä. Tapaamisen lopuksi kirjaukset käydään läpi, keskustellaan ja muokataan kirjauksia tarvittaessa. Asiakkaalle myös kerrotaan, kirjausten tallennuspaikka sekä kuinka asiakas saa ne halutessaan luettavaksi. Kirjauksissa käytettävät lyhenteet ja ammatillinen kieli sekä erilaiset tyylit tuottavat asiakkaille haasteita ymmärtää kirjauksia. Kirjauksien keskeisiin periaatteisiin kuuluu, että kirjauksissa tulee käyttää selkeää ja ymmärrettävää kieltä. (THL 2025.)

Asiakkaan lähtökohdat tulee huomioida työskentelyssä, esimerkiksi lapsi-asiakkaan ikä ja kehitystaso vaikuttavat siihen, kuinka tilanteessa toimitaan. Asiakkaan kielitaito, kulttuuritausta, ja muut mahdolliset rajoitukset toimintakyvyssä vaikuttavat asiakkaan tarpeeseen saada tuettua osallisuutta itselleen. Osallisuus näyttäytyy aina asiakkaan arvostuksena. (Kirjaamisfoorumi 2023.) Tässä opinnäytetyössä osallisuus tarkoittaa asiakkaan oikeutta vaikuttaa omiin asioihinsa ja todeta niiden pohjalta yhteisesti toteutetun kirjaamisen kautta elämäntilanteen muutostarpeet.

2.1 Asiakkaan osallisuus sosiaalihuollossa

Lastensuojelulain periaatteiden mukaan lapsen osallistumista ja vaikuttamista omissa asioissaan tulee tukea. (Lastensuojelulaki 417/2007, 4. §.) Asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja osallistumista kuvataan sosiaalihuollon toteutuksessa. Asiakkaan toiveet ja mielipiteet tulee huomioida siten, että asiakkaalla on oikeus osallistua ja vaikuttaa omien palveluidensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Laki sosiaalihuollon asemasta ja oikeuksista, 8. §.) Suomen perustuslaissa mainitaan, että ihmisen osallistumista ja vaikuttamisen mahdollisuuksia itseään koskevassa päätöksenteossa tulee tukea. (Perustuslaki 731/1999.) Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014, 4. §.) todetaan, että asiakkaan tilanteen arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakkaan mahdollisuuteen osallistua ja vaikuttaa omiin asioihinsa.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL 2024c) mukaan, osallisuuden periaatteiden noudattaminen lisää asiakasosallisuutta. Periaatteita noudattamalla saadaan aikaan laadukkaita ja asiakkaan tarpeita paremmin vastaavia palveluita. Palveluita edeltävästi asiakkaalla on oikeus saada riittävästi tietoa asioista, jotka koskevat häntä itseään, ja hänellä tulee olla tilaisuus ilmaista mielipiteitään sekä ottaa kantaa hänen terveyteensä ja hyvinvointiinsa liittyviin asioihin. Isola ja Leeman (2021) tuovat artikkelissaan esiin, että osallisuuden kokemuksen voi sysätä eteenpäin asiakkaalle annettu katse tai myönteisyyttä korostava palaute.

Sihvon ym. (2018) julkaisun tulokset vahvistavat sitä, mitä laki työntekijöiltä edellyttää. Osallisuus ei ole silloin pelkkää osallistumista, vaan laajempaa tunnetta ja merkityksellisyyden kokemusta omista asioista. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman, LAPE-hankkeen (2016–2018) yksi vahvoista periaatteista on ollutkin asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen. (THL 2023.)

Huomattavaa on se, että vuodesta 2019 alkaen osallisuus mainitaan myös hallitusohjelmassa kymmeniä kertoja, ja tuota aiemmassa hallitusohjelmassa vain kaksi kertaa. Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa osallisuus ymmärrettiin dynaamisena hyvinvoinnin sosiaalisena tekijänä. Rinteen hallitusohjelma piti sisällään osallisuuden lisäksi teemat yhdenvertaisuuden edistämisestä ja

eriarvoisuuden torjunnasta. (THL 2024d.) Nykyisen Orpon hallituksen tekemässä tasa-arvo-ohjelmassa osallisuus mainittiin kolme kertaa. (STM 2025.)

Osallisuuden kehittyneempi alakäsite on osallistava dokumentointi ja Vierulan (2017, 37–38) mukaan lastensuojelussa dokumentoinnin ideaalitila on edetä kumppanuustasolle. Asiakkaan osallisuus näyttäytyy siinä siten, että hän yhdessä työntekijänsä kanssa neuvottelee ja suunnittelee sen, kuinka tilanteessa toimitaan. Henriksen (2022) taas tuo esiin, että ammattilaisten tulee kehittää niin asenteitaan kuin myös työskentelytapojaan. Saastamoinen (2021) samoin painottaa koulutuksen ja motivaation merkitystä lisäämään osallisuutta. Van Bijleveld ym. (2015, 137) mukaan keskeistä on asettaa lapsi keskiöön päätöksenteon prosessissa, sillä se on lapsen osallisuuden ja osallistavuuden keskeistä ymmärtämistä.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen ja Isolan ym. (2017) ohessa osallisuutta ja palvelujen lapsilähtöisyyttä ovat tutkineet esimerkiksi Petrelius (2016) sekä Niemelä ja Kivipelto (2019). Monialaisen yhteistyön näkökulmaa ovat tuoneet esiin Timperi (2022) ja Tulensalo ym. (2021). Joten teeman on oltava sosiaalihuollon kontekstissa tärkeä.

Vuonna 2022 toteutetussa lakikoulutuksessa korostettiin lapsen osallisuutta, ja kuulemista häntä koskevissa asioissa. Lapselle tulee hänen ikänsä ja kehitystasonsa huomioiden kertoa ymmärrettävällä tavalla yleis- ja erityislainsäädäntöön perustuvat oikeudet ja velvollisuudet. Lapsen oikeuksien toteutuminen edistää lapsen etua ja lastensuojelun työskentelyä erityisesti, kun huolehditaan lapsen osallisuuden edistämisestä sekä hyvästä kohtelusta. (Niemi-Weckström & Turunen 2022.)

Maahanmuuttajalapsia koskettavat erinäiset suojelutoimet, kuten sisällöltään haastava kansainvälinen puitelainsäädäntö. Yleissopimus koskee kaikkia sopimusvaltioiden lainkäyttövallan alaisina olevia lapsia (2 artikla). Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssi on laatinut standardeja kansainvälistä lastensuojelua ja yhteistyötä varten. Kansainvälistä lastensuojelua ja perheoikeutta koskeva Haagin yleissopimus varmistaa yhteneväiset menettelytavat lasten asioissa. YK:n lapsenoikeuksia koskevan yleissopimuksen kolman-

nessa artikkelissa säädetään siitä, että kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaali-
huollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toi-
missa, jotka koskevat lapsia, tulee ottaa huomioon lapsen etu (Yleissopimus
lapsen oikeuksista, 60/1991). Lapsen arvioinnissa kuullaan lapsen oma näke-
mys asioistaan. Nämä yleissopimukseen perustuvat oikeudet sitovat jokaista
maahan saapuvaa lasta, huolimatta siitä, minkä perusteella he maahan saa-
puvat. Joten lapsen osallisuus omiin asioihinsa tunnustetaan myös kansainväli-
sessä ja maahanmuuttajalapsia koskevassa lastensuojelussa. (Wenke & Hei-
berg 2015, 5–7.)

Halusimme esittää muutamalla lauseella asiakkaiden kokemuksia osallista-
vasta kirjaamisesta. Asiakaskirjaamisen merkitystä ei voida sivuuttaa osalli-
suuden ja voimaantumisen näkökulmasta ja lisäksi, ilman osallisuutta ei am-
mattilaisten tulisi kirjauksia toteuttaa. Kirjaukset tulisi tehdä myönteisesti ja
asiakasta kunnioittavalla tavalla. SOS-Lapsikylän lastensuojelun kokemusasi-
antuntijaryhmä, SOS-Kehittäjänuoret, kokevat osallistavan kirjaamisen erittäin
tärkeäksi. Koosteena kehittäjänuoret kokivat, että osallistavaa kirjaamista
käyttäen heidän ymmärryksensä olisi lisääntynyt ja vastakkainasettelu olisi vä-
hentynyt. Lisäksi kuulluksi kokemisen tunne ja omien mielipiteiden esiin tuomi-
nen olisivat kasvaneet, siitäkin huolimatta vaikka näkemykset olisivatkin olleet
erilaiset. (Kivinen & Valovaara-Annola 2024.)

Lab- ammattikorkeakoulusta valmistuneet YAMK- opiskelijat Holopainen ja
Behm (2025) tarkastelevat ammattikorkeakoululle kirjoittamassaan artikke-
lissa keinoja, joilla lastensuojelussa tapahtuvia kirjaamisprosesseja olisi mah-
dollista kehittää lapsilähtöisemmäksi ja osallisuutta vahvistavampaan suun-
taan. Kirjoittajat toteavat lähdekirjallisuuteen viitaten, että asiakirjat ovat juridi-
sia dokumentteja ja myös lapsen elämäntarinaa kuvaavia ja taltioivia välineitä.
Heidän mainitsemien lähteiden mukaan lapsen itsetuntoa ja mahdollisuutta
vaikuttaa niin hänen elämäänsä kuin sitä koskevaan päätöksentekoon on
mahdollista vaikuttaa osallistavan kirjaamisen avulla.

Samaisessa artikkelin alkuperäisiin lähdeviitteisiin tutustuessa, olivat Holopai-
nen ja Behm (2025) löytäneet artikkeliinsa punaisen langan, jolla lapsen osalli-
suutta pystytään osallistavalla kirjaamisella edistämään. Tämä ei tapahdu pel-

kästään työntekijöiden ajattelun muutoksella vaan siihen tarvitaan rakenteellisia muutoksia, esimerkiksi koulutusta, että toimintakulttuuriin liittyviä muutostarpeita. Behm ja Holopainen (2025) toteavat julkaisemansa artikkelin lopussa, että tarvitaan osallistavan kirjaamisen juurruttamista. Käytännössä organisaatiolta tarvitaan esimerkiksi selkeitä ohjeita ja toimintamallien yhteneväisyyttä.

Vario & Huusko (2021) toivat Pesäpuun julkaisussa Dokumentointi lasten kanssa tehtävässä kehittämis- ja vaikuttamistyössä esiin, että dokumentoinnissa tärkeintä on avoimuus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lapsi ja aikuinen niin yhdessä kuin erikseen saavat osallistua dokumentointiin ja myös muokata sitä. Muokkaus tarkoittaa sitä, että kirjaus tehdään täsmällisesti eli kuten lapsi on tarkoittanut ja halunnut sen sanoa. Muokkauksen avulla varmistetaan, että lapsen sanominen on ymmärretty ja kirjattu juuri oikealla tavalla. Yhteisen tekemisen kautta lapsen osallisuuden kokemus vahvistuu ja toimitatavat kehittyvät. Autenttisella kirjaamisen tavalla kirjataan lapsen sanomiset täysin siten, mitä lapsi työntekijälle kertoo.

Esimerkkinä nostamme esiin sanatarkan kirjauksen, jossa 6-vuotias lapsi sanoo: ”Mäyrä on kipeä”. Aikuinen: ”Miten sä hoitaisit (Mäyrää) hyvin?” Lapsi: ”No, annan ruokaa sille.” Mikäli lapsella ei ole sanoja käytössä, voi tällöin kuvailla lapsen toimintaa ja pääpainon ollessa silloin tekemisessä. Kuten esimerkiksi millaisia reaktioita lapsessa herää toiminnan aikana. Autenttinen kirjaaminen vähentää aikuisen tuottamaa tulkintaa. Lasten kertomat asiat tulee kuitenkin sitoa tiettyyn kontekstiin kuuluvaksi, sillä vältetään väärinymmärryksen mahdollisuus. (Vario & Huusko 2021.)

Lopuksi halusimme tuoda esiin eOppivan, joka yhdessä kansallisen lapsistrategian kanssa on aikaansaanut koulutuskokonaisuuden. Koulutuksista löytyy erilaisia ilmiölähtöisiä aihekokonaisuuksia. Lapsen oikeudet kokonaisuus sisältää esimerkiksi syrjimättömyyden, väkivallattomuuden ja lapsen oikeudet sosiaalihuollossa sekä osallisuuden ja osallistumisen oppimiskokonaisuuden. Useimmat koulutukset ovat kaikille avoimia videoita (kuva 1) ja kestoltaan noin 60–90 minuuttia. (eOppiva 2024.)

Kuva 1. Lapsen oikeudet (eOppiva 2024)

Samainen koulutuksenjärjestäjä toteuttaa vaikuttavuuden arviointikoulutusta, josta on mahdollisuus hankkia esimerkiksi lainsäädäntöön liittyvää tietoa.

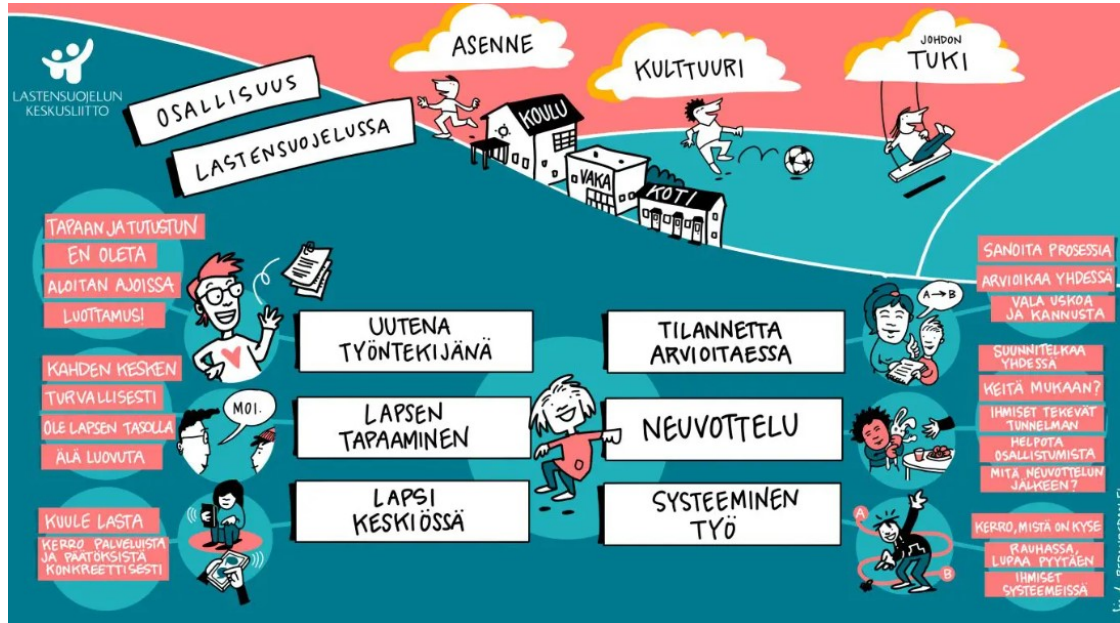
2.2 Pienen lapsen osallisuus

Halusimme huomioida erikseen pienen lapsen osallisuuden ja nostimme työhömme esiin tämän tarkentavan näkökulman, jotta pienen lapsen osallisuus ei jää puhuvien lasten varjoon. Osallistava sosiaalihuolto edellyttää, että lapsen ääni ja näkemykset otetaan huomioon. Vaikka varhaiskasvatusikäinen lapsi ei osaisi puhua, lukea tai kirjoittaa, hän voi silti ilmaista itseään monin eri tavoin. (Tuisku-Lehto 2021; Paaso & Huusko 2021.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2024e) tuo esiin näkökulman pienen lapsen kokemusmaailmasta käsin. Kuinka toteuttaa kirjaukset tuoden esiin lapsen näkemys asiastaan, kun lapsi ei vielä puhu. Lapsi ilmaisee itseään kielen avulla ollessaan vuorovaikutuksessa ympäröivien ihmisten kanssa. Kieli on ihmisen perusoikeus ja kielen avulla ilmaisemme niin ajatuksemme kuin tunteemme ja toiveemme muille ihmisille. (Nurmilaakso 2011, 32.)

Pieni lapsi ei saa jäädä piiloon ja aivan pienelläkin on oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Kuulluksi ja nähdyksi tulemisella varmistetaan turvallisen kasvun ja kehityksen jatkuminen. Aikuiselta tarvitaan silloin pysähtymisen ja havainnoinnin taitoja, jotta hän kykenee ymmärtämään lapsen tuottamia viestejä. Havainnoinnin avulla aikuinen saa itselleen vihjeitä, kuinka lapsi reagoi missäkin tilanteessa. Havainnointi ei kuitenkaan tuo täyttä varmuutta siihen, mitä lapsi todellisuudessa tuntee tai ajattelee. Kuitenkin se tuottaa tärkeää ajatusta lap-

sen sen hetkisestä tilanteesta. Alle kouluikäisten lasten vaikuttamisen ja osallistumisen apuvälineeksi on luotu Huomaa minut osallisuustyökalu (kuva 2) joka pohjautuu mentalisaatioteoriaan. (Franska ym. 2021.)

Kuva 2. Osallisuustyökalu (Lastensuojelun keskusliitto s.a.)

Varhaiskasvatusikäisten lasten osallistaminen sosiaalihuollon kirjaamiseen on monivaiheinen prosessi, joka vaatii erityistä huomiota ja osaamista. Sosiaalihuollon työntekijöiden on tärkeää saada koulutusta lapsen kehityksestä ja osallistavasta työskentelystä pienten lasten kanssa. Koulutus voi auttaa työntekijöitä ymmärtämään paremmin lasten erityistarpeita ja kehitysvaiheita sekä tarjoamaan heille oikeanlaisia välineitä. Tämä puolestaan voi parantaa kirjaamisprosessin laatua ja lapsen osallistumismahdollisuuksia. Sosiaalihuollon ammattilaisten koulutus ja osaamisen kehittäminen ovat myös tarpeellisia, jotta varhaiskasvatusikäinen lapsi voi osallistua aktiivisesti häntä koskeviin päätöksiin ja tuntea itsensä arvostetuksi ja kuulluksi. Osallistava sosiaalihuolto ei ainoastaan paranna lapsen hyvinvointia, vaan se myös vahvistaa hänen oikeuksiaan ja asemaansa yhteiskunnassa. (STM 2023.)

Ikätasoinen kommunikaation käyttö ottaa huomioon lapsen kehitysvaiheen. Aikuisen tehtävänä on luoda turvallinen ympäristö, jossa lapsi voi ilmaista tunteitaan ja ajatuksiaan, esimerkiksi leikin ja piirtämisen avulla. Näin lapsi voi osallistua prosessiin, vaikka hän ei osaisikaan puhua ja lukea. Aikuiset voivat havainnoida lapsen käyttäytymistä, ilmeitä ja eleitä. Nämä havainnot kirjataan

ylös ja niillä voi olla merkitystä lapsen tarpeiden ja toiveiden ymmärtämisessä. Leikki toimii viestintäkanavana, jonka avulla lapsi voi ilmaista itseään. (Tuisku-Lehto 2021; Paaso & Huusko 2021.)

Kauppinen (2025) on kirjoittamassaan intensiivisen avoarvioinnin manuaalissa tuonut esiin pienen lapsen osallisuuden näkökulman. Manuaalia on täydennetty yhdessä työryhmän kanssa ja lapsen osalta on todettu, että osallisuus tulee näkyviin toiminnallisuuden kautta. Kuten leikin, liikunnan, ulkoilun ja erilaisten välineistön avulla. Välineistöä voivat olla esimerkiksi kortit ja pelit. Arkea voidaan havainnoida lapsen kotona esimerkiksi ruokailujen, siirtymien ja iltatoimien osalta. Näin ollen pienen lapsen näkökulmaa on liikkuvissa palveluissa pohdittu.

Ensi- ja turvakotien liitto (2016) on julkaissut Lapsen oman kirjan (kuva 3). Kirjan tarkoituksena on, että lapsi piirtämällä ja kirjoittamalla saa tuotua esiin omia ajatuksiaan ja kokemaansa tunnemaailmaa. Kirja on tällöin dokumentti lapsen tilanteen näkyväksi tekemisestä ja tuo esiin lapsen osallisuuden omassa prosessissaan.

Kuva 3. Lapsen oma kirja

Perheellä on merkittävä rooli varhaiskasvatukseen lapsen sosiaalihuollossa. Vanhemmat ja huoltajat tuntevat lapsensa parhaiten ja voivat toimia siltana rakentajina lapsen ja sosiaalihuollon ammattilaisten välillä. On tärkeää, että perhettä kuullaan ja heidän näkemyksiään arvostetaan. Yhteistyö perheen kanssa auttaa ammattilaisia ymmärtämään lapsen tarpeita ja kehitysvaihetta

paremmin. Perhe voi myös toimia lapsen tukena kirjaamisprosessissa, jolloin lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja ymmärretyksi. (Franska ym. 2021.)

Lapsen oikeudet ovat keskeinen osa sosiaalihuollon toimintaa. YK:n lapsen oikeuksien sopimus (Yleissopimus lapsen oikeuksista, 60/1991) korostaa, että lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja osallistua häntä koskeviin päätöksiin. Varhaiskasvatuskäisten lasten osalta tämä tarkoittaa, että heidän mielipiteensä ja tunteensa on otettava vakavasti, vaikka he eivät osaisikaan itse sanoittaa niitä aikuismaiseen tapaan. Lapsen hyvinvointi on ensisijainen tavoite, ja osallistava lähestymistapa voi edistää lapsen psykososiaalista kehitystä ja itsetuntoa. Osallistava sosiaalihuolto ei ainoastaan paranna lapsen hyvinvointia, vaan se myös vahvistaa hänen oikeuksiaan ja asemaansa yhteiskunnassa. (Lastensuojelun Keskusliitto 2024.)

FIT-menetelmän (Feedback Informed Treatment) avulla voidaan lisätä erityisesti lapsen osallisuutta, kun lapsi ei vielä pysty kommunikoimaan puheen avulla. Vaikka lapsi ei ikänsä takia voi itse antaa palautetta, ovat vanhemmat lapsen äänitorvi. Vanhemmat voivat tuoda esiin kertomallaan lapsen käyttäytymisestä ja reaktioista eri tilanteissa. FIT:n periaatteet auttavat ammattilaisia kehittämään vuorovaikutusta lapsen ja hänen perheensä välillä. Tämä voi parantaa lapsen osallisuutta ja varmistaa, että hänen tarpeensa ja toiveensa otetaan huomioon lastensuojelussa. FIT kannustaa jatkuvaan arviointiin ja seurantaan meneillään olevan prosessin aikana. Tämä voi auttaa työntekijöitä havaitsemaan sitä, kuinka lapsi reagoi erilaisiin toimiin ja palveluihin, ja mukautamaan toimintatapojaan sen mukaisesti. (Tippet & Yliruka 2023.)

3–6-vuotiaan lapsen arviointia varten on kehitetty muutosarviointi asteikollinen lomake (YCORS). Lapsi valitsee yhden hymiökuvan kasvoista, joka näyttää kuinka hänellä menee. Tai, vaihtoehtoisesti lapsi voi piirtää sellaisen, mikä hänelle sopii. Samalla hymiöasteikolla lapsen on mahdollista arvioida sitä, milaista täällä tapaamisella oli tänään. Tai, kuten edellisessä, lapsi voi piirtää ilmeen itse. (Tippet & Yliruka 2023,13.)

3 RAKENTEINEN KIRJAAMINEN

Sosiaalihuollon rakenteinen kirjaaminen on keskeinen osa sosiaalihuollon asiakastyötä Suomessa. Se tarkoittaa systemaattista ja yhtenäistä tapaa dokumentoida asiakastietoja, palveluprosesseja ja interventioita. Rakenteinen kirjaaminen mahdollistaa tiedon tehokkaan hyödyntämisen, parantaa asiakasturvallisuutta ja auttaa ammattilaisia arvioimaan ja kehittämään palveluja. Rakenteiseen kirjaamiseen liittyvä lainsäädäntö perustuu useisiin eri lakeihin. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) säätelee sosiaalihuollon palveluja ja niiden järjestämistä. Lain tavoitteena on turvata sosiaalihuollon asiakkaille palvelut, jotka perustuvat heidän tarpeisiinsa. Laki korostaa myös asiakastietojen asianmukaista käsittelyä ja kirjaamista.

Suomessa sosiaalihuollon rakenteista kirjaamista kehitetään, jotta voidaan parantaa rakenteisen kirjaamisen laatua ja yhdenmukaisuutta. Erityisesti sosiaalihuollon digitalisaatio ja sähköisten palveluiden kehittäminen ovat olleet keskiössä, ja niiden avulla pyritään tehostamaan asiakastietojen kirjaamista ja hyödyntämistä. (THL 2024b.) Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2024b) mukaan on käynnissä toimintakulttuurin muutos; pitkällisen kehitystyön tuloksena ollaan saavuttamassa tilannetta, jossa asiakastiedot ovat saatavilla sekä asiakkaille, että ammattilaisille aiempaa huomattavasti paremmin.

Sosiaalihuollon rakenteinen kirjaaminen tarkoittaa yhtenäisten tietorakenteiden käyttämistä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos julkaisi vuonna 2024 oppaan, jossa avattiin asiakasnäkökulmasta tarkasteltuna rakenteisen kirjaamisen hyötyjä. Hyötyinä todettiin olevan, että asiakastiedot ovat saatavilla helposti niin asiakkaan kuin työntekijän näkökulmasta tarkasteltuna. Myös palvelu näyttyy tasalaatuisena asiakkaan sekä työntekijän näkökulmasta. (THL 2024b.)

Sosiaalihuollon ammattilaiselle rakenteinen kirjaaminen helpottaa tekstin tuottamista ja sen fokuointia. Näin kirjaaminen on yhtenäistä eri toimijoiden välillä ja asiakirjat ovat asiakkaan asiakirjoja, eivätkä työntekijän muistiinpanoja. Tiedot ovat myös helposti löydettävissä. Paikallisella tasolla rakenteinen kirjaaminen tuottaa vertailukelpoista tietoa ja eri alueiden sisäisten erojen tunnistettavuutta. Rakenteisuus tuottaa tietojohtamiseen välineitä ja paikallisella tasolla

myös muuta kulloinkin tarvittavaa tietoa. Kansallisesti tarkasteltuna rakenteinen kirjaaminen mahdollistaa esimerkiksi vertailukehittämisen ja vaikuttavuuden arvioinnin. Rakenteisella kirjaamisella tuotetaan tilastoja ja raportteja. Tulevaisuudessa eri rekisteritietoja voidaan myös yhdistää toisiinsa. (THL 2024b.)

3.1 Kirjaaminen sosiaalihuollossa

Sosiaalihuollon tehtäviä toteuttava henkilöstö on veloitettu kirjaamaan sosiaalihuollon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen, seurannan ja valvonnan kannalta tarpeelliset ja riittävät tiedot asiakkaan asiakirjoihin. Kirjaamisveloite alkaa, kun sosiaalihuollon viranomainen on saanut tiedon henkilön mahdollisesta sosiaalihuollon tarpeesta tai kun yksityinen palveluntuottaja alkaa toteuttaa sosiaalipalvelua tehdyn sopimuksen perusteella. Mitä laadukkaampaa kirjaaminen on, sitä hyödyllisempää se on, niin sosiaalihuollon asiakkaalle kuin sosiaalihuollon työntekijällekin. (Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015, 4. §.)

Laissa sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista viidennessä pykälässä säädetään siitä, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitos antaa tarkemmat määräykset asiakirjojen rakenteista ja asiakirjoihin merkittävistä tiedoista. Sosiaalihuollon työskentelyn aikana laaditut ja tallennetut asiakasasiakirjat ovat viranomaisen asiakirjoja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 5. §).

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (2025) nostaa esiin sosiaalihuollon kirjaamisen ohjeistuksessa, että kirjaamisen avulla saavutetaan asiakkaan tarpeiden ja työn tavoitteiden selkeyttämistä sekä mahdollistetaan asiakkaalle tutustuminen hänestä kerättävään tietoon. Näiden lisäksi kirjaukset antavat palveluntuottajalle mahdollisuuksia hyödyntää luotettavaa tietoa asiakkaiden määristä ja asiakkuuksien kestoista sekä mahdollisuuden seurata asiakastyön vaikuttavuutta. Sosiaalihuollon asiakastyöstä kirjaaminen on asiakasta koskevan tiedon sekä asiakasprosessin näkyväksi tekemistä. (Laaksonen ym. 2011, 12.)

Asiakkaan mukaan ottaminen kirjauksien laadintaan on osallistavaa kirjaamista, ja mahdollistaa asiakkaalle Euroopan unionin (EU) Tietosuoja-asetuk-

sen 2016/679 (GDPR) mukaisen oikeuden saada tietoa siitä mitä hänestä kirjoitetaan. Osallistava kirjaaminen voi tapahtua siten, että asiakkaalle voidaan kertoa asiakirjojen kirjoittamisesta tai asiakkaalle esitetään työskentelyn aikana häntä itseään koskevia asiakirjoja. Asiakirjoja voi myös mahdollisuuksien mukaan tehdä yhdessä asiakkaan kanssa. Sosiaalihuollon osallistavaa kirjaamista säätelee Suomessa erityisesti sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Lain mukaan sosiaalihuollon asiakkailla on oikeus osallistua ja vaikuttaa omien asioidensa hoitamiseen. Tämä tarkoittaa, että asiakkaan näkemykset, toiveet ja tarpeet on otettava huomioon sosiaalihuollon suunnittelussa ja toteutuksessa. Asiakirjoihin kirjoitetaan kuitenkin vain niistä asioista, joista on yhdessä asiakkaan kanssa sovittu, keskusteltu, tai jotka ovat muutoin tärkeitä kuvaamaan palvelun toteutumista (Laaksonen ym. 2011, 12).

eOppiva ja Kansa-koulu 6 -hanke ovat toteuttaneet 90 minuuttia kestävä sosiaalihuollon kirjaamisen peruskurssin. Sosiaalihuollon kirjaaminen on keskeinen osa työtä ja kirjattu tieto vaikuttaa niin asiakkaan, ammattilaisen, toimintayksikön kuin myös organisaation toimintaan. Unohtaa ei saa valtakunnallisen tiedon merkitystä. Kurssi perustuu sosiaalihuollon kirjaamista ohjaavaan lainsäädäntöön ja muuhun kirjaamisen tueksi tuotettuun materiaaliin. (eOppiva 2024b.; Varha s.a.)

Kaikkia työskentelyn aikana tehtäviä kirjauksia ei kuitenkaan pystytä tekemään yhdessä asiakkaan kanssa, tai hänelle niistä kertomaan etukäteen. (Laaksonen ym. 2011, 12.) Työskentely voi tapahtua lastensuojelun liikkuvissa palveluissa esimerkiksi ulkona tai ajoneuvossa, jossa ei turvallisesti tai tietoturvasyistä pystytä tekemään kirjauksia. Sosiaalihuollon työntekijän tehdessä kirjauksia asiakastietoihin asiakkaan kanssa yhdessä muodostuu mahdollisuus keskustella sekä asiakirjoihin kirjattavista asioista että siitä, miten työskentelyn aikana esille tulleita asioita kuvaillaan asiakirjoihin. Tämänkaltaisella avoimuudella voidaan lisätä asiakkaan luottamusta ja saada tuotua asiakkaalle näkyväksi työntekijän mielestä olennaisimmat havainnot. Asiakkaalla ja työntekijällä voi olla kuitenkin eriävät näkemykset asioista, ja yhteisessä keskustelussa asiakkaalla onkin mahdollisuus korjata omista näkemyksistään poikkeavasti tehtyjä tulkintoja. Mahdolliset eriävät näkemykset olisivat sekä työntekijän että asiakkaan oikeusturvan kannalta oleellista merkitä tehtyihin kirjauksiin. (THL 2025.)

Sosiaalihuoltolaissa korostuu asiakaskeskeinen lähestymistapa, joka edellyttää, että asiakkaan asiakirjoissa dokumentoidaan asiakkaan osallistuminen ja hänen näkemyksensä. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että asiakkaan mielipiteet ja kokemukset kirjataan ylös ja että asiakasta kuullaan eri päätöksenteon vaiheissa. Lisäksi lastensuojelulaissa (417/2007, 20. §.) säädetään, että asiakkaana olevan ”lapsen mielipide on selvitettävä hienovaraisesti sekä siten, että tästä ei aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille.”

3.2 Kirjaamisen eettisyys

Sosiaalihuollon kirjaamisen ohjeistuksissa (THL 2025) korostetaan kirjauksien läpinäkyvyyttä sekä eettisyyttä. Asiakkaan mukaan ottaminen asiakirjojen laatimiseen toimii eettisenä pohjana sosiaalihuollon toteuttamiselle. (Laaksonen ym. 2011,12.)

Featherstone ym. (2014) toteavat kirjaamisen olevan hyvin merkittävässä roolissa lastensuojelun vuorovaikutuksessa. Osallistavan kirjaamisen avulla on mahdollista vahvistaa lapsen osallisuuden kokemusta hänen omiin asioihinsa tai vastaavasti vahvistaa lapsen ulkopuolisuuden tunnetta. Näin osallistava kirjaaminen on myös eettisesti välttämätöntä.

Lastensuojelutyössä tärkeä elementti on saada luotua tasavertainen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde asiakasperheiden kanssa. Tämän onnistuessa suhteessa on läsnä monenkeskinen vastavuoroisuuden periaate, jossa työntekijän on mahdollista saada ymmärrys perheen kokonaisvaltaisesta tilanteesta. Konkreettisella tasolla se tarkoittaa avointa ja rehellistä kommunikointia. Perhettä tuetaan vuorovaikutuksellisin keinoin osallistumaan heitä koskevaan päätöksentekoon ja tilanteensa arviointiin sekä yhtyä palvelunsa toteutukseen. Eettisyyttä ajatellen tämä vaatii työn tekijältä heittäytymistä vastavuoroisuuteen, jotta asiakasperhe saadaan tähän mukaan. Työntekijälle mahdollinen roolin muutos voi olla kivuliasta, sillä se vaatii tilan antamista asiakkaalle ja valmiutta luovuttaa kontrollin, eräänlaisen määräilyn, vallan sekä ohjailunkapula toisaalle. (Hallamaa 2017, 282.)

Hallamaa (2017) tuo esiin V-relaation, joka lastensuojelun kontekstissa ja eettisyyttä miettiessä voisi perustua luottamukseen, kunnioituksen ja avoimuuden periaatteisiin. Lastensuojeluun sisältyy aina valta, joten on tarpeen pohtia tasapainoa eri asetelmien välillä. Lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen, osallisuuden huomioiminen ja kuulluksi tulemisen tunne aiheuttavat eettisyyttä ajatellen tasapainoilun tunnetta. Tähän työntekijä tarvitsee tukea, sillä kaikki vuorovaikutuksessa kuultu merkittävä tieto tulee kirjata.

Talentian (2022) mukaan eettisten valintojen tekeminen voi olla työntekijälle kuormittavaa. Tällöin työntekijällä on oikeus saada tukea esihenkilöltä, työyhteisöltä tai hyödyntää systeemistä työtettä moniammatillisissa työryhmissä. (Talentia 2022, 27–30.) Vaikkei lastensuojelun liikkuvien palveluiden henkilöstö olekaan siinä asemassa, että he tekisivät asiakkaan asioista päätöksiä, he kuitenkin tuottavat tietoa asiakkaan tilanteesta toisen henkilön päätöksenteon tueksi. Tällöin työntekijät ovat vastuussa siitä, että tieto on kirjattuna oikein. (Talentia 2022, 29–30.)

Kirjaamisen eettisyys on olennaista sosiaalialalla, ja sitä edellytetään ohjaavissa lainsäädännöissä, kuten aiemmassa luvussa 3.1 todettiin. Kirjaustilanteessa tehdään aina valintoja ja näkökulmien poimintoja kirjattavista havainnoista. Tähän näkökulmaan vaikuttaa myös työntekijän omat arvot ja käsitykset. Jos esimerkiksi kirjataan asiakkaan kirjaukseen ”lapsella ei ole omaa huonetta”, määritetään oletusarvoksi se, että lapsella tulisi olla oma huone. Tämän kaltaisia asioita olisikin hyvä reflektoida työryhmässä, jotta työ pysyisi tasalaatuisena ja linjaukset kirjattavista asioista yhtenäisinä. (Härkönen & Nevalainen 2023.)

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kirjaukset tai annettavat suositukset voivat olla yhä enemmän myös ristiriidassa työntekijöiden etujen sekä tarjolla olevien resurssien kanssa. Jos asiakkaalle esimerkiksi kirjauksessa suositellaan palvelua, jonka saatavuudessa tiedetään olevan resurssipulaa, jätetäänkö suositus antamatta, vaikka asiakkaalla siihen olisi selkeä tarve. Talentian eettinen lautakunta on kuitenkin todennut, että työntekijän velvollisuus on edistää asiakkaan hyvinvointia, ja on johdon vastuulla huolehtia taloudellisissa raameissa pysymisestä. (Talentia 2022, 27.)

Työntekijällä on lisäksi velvollisuus tuoda esiin havaitsemiaan epäkohtia ja asiakaslähtöisyyttä haittaavia rakenteita. Tätä kutsutaan rakenteelliseksi sosiaalityöksi, ja siitä säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2024) toisessa luvussa ja sen seitsemännessä pykälässä. Sosiaalihuollon ammattilaisilla on laissa säädetty velvollisuus kehittää omaa osaamistaan ammattitaidon sekä määräyksien ja säännöksiin tuntemuksen osalta. Vastaavasti työnantajalla on velvollisuus luoda edellytykset henkilöstölle ammattitaidon ja osaamisen kehittämiseen tarjoamalla riittävä perehdytys ja edellytykset esimerkiksi täydennyskoulutukseen. (Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015, 1 luku 5. §.)

3.3 Tietosuoja

Henkilötietojen suojasta säädetään EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (EU 2016/679), jäljempänä ”tietosuoja-asetus”. Tietosuoja laki (1050/2018) tarkentaa tietosuoja-asetusta. Lisäksi monet lait, esimerkiksi Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (Julkisuuslaki 621/1999), Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (Tiedonhallintalaki 906/2019) ja sosiaali- ja terveydenhuollon erityislainsäädäntö, ohjaavat sitä, miten henkilötietoja on käsiteltävä.

Tietosuoja-asioiden vastuunjako hyvinvointialueella toimii siten, että rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. Hallintosäännön III osan § 90:n mukaan hyvinvointialuejohtaja vastaa hyvinvointialueen tietosuojan tarkemmasta ohjauksesta. Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava riskiä vastaavan turvallisuustason varmistamiseksi asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet. Arvioitaessa sitä, mitä nämä toimenpiteet ovat, on otettava huomioon uusin tekniikka ja toteuttamiskustannukset, käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset sekä ihmisten oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat, todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat riskit. (Eduhouse 2025.)

Tietosuoja-asetus (EU 2016) 2016/679 (GDPR) on EU-tason säädös, silti se vaikuttaa merkittävästi myös sosiaalihuollon kirjaamiseen. Tietosuoja-asetus määrittelee, miten henkilötietoja tulee käsitellä ja suojata, ja mikä on tärkeää asiakastietojen kirjaamisessa. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

(785/1992) säätelee potilaiden oikeuksia, mutta se on tärkeä myös sosiaali- huollon kontekstissa, sillä se korostaa asiakkaan oikeutta saada tietoa omista tiedoistaan ja osallistua oman hoitonsa suunnitteluun.

Julkisuuslaissa todetaan, että asiakkaalla on oikeus saada tieto häntä itseään koskevasta asiakirjasta (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta, 2 ja 3 luvut sekä 33. §.) ja hänellä on myös oikeus tarkistaa yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti häntä itseään koskevat tiedot. (Niemi-Weckström & Turunen 2022, 7). Kirjaamisessa on olennaista tietosuojalainsäädännön tuntemus, jotta osaa kirjata vain asiakasta koskevia tietoja. (Tietosuojalaki). Osallistavan kirjaamisen kannalta taas on olennaista ymmärtää, mitä tietoa voi jakaa kenenkin kanssa työskentelyn aikana.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on saanut sosiaali- ja terveysministeriöltä kohdennetun rahoituksen tekoälyavusteisen kirjaamisen kehittämiseen, joten myös tekoälyn käyttäminen tulee varmasti lisääntymään ja muuttamaan kirjaamista tulevaisuudessa. (LUVN 2025a.) Tekoälyn tietosuojan arviointi on käynnissä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella. (LUVN 2025b.)

4 LASTENSUOJELUN VIITEKEHYS

Lastensuojelun keskeisin periaate on lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen. Lastensuojelulla tuetaan lapsen vanhempia sekä muita lapsen kasvattamiseen ja hoitamiseen osallistuvia henkilöitä. Lastensuojelun tukitoimilla on tarkoitus ehkäistä lapsen ja hänen perheensä ongelmien syntymistä sekä puuttua riittävän varhaisessa vaiheessa erilaisiin ongelmiin. Lastensuojelussa ensisijaisena asiana on nähdä lapsen etu, joka on otettava huomioon, kun arvioidaan lastensuojelun tarpeellisuutta. Lastensuojelun tukitoimien tarkoituksena on turvata lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, lisäksi lapsella on oikeus kehittyä tasapainoiseksi ja hyvinvoivaksi aikuiseksi. (Lastensuojelulaki, 4a. §.)

4.1 Sosiaalityö

Sosiaalityö perustuu ihmisoikeuksiin sekä yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen. Sosiaalityön toimivuudella pyritään varmistamaan se, että kaikkein

vaikeimmassa asemassa olevat ihmiset saavat myös tarvitsemansa avun ja tuen. (STM 2024.)

Sosiaalihuoltolaki määrittelee sosiaalityön tekemiselle raamit; laki ohjaa sosiaalityön palveluita tuotettavaksi siten, että asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut yhdenvertaisin perustein. Sosiaalihuoltolaissa määritellään myös, että asiakkaan tulee saada hyvää palvelua sekä kohtelua kaikissa sosiaalihuollon palveluissa. (Sosiaalihuoltolaki). Keskeiset periaatteet yhdessä lainsäädännön kanssa muodostavat lähtökohdan toiminnalle, kuinka inhimillistä sosiaalialan työtä tulisi toteuttaa.

Sosiaalipalveluja järjestämällä pyritään turvaamaan esimerkiksi lapsen tasa-painoista kehittymistä ja hyvinvointia. Sosiaalihuollon palveluiden pyrkimyksenä on tukea vanhempia, huoltajia sekä muita henkilöitä, jotka pitävät lapsesta huolta ja kasvattavat häntä. (Sosiaalihuoltolaki, 13. §).

Sosiaalityötä toteutetaan sekä yksilöllisesti, että perhekohtaisesti asiakas- ja asiantuntijatyönä. Sosiaalityön tarkoituksena on suunnitella yksilöille tai perheille heidän tarpeisiinsa sopivat palvelukokonaisuudet ja ne on tarkoitus sovittaa yhteen mahdollisten muiden toimijoiden tuottamien tukitoimien kanssa. Sosiaalityön tehtävänä on myös ohjata ja seurata näiden palveluiden toteutumista. Sosiaalityö pyrkii aina muutokseen, ja sen on tarkoitus lieventää senhetkisten elämäntilanteiden vaikeuksia parantamalla yksilöiden tai koko perheen toimintaedellytyksiä sekä asiakkaiden osallisuutta omaan elämäänsä. (Sosiaalihuoltolaki, 15. §.)

4.2 Sosiaaliohjaus

Sosiaaliohjaus on yksi tärkeä lastensuojelun työmuoto. Lapsiperheiden sosiaaliohjauksen tavoitteena on perheen auttaminen. Työskentelyn tarkoituksena on vahvistaa lapsen sekä hänen huoltajiensa omia voimavaroja sekä lisätä heille valmiuksia pärjätä elämässään ilman ulkopuolista tukea. Ohjaukseen sisältyvät myös palvelujen käyttämisen ja yhteensovittamisen tukeminen sekä neuvonta. Perheiden tilanteet yksilöllisesti huomioiden arvioidaan sosiaaliohjauksen työskentelyn aikana tarvetta lastensuojelulain mukaisten palveluiden

aloittamiseen. Silloin kun lapsen kasvuolosuhteet tai lapsen oma käytös vaarantavat normaalia kasvua kehitystä tai terveyttä, on aloitettava lastensuojelun asiakkuus. Sosiaalihojaus lastensuojelun tarjoamana on enemmän muutostavoitteista verrattuna muihin lapsiperheiden käyttämiin palveluihin. (Lehmuskoski & Suhonen 2023.)

4.3 Lastensuojelun tehostettu perhetyö

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2024f) ja LUVN (Lastensuojelu s.a.) toteavat, että tehostettua perhetyötä voidaan käyttää esimerkiksi kiireellisen sijoituksen tai huostaanoton tarpeen ehkäisemiseksi, joka kuvastaa työn tarpeellisuutta ja työskentelyn intensiteettiä. Lastensuojelun tehostetussa perhetyössä asiakkaita tavataan tai heihin ollaan yhteydessä noin 2–4 kertaa viikossa ja näiden tapaamisten sekä verkostotyön avulla perheelle tarjotaan tukea haastavassa elämäntilanteessa. Tehostetun perhetyön tavoitteena on muutoksen aikaan saaminen lapsen kasvun ja kehityksen olosuhteiden parantamiseksi perheessä.

Tehostettu perhetyö on lastensuojelulain (417/2007, 36. §.) perusteella järjestettävä avohuollon tukitoimi perheille. Kaikki lastensuojelun liikkuvien palveluiden palvelut tuotetaan tehostetun perhetyön päätöksellä. (Kauppinen 2025.)

Lastensuojelu voi velvoittaa osallistumista perhetyöhön. Olennaista on, että perheen kanssa saavutetaan toimiva yhteistyö, jotta työskentelylle luodaan edellytykset onnistua. Tapaamiset toteutetaan pääosin perheen omassa elinympäristössä eli esimerkiksi kotona, toiminnallisissa ympäristöissä ja tarvittaessa tapaamistiloissa. Tehostetun perhetyön tavoitteiden tulisi olla konkreettisia ja sellaisia, joihin koko perhe on valmis sitoutumaan. Muutostyöskentelyn luonteeseen kuuluu tavoitteiden jatkuva tarkastelu ja arviointi niiden saavuttamisesta. Perheen sosiaalityöntekijä tekee päätöksen tehostetusta perhetyöstä ja sopii yhdessä perheen ja työntekijöiden kanssa työskentelyn tavoitteet. Sosiaalityöntekijä seuraa tavoitteiden toteutumista. (Lastensuojelu s.a.)

4.4 Ehkäisevä lastensuojelu

Ehkäisevä lastensuojelu kuuluu hyvinvointialueille sekä kunnille. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollossa annettavasta ehkäisevästä lastensuojelusta, kuten neuvolapalveluissa ja kouluterveydenhuollosta annettavasta työstä. Kunnille sen sijaan kuuluvat muut tuen ja erityisen tuen toimenpiteet, joita voidaan antaa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, opetustyössä sekä nuorisotyössä. (THL 2024g.)

Heinosen ym. (2016, 184) mukaan ehkäisevässä lastensuojelussa tarjotaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsille apua ja tukea, jolloin ehkäistään ongelmien syntymistä tai niiden pahenemista, ja voidaan siten välttää lastensuojelun asiakkuuteen päätyminen. Pippuri (2015) omassa lisensiaattityössään toi esiin varhaisen tuen merkitystä, tunnistamista ja ohjausta oikeiden palveluiden piiriin kyllin ajoissa. Joten ehkäisevän työn merkitys on huomattava.

5 AIEMMAT TUTKIMUKSET AIHEESTA

Osallistava kirjaaminen on kiinnostanut monia tutkijoita. Dokumentointikäytäntöjä sosiaalihuollossa on tutkittu muutamissa tutkimuksissa. Suomessa toteutetut dokumentointiin ja asiakirjoihin liittyvät tutkimukset keskittyvät pääosin asiakirjojen sisältöihin. Tutkimukset dokumentointiprosessin ja työvälineiden näkökulmasta tarkasteltuna ovat jääneet vähemmälle. Erilaisia oppaita ja asiakirjojen laadintaan liittyvää materiaalia on hyvin saatavilla. Kansa-kouluhanke toimi ajalla 2015–2024. Hankkeen tarkoituksena oli tukea organisaatioita kirjaamiskäytäntöjen kehittämisessä ja valmennuksessa ympäri Suomea. (Varha s.a.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025) on tuottanut myös paljon materiaalia sosiaalihuollon kirjaamisesta. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos yhdessä Kelan kanssa tarjoavat tukea sosiaalihuollon kirjaamisessa myös Kansakoulu hankkeen päättymisen jälkeen. Esimerkiksi tarjoamalla maksuttomia rakenteisen kirjaamisen koulutuksia. Kantapalvelujen käsikirja tuottaa tietoa sosiaalihuollon toimijoille. (Lehmuskoski & Suhonen 2024.) Erilaiset ilmaiset webinaarit

Kanta.fi palvelussa tuottavat uusinta tietoa esimerkiksi alaikäisten asiakkaiden tietojen hallinnasta sosiaalihuollossa. (Kanta 2025.)

Työntekijöiden, työssään laatimien asiakirjojen osallistavia dokumentointitapoja ei kuitenkaan ole juuri tutkittu, lukuun ottamatta muutamia esimerkiksi ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytetöitä. Holopainen & Behm (2025) julkaisivat YAMK-opinnäytetyön kuvailevana kirjallisuuskatsauksena osallistavasta kirjaamisesta sijaishuollossa. Hassisen (2023) YAMK-opinnäytetyö oli tutkimuksellinen työ, ja kehittämistyön tarkoitus oli kehittää kirjaamiskoulutus ja kouluttaa työntekijät osallistavaan kirjaamiseen. Mikkosen & Voutilaisen (2024) AMK-opinnäytetyö kartoitti avopalveluissa osallistavan kirjaamisen kokemuksia työntekijöiden näkökulmasta kuvattuna. Ylisirniö (2022) toteutti AMK-opinnäytetyönsä toiminnallisella tavalla, jossa avopalvelutyöntekijöiden työtä kehitettiin tuomalla siihen uudenlainen asiakasta osallistava työskentelymalli. Halusimme tuoda ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden merkityksen esiin työelämälähtöisyyden ja työelämää palvelevan näkökulman takia.

Kääriäinen (2022) julkaisi tieteellisen artikkelin, jossa hän toi esiin asiakasturvallisuuden näkökulman dokumentoinnista ja sen merkityksestä. Hän totesi, dokumentoinnin olevan keskeistä esimerkiksi työskentelyn jälkikäteisarvioinnissa. Kääriäinen korostaa esimerkiksi, että haavoittuvassa asemassa olevien sosiaalihuollon asiakkaiden tulee luottaa palvelujen oikeellisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoiseen kohteluun sosiaalipalveluissa. Oikeusasiamiehille tehdyissä kanteluissa nousi esiin, esimerkiksi asiakastyön puutteellisia dokumentointeja, virheitä tiedon keräämisessä ja tietopyyntöjen laiminlyöntejä. Joten kirjaamisen tärkeys oli selkeä artikkelin perusteella.

Kääriäinen (2024) toteaa sosiaalihuollon kirjauksen olevan yksi vuorovaikutuksen muoto. Kirjaukset ovat niin asiakkaan elämäntilanteen näkyväksi tuomista, kuin myös ammattilaisen turvaa ja suojaa. Oikeaoppisesti laadittu asiakirja nähdään myös asiakkaan arvostuksena, eikä asiakirjoja voi laatia pelkästään koneiden avulla. Asiakirjojen kirjoittaminen on siten tärkeä osa tiedonmuodostusta, ja asiakkaasta tehdyillä merkinnöillä on kauaskantoisia vaikutuksia hänen elämässsä.

Jaakola (2022) omassa artikkelissaan toteaa, että lastensuojelun asiakkaita tulee auttaa riittävän tehokkaasti lastensuojelun keinoilla. Huolellisesti tehty arviointi on avainasemassa ja se on myös asiakkaan oikeus. Ilman dokumentointia arviointia ei ole mahdollista toteuttaa. Jaakolan (2022) mukaan on syytä kiinnittää huomiota tiedonmuodostuksen sekä päättelyn prosesseihin, että siihen, millaisten tietojen avulla lapsen tilannetta arvioidaan. On myös tiedostettava, että millainen arvo- ja eettinen ajattelu ohjaa toteutettua arviointia.

Jätimme opinnäytetyömme ulkopuolelle kansainvälisen tieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen asiakastyön kirjaamisen osalta. Pohdimme asiaa monesta näkökulmasta, mutta teimme tämän valinnan kuitenkin tietoisesti. Koimme nyt oleellisempaan keskittyä Suomen ajankohtaiseen tilanteeseen aihetta kohtaan, sillä kirjaukset tulevat siirtymään suoraan asiakkaiden itsensä luettaviksi. Rakenteisen kirjaamisen myötä, tieto on myös paremmin jäsennellyssä muodossa. (THL 2025.)

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön perustana on lakimuutos, joka velvoittaa sosiaalihuollon organisaatiot rakenteiseen kirjaamiseen, jolloin kirjaukset siirretään Kanta-palveluun. Kaikkien sosiaalihuollon palveluntuottajien on liityttävä Kanta-järjestelmään lain vaatimukset täyttävällä asiakastietojärjestelmällä viimeistään 1.9.2026. Rakenteista kirjaamista tulee toteuttaa osallistavana kirjaamisena asiakkaan kanssa yhteistyössä. (Kanta 2024a.)

Opinnäytetyön tavoitteena ja tarkoituksena on selvittää lakisääteisen osallistavan kirjaamisen toteutumisen nykytila sekä nostaa esiin havaintoja siitä, millaista tukea henkilöstö tarvitsee, jotta laissa säädetyt tavoitteet kirjaamiselle saadaan toteutumaan lastensuojelun liikkuvissa palveluissa. Opinnäytetyöprosessissa selvitämme toimeksiantajalle, millaisia kehittämistarpeita henkilöstöltä nousee osallistavan kirjauksen toteuttamisen suhteen. Nämä kehittämistarpeet voivat liittyä niin oman osaamisen kehittämiseen kuin vaaditun kirjaamisen toteuttamiseen käytännössä.

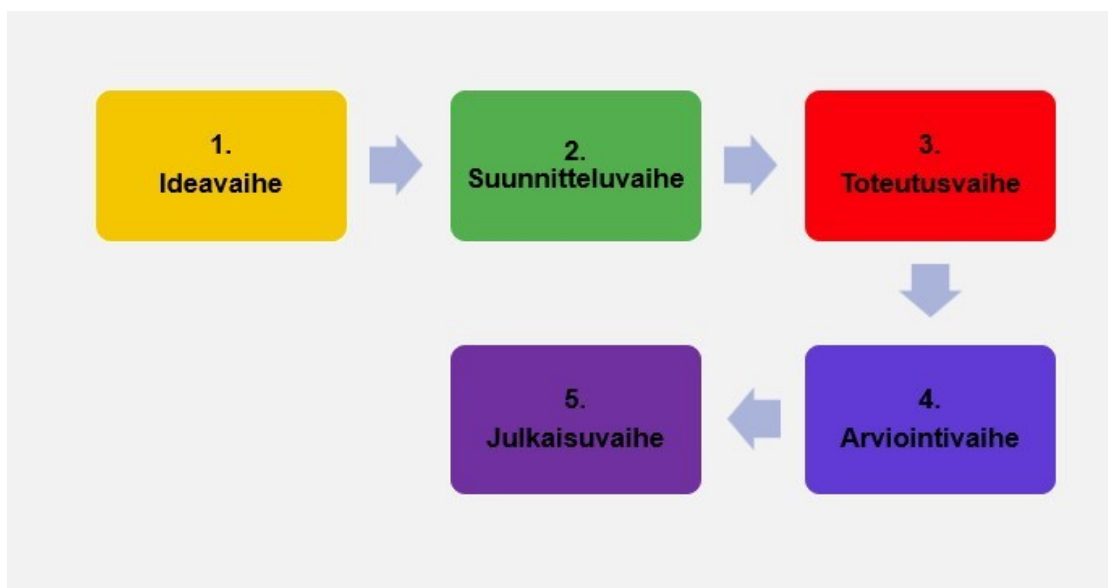
Opinnäytetyömme kohteena oleva organisaatio on aloittanut osallistavan kirjaamisen aktiivisen harjoittelun ja toteuttamisen lokakuussa 2024. Organisaation tavoitteena on siirtyä toteuttamaan yhtenäistä osallistavaa kirjaamistapaa. Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä teoriaosuus perustuu pitkälti lainsäädännölliseen ja osallisuuden näkökulmaan, ja tietoperustana toimivat myös muut tieteelliset ja tutkimukselliset lähteet.

Tutkimuskysymykset

- 1. Miten osallistava kirjaaminen toteutuu lastensuojelun liikkuvissa palveluissa tällä hetkellä?*
- 2. Miten hyvin henkilöstö hallitsee osallistavan kirjaamisen teoriataustan ja toteuttamisen?*
- 3. Mitä kehittämistarpeita osallistavaan kirjaamiseen liittyen, lastensuojelun liikkuvissa palveluissa on?*

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön suunnittelu ja toteuttaminen on prosessi, joka etenee ideavaiheesta julkaisuun (Heikkinen ym. 2013). Tässä luvussa esitellään tiiviisti tämän opinnäytetyönprosessin (kuva 4) vaiheet. Aloitimme työmme suunnittelun marraskuussa 2024 ideavaiheella, jonka aikana meille muodostui ajatus tuottaa lastensuojelun kentälle jotain heille hyödyllistä tietoa. Lastensuojelun tehostetun perhetyön kenttä rajautui opinnäytetyön toteuttajien työkokemuksen puolesta aihepiiriksi, koska meillä opinnäytetyön toteuttajina oli tiedossa lastensuojelun niukat resurssit tiedon tuottamiseen, haastava toimintaympäristö sekä lastensuojeluun liittyvien lakien muuttuminen viime vuosina.

Kuva 4. Opinnäytetyöprosessin vaiheet (Mukaillen Heikkinen ym. 2013)

Olimme aiheemme suhteen liikkeellä sopivaan aikaan, sillä lastensuojelussa osallistavan kirjaamisen merkitystä osallisuutta tukevana menetelmänä on alettu korostaa ohjeistuksissa yhä enemmän. Toimeksiantaja pystyy siten tämän opinnäytetyön avulla saamaan ajankohtaista tietoa muun muassa henkilöstön osaamisen ja kehittämisen näkökulmasta osallisuutta edistävällä tavalla.

7.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantaja löytyi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta, lastensuojelun liikkuvista palveluista. Osallistava kirjaaminen nousi heidän edustajansa kanssa käydyissä keskusteluissa aiheeksi, jonka toteutukseen liittyen toimeksiantajalla olisi tutkimustiedon tarvetta. Jo ensimmäisessä palaverissa marraskuussa 2024 yhdessä toimeksiantajan kanssa pääsimme hyvin kiinni konkreettiin. Selvisi, että toimeksiantajalla oli selkeä tarve ja aikataulu mielessään, jonka pilkoimme palasiksi opinnäytetyön prosessiin sopien.

Lähdimme työstämään opinnäytetyön suunnitelmaa sekä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen vaatimaa tutkimuslupahakemusta joulukuussa 2024. (Tutkimus, kehitys- ja innovaatiotoiminta s.a.) Molemmat dokumentit valmistuivat tammikuussa 2025 ja tutkimusluvan toimeksiantajan organisaatiosta saimme

helmikuussa 2025. Tutkimussuunnitelmia teimme kaksin kappalein, sillä ammattikorkeakoulumme opinnäytetyön suunnitelma poikkesi hyvinvointialueelle liitteenä lähetettävästä työstä.

Hyvinvointialue järjestää sosiaali- ja terveystalvet, pelastustoimen talvet sekä opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut Espoon, Hangon, Inkoon, Karkkilan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Lohjan, Raaseporin, Siuntion ja Vihdin asukkaille. Yleisesti koko hyvinvointialueella työskentelee henkilöstöä noin 10 000 työntekijän verran. Asukkaita alueella asuu lähes puoli miljoonaa (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue s.a.).

Lastensuojelun liikkuvat talvet toteuttavat Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella lastensuojelun tehostettua perhetyötä. Lastensuojelun tehostettu perhetyö on lastensuojelulain (417/2007) 36. §:n mukainen avohuollon tukitoimi perheille. Työtä tehdään liikkuvalla työotteella, asiakkaiden toimintaympäristöihin.

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut jakautuvat sosiaalityöhön, perhetyöhön, kasvatus- ja perheneuvontaan, sosiaaliohjaukseen, kotipalveluun, tukisuhdetointaan, sekä perheoikeudellisiin palveluihin ja lastensuojeluun. Lastensuojelun tarkoituksena on tukea ja auttaa vaikeassa tilanteessa eläviä lapsia, nuoria ja heidän perheitään. Lastensuojelun talvet jakautuvat lastensuojelun sosiaalityöhön, lastensuojelun sosiaaliohjaukseen ja tehostettuun perhetyöhön. Lastensuojelun liikkuvat talvet sijoittuvat tehostettuun perhetyöhön, jonne perheen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekee päätöksen. (Lapsiperheiden sosiaalipalvelut s.a.)

Lastensuojelun liikkuvissa palveluissa tiimien lähijohtamista toteuttavat vastaavat ohjaajat, joita on kaikkiaan Espoon toimipisteessä kolme, ns. Lovikassa yksi ja Hirsissä myös yksi. Palveluesimies toimii vastaavien ohjaajien lähiesihenkilönä ja palveluesihenkilön lähiesihenkilönä toimii lastensuojelun erityis- palveluiden palveluyksikköpäällikkö. Liikkuvien palveluiden johtoryhmä koontuu kerran viikossa, ja kokoonpanona toimii vastaavat ohjaajat ja palveluesihenkilö. Niin sanottuja avoimia johtoryhmiä, joihin myös työntekijät saavat osallistua järjestetään muutaman kerran vuodessa. Länsi-Uudenmaan hyvin-

vointialueen palvelulinjajohtaja vastaa lasten- ja nuorten erityisen tuen palveluista. Pääosa henkilöstöstä toimii lastensuojelun sosiaaliohjaaja nimikkeellä. (Kauppinen 2025; Organisaatio s.a.)

Kuva 5. Intensiivisen avoarvioinnin asiakasprosessin kulku (Intensiivisen avoarvioinnin intranet 2025)

Olemme liittäneet esimerkkinä (kuva 5), josta on nähtävissä intensiivisen avoarviointityön prosessikuvaus. Kuvauksesta ilmenee asiakasohjauksen ja verkostotyön näkökulma sekä työn aloituksen, työskentely, väliarvioinnin ja mahdollisen jatkotyöskentelyn vaihe. Sosiaalihuollossa asiakastyöstä tehty päätös tulee myös työskentelyn osalta päättää. Kuvan julkaisun jälkeen asiakasohjauksen osalta on tapahtunut muutos ja asiakasohjaus tapahtuu ilman vastavien mukana olemista tasokokouksessa.

7.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät ovat keskeinen osa tutkimusta, sillä ne määrittävät, kuinka tutkimuskysymyksiin haetaan vastauksia ja kuinka kerättyä tietoa analysoidaan. Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa laajasti kahteen pääkategoriaan: kvantitatiivisiin ja kvalitatiivisiin menetelmiin. Kumpikin lähestymistapa tarjoaa erilaisia näkökulmia ja työkaluja tutkimuksen toteuttamiseen. Esimerkiksi kvantitatiiviset menetelmät perustuvat numeeriseen dataan ja tilastollisiin analyysiin. Ne mahdollistavat laajojen otosten tutkimisen ja tilastollisten hypoteesien testaamisen. Tyypillisiä kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä ovat

kyselytutkimukset standardoiduilla kysymyksillä, jotka kerätään suurilta joukoilta, ja joiden avulla voidaan tilastollisesti analysoida vastaajien mielipiteitä tai käyttäytymistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Määrällisen tutkimuksen avulla on mahdollista saada kerättyä yleistettävämpää tilastotietoa kuin laadullisella metodilla. Tutkimus on myös silloin objektiivinen. (Vilka 2021a,168; Hirsjärvi & Hurme 2017, 37.)

Kvalitatiiviset menetelmät keskittyvät ilmiöiden ymmärtämiseen syvällisesti ja kontekstuaalisesti. Ne perustuvat usein pieniin otoksiin ja niiden avulla pyritään saamaan syvällistä tietoa yksilöiden kokemuksista, ajatuksista ja tunteista. Yleisimmät kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät ovat haastattelut, havainnointi ja sisällönanalyysi. Sisällönanalyysissä tekstimuotoinen aineisto, kuten haastattelu tai asiakirja analysoidaan teemoittain tai kategorisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Sekametodit yhdistävät kvalitatiiviset ja kvantitatiiviset lähestymistavat, mikä mahdollistaa monipuolisemman ja syvällisemmän ymmärryksen tutkittavasta ilmiöstä. Esimerkiksi, ensin voidaan kerätä kvantitatiivista dataa laajasta kyselytutkimuksesta ja sen jälkeen syventää tuloksia kvalitatiivisilla haastatteluilla. Tällainen lähestymistapa voi rikastuttaa tutkimuksen löydöksiä ja tarjota kattavamman kuvan ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimusmenetelmien valinta riippuu tutkimuskysymyksistä, aineistosta ja tutkijan tavoitteista. Tieteellisessä tutkimuksessa on tärkeää, että valitut menetelmät ovat perusteltuja ja että tutkimusprosessi on läpinäkyvä, jotta tulokset voidaan toistaa, ja arvioida kriittisesti. Eri menetelmien yhdistäminen voi myös tuoda esiin uusia näkökulmia ja syventää ymmärrystä tutkittavista ilmiöistä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Lähdimme pohtimaan mahdollista tutkimusmenetelmää edellä mainittuun lähdekirjallisuuteen peilaten. Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyömme pääosin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Määrällisenä tutkimuksena toteutettavalla kyselyllä saamme toimeksiantajan yksiköstä kattavan nykytilan selvityksen. Kyselytutkimuksessa suljetuilla sekä avoimilla kysymyksillä

on oma roolinsa ja niissä molemmissa on hyvät sekä huonot puolensa. Sulje-
tuissa kysymyksissä valmiit vastausvaihtoehdot helpottavat meidän näkökul-
mastamme tietojen käsittelyä ja tekevät analyysistä selkeää.

Kyselylomakkeen avointen kysymysten tavoitteena on saada vastaajat kerto-
maan jotain sellaista, mikä ei ole suoraan kysyttävissä, mutta mistä tutkijalla
saattaa olla etukäteen aavistus (Ronkainen & Karjalainen 2008, 18). Lisää-
mällä kyselylomakkeeseen muutamia avoimia kysymyksiä saamme yksityis-
kohtaisempaa selittävää tietoa toimenpidesuosituksia varten.

Näin ollen tutkimuksessamme käytetään sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista
tutkimusmenetelmää. Tämän tyyppistä tutkimustapaa kutsutaan triangulaati-
oksi, jolla tarkoitetaan monimetodista tutkimustapaa. Monimetodisessa lähes-
tymistavassa laajennetaan kyseessä olevan tutkimuksen kattavuutta sekä py-
ritään siten vähentämään luotettavuusvirheitä. Määrällisen sekä laadullisen
tutkimuksen nähdään myös täydentävän toisiaan ja usein kyselytutkimuk-
sessa käytetäänkin niitä molempia. Kyselytutkimuksessa määrällistä, eli kvan-
titatiivista, tutkimusmenetelmää edustavat monivalintakysymykset, joissa vas-
taaja valitsee itselleen parhaiten sopivan vaihtoehdon. Kyselylomakkeemme
avoimet kysymykset edustavat laadullista, eli kvalitatiivista tutkimusmenetel-
mää. (Vilkka 2021b.)

7.2.1 Aineiston keräys Webropol-ohjelmalla ja julkaisuvaihe

Kyselytutkimuksessa mittaus tapahtuu kyselylomakkeella ja käytimme opin-
näytetyössämme Webropol-verkkokyselylomaketta (liite 1) ja sen oheen liitet-
tyä saatekirjettä (liite 2). Tässä opinnäytetyössä saatekirje laadittiin selventä-
mään kyselylomakkeen (liite 2) täyttämistä.

Verkkokyselylomake on usein käytetty tutkimusmenetelmä, jolla aineistoa ke-
rätään. Vilkka (2021a, 168) viittaa teoksessaan Tutki ja kehitä myös Remek-
seen ja Sajavaaraan (2018), joiden mukaan kyselystä voidaan myös käyttää
nimitystä survey-tutkimus. Tämä viittaa siihen, että kaikilta kyselyyn osallistu-
vilta kysytään sama asiasisältö.

Emme hakeneet opinnäytetyössämme kehittämistyön kohteena olevasta henkilöstöstä henkilökohtaisia näkemyksiä vaan ammatillista, osaamiseen sekä työn kehittämiseen liittyvää tietoa ja näkökulmaa. Tämän vuoksi haastattelut eivät tässä tapauksessa soveltuneet menetelmäksemme. Kyselytutkimuksesamme vastaaja lukee itsenäisesti kysymykset ja vastaa niihin. Lastensuojelun liikkuvissa palveluissa työntekijät ja vastaavat ohjaajat työskentelevät myös laajalla alueella, mutta vaatimus osallistavasta kirjaamisesta koskee koko henkilöstöä. Näin ollen Webropol-kysely on soveltuvien menetelmä kyseiselle joukolle.

Opinnäytetyöhömme sisältyy oleellisesti kyselylomakkeen rakentaminen ja jonka prosessin nostamme esiin. Kysely sovittiin jaettavan toimeksiantajan kautta, joten digitaalinen kysely on meitä parhaiten palveleva väline. Sähköisesti toteutettu kysely vastaa myös paremmin nykypäivää. Valli (2018) toteaa, että kysely on myös digitaalisesti toteutettuna paperista versiota selkeämpi. Esimerkiksi paperilla jaetussa kyselyssä vastaajan on mahdollista jättää täyttämättä sellainen kysymys, jonka tutkija on ajatellut olevan pakollinen. Omassa kyselyssä varmistamme vastaukset sillä, että asetimme kysymykset pakolliseksi.

Rakensimme kyselyn mittariston itse ja tilaajalla oli tärkeä rooli kysymysten sisällön sekä mittariston pohdinnassa. Kyselylomakkeen laadinnassa perehdyimme lisää aihepiiriä koskevaan teoriatietoon ja aiempiin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin. Määrällisellä tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tärkeintä on mittarin eli kyselylomakkeen suunnittelu. Jotta saimme kyselylomakkeen tehtyä, meillä tuli olla selkeästi tiedostettuna oman tutkimuksemme tavoite, eli mihin olimme hakemassa vastauksia. Tämä toimi johtoajatuksena opinnäytetyömme rakennus- ja testausvaiheessa. (Vehkalahti 2019, 20.)

Kyselylomakkeen avulla tietoa voidaan kerätä monella tavalla, ja olemme päätyneet toteuttamaan kysymykset saadaksemme niillä tarkkaa informaatiota. Käytämme mittareiden osalta Likertin asteikkoa (Ronkainen & Karjalainen 2008, 52). Kyselymme sisältää valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä kysymyksiä ja monivalintoja. Monivalintakysymyksissä olemme valinneet sekä positiivisia että negatiivisia vastausvaihtoehtoja sekä myös neutraalin vaihtoehdon.

Vastauksen pituus on rajattu merkein. Kyselylomakkeen sanamuodot on pyritty kirjoittamaan selkeällä tavalla, että vastaaja ymmärtäisi sen siten, kuten me opinnäytetyön tekijät haluamme. Käyttämämme termit ovat sellaisia, joita jo ammatissaan toimivien työntekijöiden tulisi ymmärtää, esimerkiksi osallistava kirjaaminen. (Valli 2018.)

Kysely tulee laatia sellaisella rakenteella, että alussa kysymykset ovat helppoja vastata. Pyrimme omassa lomakkeessa toimia tämän ohjeen mukaisella tavalla ja tiedustelemme esimerkiksi vastaajien työkokemusta sosiaali- ja lastensuojelualalta. Lomake eteni tästä eteenpäin kohti vaikeampia osuuksia, ja kyselyn loppuun laitoimme varsinaiset avoimet kysymykset. (Valli 2018.)

Vaikka opinnäytetyömme tutkimusote on työssämme pääosin määrällinen, kysyimme vastaajilta myös ilman vaihtoehtoja tai mittaristoja olevia kysymyksiä. Teimme tämän saadaksemme lisää olennaista tietoa vastaamaan opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87.) Avoimissa kysymyksissä sanalliset vastaukset ovat hieman työläämpiä ja enemmän aikaa vieviä käsitellä sekä analysoida. Ne voivat kuitenkin antaa tutkimuksen kannalta tärkeää ja olennaista tietoa, jollaista ei välttämättä ole osattu kyselylomakkeessa suoraan kysyä (Vehkalahti 2019, 24–25). Avoimet vastaukset analysoidaan laadullisilla menetelmillä, esimerkiksi jäsentelemällä, teemoittamalla, tyypittelemällä tai tiivistämällä, jotka ovat tyypillisiä sisällönanalyysin menetelmiä. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2022, 1.)

Kyselytutkimuksen riski saattaa olla, että vastausprosentti jää alhaiselle tasolle. Tätä kutsutaan tutkimusaineiston kadoksi. Vehkalahti (2019) nostaa esiin myös vastausväsymyksen, joka on yleistynyt kyselyiden sähköistyttyä. (Vehkalahti 2019, 43,48.) Jotta vastausprosentti ei jäisi opinnäytetyössämme matalaksi, on organisaation toimesta luvattu, että vastaajat saavat vastata Webropol-kyselyyn sovitusti työaikana.

Webropol-kyselyymme liitettiin linkki, ja organisaatiosta nimetty opinnäytetyön ohjaaja välitti linkin kyselystä työntekijöiden sähköpostiosoitteisiin. Kyselyyn osallistuvalla perusjoukolla oli käytössään tietokoneet ja myös tarvittavat resurssit kyselylomakkeen täyttöön. Webropol-kysely oli mahdollista täyttää myös älypuhelinia käyttäen.

Otannan suunnittelun suhteen toteutimme kyselyn kokonaisotantana ja jokaiselle lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöille ja, vastaaville ohjaajille annetaan mahdollisuus vastata kyselyyn. (Hirsjärvi ym. 2018, 179.) Tähtinen ym. (2020) korostavat, että tutkimusaineisto sisältää sellaisen otoksen, joka edustaa tutkimuksen perusjoukkoa mahdollisimman kattavasti. Jos otos on epäedustava, saadut tulokset eivät edusta riittävästi perusjoukkoa, jolloin tehdään helposti virhepäätelmiä. Ongelmia tutkimukseen tuo usein myös se, ettei kaikilta otokseen valikoiduilta saada syystä tai toisesta kerättyä tutkimusdataa. (Tähtinen ym. 2020, 21).

Koska osallistava kirjaaminen koskettaa koko lastensuojelun liikkuvia palveluja, kohdensimme kyselyn jokaiselle työntekijälle. Otoksen määrän ollessa 51 työntekijää, pystyimme myös varmistumaan vastausten riittävydestä, jotta aineisto on yleistettävissä toimeksiantajan organisaatiolle. Määrällisessä tutkimuksessa kerätään tietoa niin suurelta joukolta, että yksilökohtainen sattumanvaraisuus karsiutuu (Ronkainen ym. 2008, 19).

Suunnitelman kolmas eli toimeenpanovaihe alkoi heti helmikuussa aineiston hankkimisen käynnistämällä, eli kyselyn avaamisella. Vastausajaksi sovimme yhden (1) viikon, jonka päätimme yhdessä toimeksiantajan kanssa. Tiedustelimme myös niin palveluesimiehen kuin vastaavien ohjaajien mielipidettä edeltävästi siitä, tarvitaanko kyselylomake myös ruotsinkielisenä versiona, koska osa työntekijöistä työskentelee ruotsinkielisillä alueilla, ja heidän pääasiallinen työkielensä on ruotsi. Saimme vastauksen tiedusteluihimme, että jokainen lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijä osaa vastata kyselyyn suomen kielellä. Näin ollen kyselylomake oli suomenkielinen.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan kyselyyn osallistuvien olisi ollut mahdollista vastata kyselyyn yhteisesti sovittuna ajankohtana esimerkiksi tiimipalaverissa. Tämä ei kuitenkaan toteutunut ja lähetimme helmikuussa 2025 erillisen sähköpostiviestin neljälle lastensuojelun liikkuvien palveluiden vastaavalle ohjaajalle. Sähköpostiviestissä pyysimme heitä lähettämään kyselymme linkin ja saatekirjeen kyselyyn osallistuville. Varmistimme myös etukäteen, että viestimme ei mennyt vastaavien ohjaajien roskapostikansioon. Yksi vastaavista ohjaajista oli työstä poissa, ja pyysimme erikseen toisen vastaavan ohjaajan

välittävän saatekirjeen ja linkin eteenpäin poissaolevan vastaavan ohjaajan tiimille. Kyselyn ollessa auki neljättä päivää, huomasimme etteivät työntekijät olleet vastanneet kovin aktiivisesti kyselyymme. Otimme jälleen yhteyttä vastaaviin ohjaajiin, ja toivoimme heidän muistuttelevan vastaamisesta.

Teoreettinen viitekehys oli hyvässä vaiheessa jo kyselyn auetessa, mutta täydensimme sitä vielä kyselyn vastauksia odotellessa. Kyselyn vastauksia odottaessa tutustuimme myös tarkemmin Webropolin – raportointitoimintoon, jolla analysoimme kyselyn määrälliset vastaukset. Kysely suljettiin 4.3.2025 ja tämän jälkeen tiedotimme toimeksiantajaa vastaajien lukumäärästä ja varmistimme vielä, että hän tietää millä aikataululla tuloksia voi odottaa. Samalla saimme myös tietoomme määrän, kuinka monelle henkilölle kysely oli lähetetty vastaavien ohjaajien toimesta.

7.2.2 Kyselytutkimuksen analysointi

Vilkan (2021b, 129) mukaan aineiston analysointi tarkoittaa ongelmanratkaisuun liittyvää tapaa, jonka avulla saadaan tiivistettyä aineiston isommat sisältökokonaisuudet pienempään muotoon. Aineisto on silloin ajattelua, erittelyä, ryhmittelyä ja tulkintaa ja sen tarkoituksena on saavuttaa suurempaa ymmärrystä tutkittavasta aihepiiristä. Vilka (2007, 119) jatkaa, että analyysivalintaan vaikuttaa se, mitä tutkitaan ja minkälaista tietoa kerätään, sekä monenko muuttujan riippuvuutta ja niiden vaikutusta toisiinsa tutkitaan.

Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan selvittää esimerkiksi ilmiöiden välisiä yhteyksiä, ilmiöiden yleisyyttä numeroiden ja tilastojen avulla sekä syy-seuraussuhteita. Aineistosta saatuja numeroja tulkitaan ja selitetään sanallisessa muodossa. (Vilka 2007, 14.) Määrälliseen tutkimukseen liitettyjä keskeisiä tekijöitä ovat niin teoria kuin käsitteiden määrittely sekä aiemmissä tutkimuksissa esiintyneet johtopäätökset. (Hirsjärvi ym. 2018, 140.) Vilkan (2007) mukaan määrällisessä tutkimuksessa tutkimusaineiston kerääminen, tutkimusaineiston käsittely sekä analysointi ja tulkinta ovat erillisiä vaiheita. (Vilka 2007, 106). Joskin Hirsjärvi ym. (2018, 221) toteavat, että parhaimmillaan tutkimuksen eri vaiheet voivat kuitenkin muodostaa kiinteän rakennelman, ja johon nyt pyrimme omassa työssämme.

Sekä Vilkan (2007, 106) että Hirsjärven ym. mukaan (2018, 140, 221–222) aineiston käsittely alkaa, kun kyselyllä, haastattelulla tai havainnoinnilla kerätty aineisto on saatu koottua. Aineiston käsittelyllä tarkoitetaan, että lomakkeilla saatu aineisto tarkistetaan, tiedot syötetään ja tallennetaan sellaiseen muotoon tietokoneelle ja, että sitä voidaan tutkia numeraalisesti käyttäen apuna taulukko- tai tilasto-ohjelmia. Tuloksia kuvaillaan esimerkiksi prosenttitaulukoiden avulla. Tilastollisten menetelmien tarkoituksena on siis helpottaa määrällisessä tutkimuksessa kerätyn aineiston kuvailua, tulkitsemista ja arviointia. (Vilkka 2007, 106).

Laadullisessa tutkimuksessa analyysimenetelmällä tarkoitetaan tapaa, jolla saatua aineistoa käsitellään. Analyysimenetelmiä on useita ja analyysimenetelmä tulee valita tutkimuskysymyksiin ja teoreettiseen viitekehykseen sopivaksi. (Kallinen & Kinnunen 2021.) Tässä opinnäytetyössä lähestymistapamme on realistinen, eli olemme kiinnostuneita mitä aineistossa kerrotaan tutkittavasta aiheesta ilman, että korostamme yksilön subjektiivista kokemusta tai tulkitsemme millä tavalla asioista aineistossa puhutaan. Tämä realistinen lähestymistapa sopii yhteen määrällisen tutkimuksen analyysin kanssa, sillä määrällisessä tutkimuksessa usein korostetaan tulkinnan sijaan tutkijasta riippumatonta loogista päättelyä (Ronkainen & Karjalainen 2008, 19).

Tässä opinnäytetyössä avoimet kysymykset, jotka analysoimme sisällönanalyysin menetelmiä hyödyntäen, täydentävät muuta aineistoa ja lopuksi vedämme yhteen johtopäätöksiä, ja teemme tiivistykset koko aineistosta. Kallinen & Kinnunen (2021) tuovat esiin, että menetelmävalinnasta huolimatta olennaisinta analyysin tekemisessä on, tutkijan kuvaus prosessista. Tämä tarkoittaa sitä, miten hän on analyysin tehnyt, perustellut tekemänsä valinnat ja myös avanneen, miksi hän on tehnyt mitään. Näin toimien tarjotaan lukijalle eväät seurata analyysia ja samalla annetaan mahdollisuus arvioida analyysin perusteluja, uskottavuutta ja luotettavuutta. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi käsittää kolme eri vaihetta: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 132.)

Sisällön analyysissä ensimmäisenä aineistoa pelkistetään ja litteroidusta aineistosta karsitaan kaikki epäolennainen pois. Ennen kuin sisällönanalyysiä

voidaan alkaa tekemään, tulee analyysille määritellä analyysiyksikkö. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lause, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus. Analyysiyksikön määrittämiseen vaikuttavat aineiston laatu sekä tutkimustehävä. Kun aineisto on pelkistetty, sitä aletaan ryhmittelemään. Ryhmittelyssä käydään lävitse tarkasti alkuperäisilmaukset, etsitään aineistosta samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samankaltaisista asioista ryhmitellään yhtenäinen luokka ja se nimetään sitä kuvaavalla käsitteellä. Luokittelussa aineisto tiivistyy, kun yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. Luokitteluyksikkö voi perustua muun muassa tutkittavan ilmiön ominaisuuteen, piirteeseen tai käsitykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 219–229.)

Viimeisenä vaiheena sisällönanalyysissä on abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Abstrahoinnissa eli käsitteellistämässä on tarkoitus tuottaa alkuperäisinformaation ilmauksilla teoreettisia käsitteitä ja lopullisia johtopäätöksiä. Abstrahointia jatketaan niin pitkälle kuin se on aineiston kannalta mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 219–229.)

Oheisista taulukoista (taulukko 1 & 2) on nähtävissä, kuinka työssämme valmiina tekstissä olevat tekstisitaatit redusoitiin eli pelkistettiin ja näistä alettiin muodostamaan erillisiä luokkia. Taulukossa yksi ja riviltä 1 näkyy alkuperäinen ilmaisu; “Työskentelyn läpinäkyvyys ja asiakkaan osallisuus” tämä pelkistettiin kuvaukseen asiakkaan osallisuus ja työskentelyn läpinäkyvyys. Alaluokkaa kuvaavaksi nimeksi annettiin asiakkaan kokemus osallistavasta kirjaamisesta. Alaluokkien muodostamisen jälkeen yläluokaksi muodostui työntekijän kokemus hyöty osallistavasta kirjaamisesta asiakkaalle. Tästä etenimme kohti pääluokkaa.

Taulukko 1. Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaalle (mukaillen Tuomi & Sarajarvi 2018,132)

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
"Työskentelyn läpinäkyvyys ja asiakkaan osallisuus"	Asiakkaan osallisuus ja työskentelyn läpinäkyvyys	Asiakkaan kokemus osallistavasta kirjaamisesta	Työntekijän kokema hyöty osallistavasta kirjaamisesta asiakkaalle	Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaalle
"Kun kirjaus tehdään yhdessä asiakkaan kanssa, asiakkaan osallisuus lisääntyy ja hän on tietoinen siitä, mitä on kirjattu. Asiakkaan kokema luottamus palvelua kohtaan voi lisääntyä"	Asiakkaan osallisuus, tietoisuus ja luottamus työskentelyä kohtaan kasvavat kirjaamisen avulla	Asiakkaan kokemus kirjaamisesta	Asiakasosallisuuden lisääntyminen työntekijän kokemana kirjaamisen avulla	
"Väärinymmärrysten riski vähenee, asiakas pääsee vaikuttamaan reaaliajassa"	Väärinymmärryksen väheneminen ja reaaliaikainen vaikutusmahdollisuus	Asiakkaan työskentelyyn vaikuttaminen	Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet työskentelyssä työntekijän näkökulmasta	
"Tarkka tieto mitä tapaamiselta kirjataan, pystyy vaikuttaa heti väärinymmärryksiin jne."	Väärinymmärryksiin vaikuttaminen	Asiakkaan työskentelyyn osallistuminen	Asiakkaan näkökulma työskentelyssä työntekijän kertomana	
"Asiakkaalla on suora mahdollisuus vaikuttaa"	Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet	Asiakkaan työskentelyyn vaikuttaminen	Asiakkaan vaikutusmahdollisuudet työskentelyssä työntekijän kokemana	
"Tietoisuus siitä mitä itsestä tai asiakkaan kertomista asioista kirjataan"	Tietoisuus kirjattavista asioista	Asiakkaan tietoisuus kirjauksista	Asiakkaan tietoisuus asioistaan työntekijän kertomana	
"Asiakas pysyy ajantasalla siitä, mitä hänestä järjestelmiin kirjataan"	Ajantasaisuus kirjattavista asioista	Asiakkaan tietoisuus kirjauksista	Asiakkaan oma tietoisuus asioistaan	

Päädymme antamaan yhden yläluokan kyseisessä esimerkissä. Yläluokaksi muodostui osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaalle ja työntekijälle. Vastavalla periaatteella kävimme läpi jokaisen tekstisitaatin yksi kerrallaan ja muodostimme esimerkin mukaisella tavalla niitä kuvaavat luokat.

Taulukko 2. Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaalle (mukaillen Tuomi & Sarajärvi 2018,132)

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
"Yhteistyö ja luottamus asiakkaan ja työntekijän välillä voi lisääntyä"	Yhteistyön ja luottamuksen mahdollinen lisääntyminen	Yhteistyön ja luottamuksen merkitys	Työntekijän saama hyöty osallistavasta kirjaamisesta	Osallistavan kirjaamisen hyödyt työntekijälle
"Varmistaa, että on ymmärtänyt asiat oikein"	Varmistaa asioiden ymmärrys	Ymmärryksen varmistaminen	Erimielisyyksien välttäminen tulevaisuudessa	
"Väärinymmärryksen riski vähenee"	Riskit ymmärryksessä vähenevät	Työskentelyyn vaikuttaminen	Työntekijän kokemaa hyötyä osallistavasta kirjaamisesta itselleen	
"Lisäksi saattaa säästää aikaa ja tehostaa työtä. Kun kirjaamisen saa tehtyä heti tuoreeltaan"	Ajan säästyminen ja työn tehostuminen	Ajan ja työnkäytön tehostuminen	Resurssien paremmin kohdennus	
"Mahdollisesti vähentää kirjaamiseen käytettävää aikaa tapaamisten välillä"	Ajan ja työn tehostuminen	Ajan ja työnkäytön tehostuminen	Ajansäästyminen	
"Osallistava kirjaaminen on niin asiakkaan kuin työntekijänkin oikeusturva"	Osallistavan kirjauksen tuoma oikeusturva asiakkaalle ja työntekijälle	Molemminpuolinen oikeusturva	Osallistavan kirjaamisen tuoma turvantunne	
"Turva myös mahdollisten oikeuskäsittelyiden eteen tullella"	Turva oikeuskäsittelyssä	Turvantunne	Osallistavan kirjaamisen tuoma turvantunne	

Toimimme vastaavalla tavalla taulukossa 2. Rivillä yksi näkyy alkuperäinen ilmaisu, "Yhteistyö ja luottamus asiakkaan ja työntekijän välillä voi lisääntyä". Tämä pelkistettiin yhteistyön ja luottamuksen mahdolliseen lisääntymiseen. Alaluokaksi muodostui yhteistyön ja luottamuksen merkitys. Yläluokaksi muodostimme työntekijän saaman hyödyn osallistavasta kirjaamisesta. Näin yhteiseksi pääloukaksi muodostui osallistavan kirjaamisen hyödyt työntekijälle. Kuten taulukossa yksi, niin vastaavalla periaatteilla kävimme taulukon 2 tekstisitaatit yksi kerrallaan lävitse ja muodostimme niistä erilliset luokat.

8 TULOKSET

Tulevassa luvussa käsitellään Webropol-kyselyn avulla kerättyjä tutkimustuloksia. Johtopäätökset-osiossa arvioimme sitä, saimmeko tutkimuskysymysten perusteella vastaukset kolmeen laatimaamme tutkimuskysymykseen. Kysely oli kohdennettu Länsi-Uudenmaan lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöille. Tutkimuskyselyn linkki jaettiin lastensuojelun liikkuvien palveluiden

vastaavien ohjaajien toimesta vastaajille ja kyselyyn työntekijät vastasivat itselleen parhaimpana ajankohtana ajalla 24.2.–3.3.2025.

Lastensuojelun liikkuvissa palveluissa työskenteli yhteensä 51 henkilöä tammikuussa 2025. Kysely toimitettiin yhteensä 46 henkilölle kyselylinkkinä. Kyselyyn vastasi yhteensä 31 työntekijää, jolloin kyselyn vastausprosentiksi muodostui 67,39 %. Vastaajista yksi ei kuitenkaan täyttänyt kyselyä, vaan valitsi kohdan; en halua vastata kyselyyn. Näin ollen todellinen vastausprosentti oli 65,21 %. Kyselyyn vastanneiden määrä vastaa 60,78 prosenttia Lastensuojelun liikkuvien palveluiden koko henkilöstömäärästä.

Verkkokyselyiden vastausprosentti on tuloksia analysoitaessa olennainen tekijä. Vastausprosentin avulla muodostetaan käsitys siitä, kuinka hyvin vastaukset edustavat koko kohderyhmää. Aiempien tutkimusten mukaan verkkokyselyjen yleinen vastausprosessi on noin 33 prosenttia. Vähintään 55 prosentin vastausprosenttia pidetään erinomaisena. On todettu, että vastausprosentin vaihtelua aiheuttaa kyselyn aihe, jakelutapa sekä kohderyhmä. Kyselyissä, jotka toteutetaan organisaation sisällä, vastausprosentti on yleensä 30–40 prosenttiyksikköä. (Webropol 2024.)

Vastausprosentin parantamista voidaan tehostaa suunnittelemalla kysely selkeästi ja huolellisesti. Kyselyn vastausajan ollessa käynnissä, voidaan vastauksesta myös muistuttaa kohderyhmää. Digitalisaatio ja mobiililaitteilla helposti käytettävissä olevat kyselyt nostavat vastausprosenttia. Yli 50 prosentin Webropol-kyselyn vastausprosentti merkitsee erinomaista frekvenssiä sekä korkeaa edustavuutta. (Webropol 2024.)

Opinnäytetyömme kyselytutkimuksen vastausprosentti on erinomainen ja tarjoaa edustavan otannon Lastensuojelun liikkuvien palveluiden henkilöstöstä.

8.1 Vastaajien taustatiedot

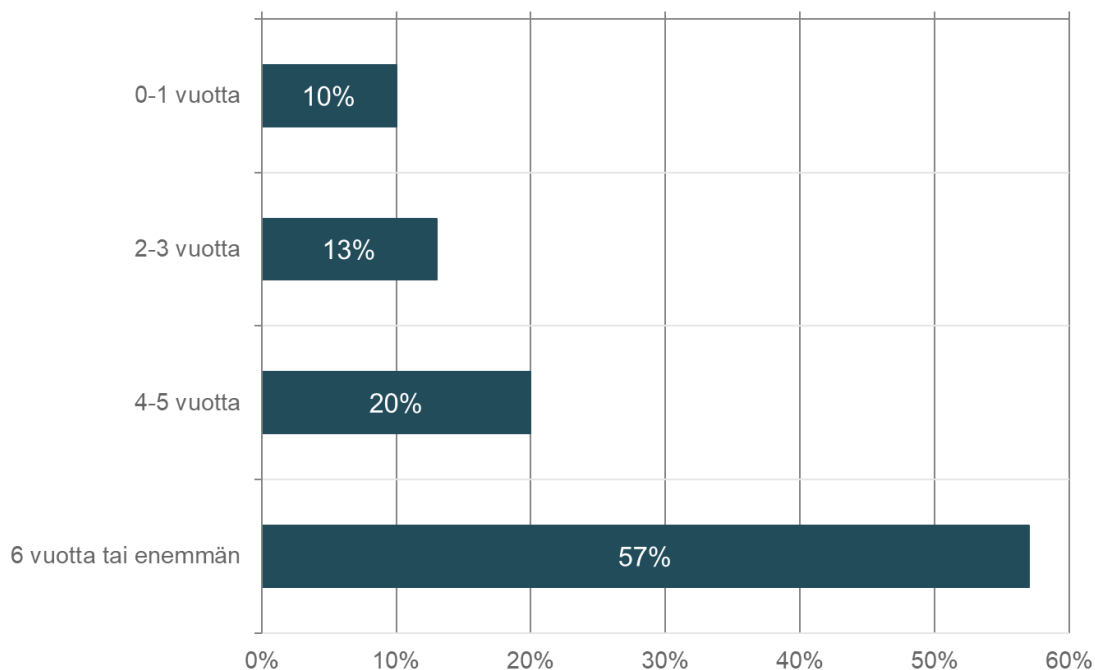
Kyselytutkimuksen taustatietoihin liittyvät kysymykset eivät suoraan vastaa mihinkään tutkimuskysymyksistä, mutta kokemuksen ja osaamiseen liittyvät taustatiedot toimivat vertailukohtana kehittämistarpeita arvioitaessa. Taustatie-

tojen suhteen saimme selville, että lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöiden työkokemus on selkeästi painottunut perhetyön ja sijaishuollon osaamisalueille. Muutamia vastaajia oli urallaan toiminut myös ehkäisevän lastensuojelun tehtävissä, mutta vastaajamäärä ei ollut tässä ryhmässä merkittävä. Emme nostaneet ehkäisevän lastensuojelun työtehtäviä tuloksissa esiin, sillä ajattelimme ettei pienen vastausmäärän takia se ole eettisten syiden ja anonyymiteetin vuoksi mahdollista. Yleisesti tuloksista voidaan todeta, että lastensuojelun liikkuvien palveluiden henkilöstöllä on laajaa kokemuspohjaa alan työtehtävistä, ja lisäksi voidaan ajatella, että työryhmässä on myös tuoreemmalla teoriaosaamisella varustettuja osaajia, vaikka työkokemusta onkin vielä vähemmän. Nämä niin sanotusti tuoreemmat osaajat, voivat jakaa tietämystään muille työntekijöille.

Työn tilaajan toiveesta vastausvaihtoehdot sosiaalihuollon ja lastensuojelun työkokemusta koskevassa kysymyksessä jaoteltiin siten, että näkyväksi tulisi myös mahdollinen vähäinen työkokemus vuoden tarkkuudella.

Sosiaalialan työkokemus

Kuvasta kuusi voidaan nähdä vastanneiden työkokemus sosiaalialta. Yli puolella vastanneista eli 57 % (n=17) oli sosiaalialan työtehtävien työkokemusta kuusi vuotta tai enemmän. Toiseksi eniten työkokemusvuosia edusti 4–5 vuotta sosiaalialalla työskennelleiden osuus (n=6). Selkeästi vähemmälle vastaajien työkokemuksissa asettui alle neljä vuotta sosiaalialalla työskennelleiden määrä (n=7).

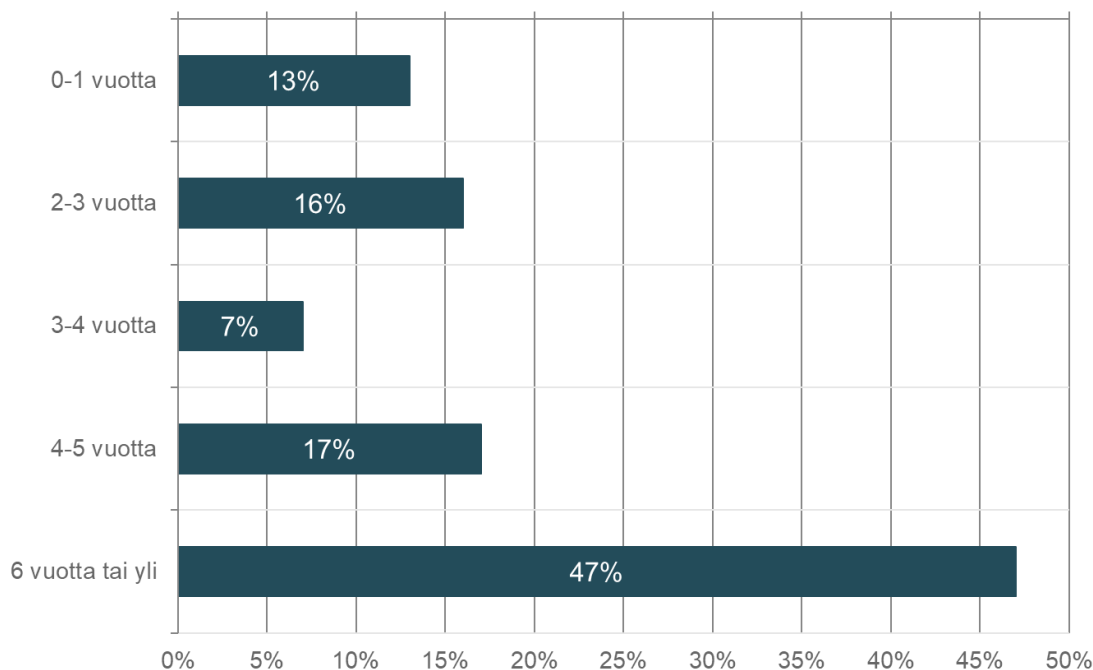

Kuva 6. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaalialan työtehtävissä?

Merkittävämmäksi tulokseksi nousi jo sosiaalialalla pidempään olleiden vastanneiden määrä kuin alalla lyhempään olevien osuus.

Työkokemus lastensuojelun työtehtävissä

Kuvassa seitsemän kuvataan vastanneiden lastensuojelun työn työkokemusta. Vastanneista suurin osa 47 % oli työskennellyt lastensuojelussa kuusi vuotta tai enemmän (n=14). 2–3 vuotta ja 4-5 vuotta lastensuojelussa työskennelleiden työkokemuksen osuus oli molemmissa vastausryhmissä yhtä suuri (n=5).

Kuva 7. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: kuinka monta vuotta olet työskennellyt lastensuojelun työtehtävissä?

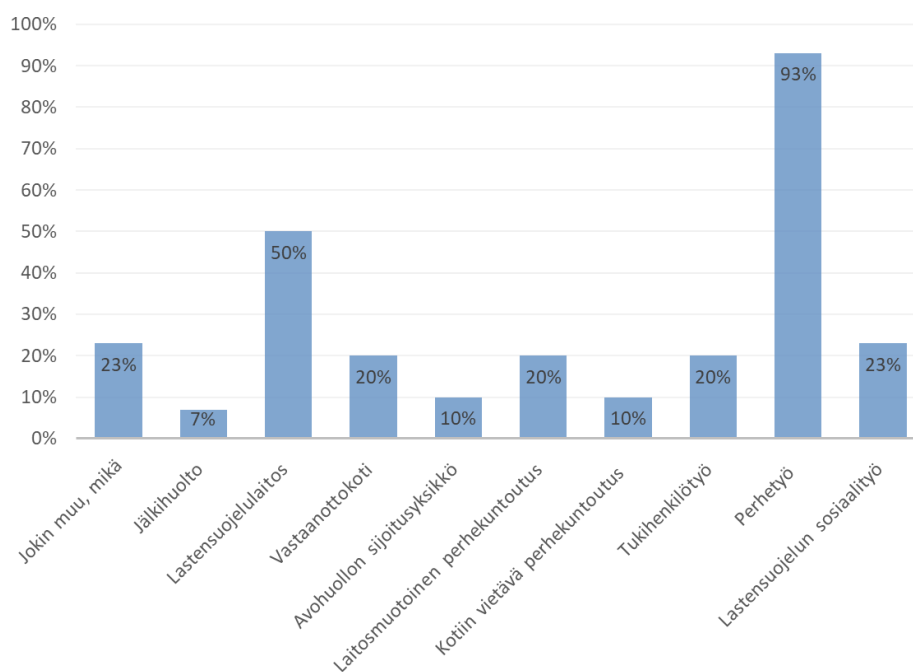
Lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöistä suurin osa edustaa jo alalla pidempään olleiden joukkoa sosiaalialalla ja myös lastensuojelutyössä olleiden määrä on suurempi kuin alalla vasta työuransa aloittaneiden joukko.

Vastaajien lastensuojelun työtehtävät

Olimme kiinnostuneita selvittämään (kuva 8) eriteltynä sitä, missä kaikkialla vastanneet olivat lastensuojelukentällä toimineet. Lastensuojelun työtehtävien työkokemusta vastanneista nousi esiin 90 % perhetyön kokemus (n=28). Toiseksi eniten vastanneista oli kokemusta lastensuojelulaitoksissa työskentelemisestä, joka nousi vastauksista selkeästi esiin 50 % vastaajamäärällä (n=15).

Jokin muu vaihtoehtoon vastanneita oli yhteensä 7, joista viisi vastanneista avasi avoimessa kentässä sitä, missä kaikkialla lastensuojelun kentällä he olivat työskennelleet. Avoimista vaihtoehdoista nousi esiin esimerkiksi MDF-terapeutit ja mainitsimme vielä erikseen varhaiskasvatukseen, sillä pienten lasten osallisuutta ajatellen he ovat asiantuntijoita tässä ryhmässä. Emme avanneet muita avoimia vastauksia eettisistä syistä, ja vähentääksemme vastanneiden tunnistettavuutta.

Vastanneista lähes yhtä suuret osuudet nousivat esiin työskentelystä vastaanottokodissa, lastensuojelun sosiaalityössä sekä laitospuolisessa perhekuntoutuksessa (n=6). Jälkihuollossa (n=2), kotiin vietävässä perhekuntoutuksessa (n=3) sekä avohuollon sijoitusyksikössä (n=3) työskennelleiden osuudet olivat keskenään lähes yhtä pienet.

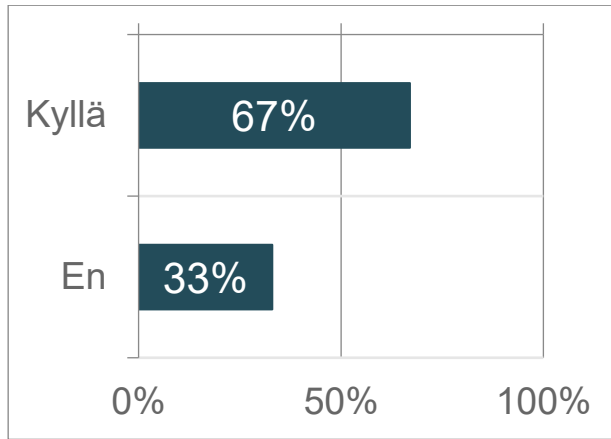

Kuva 8. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: Missä kaikissa lastensuojelun työtehtävissä olet työskennellyt?

Ehkäisevän lastensuojelun tehtävissä oli työskennellyt vain muutama työntekijä, ja jota kysimme erikseen omassa kysymyksessä. Anonymiteetin takia emme avaa näitä vastauksissa tuloksissa.

8.2 Osallistavan kirjaamisen käyttäminen työssä

Tässä osiossa kerromme osallistavan kirjaamisen käytöstä saamiemme vastausten perusteella. Kuvassa 9 osallistavan kirjaamisen perustyöhönsä kuuluva koki suurin osa vastaajista 66,7 % (n= 20) ja 33 % vastaajista (n= 10) koki, ettei osallistava kirjaaminen kuulu perustyöhön.

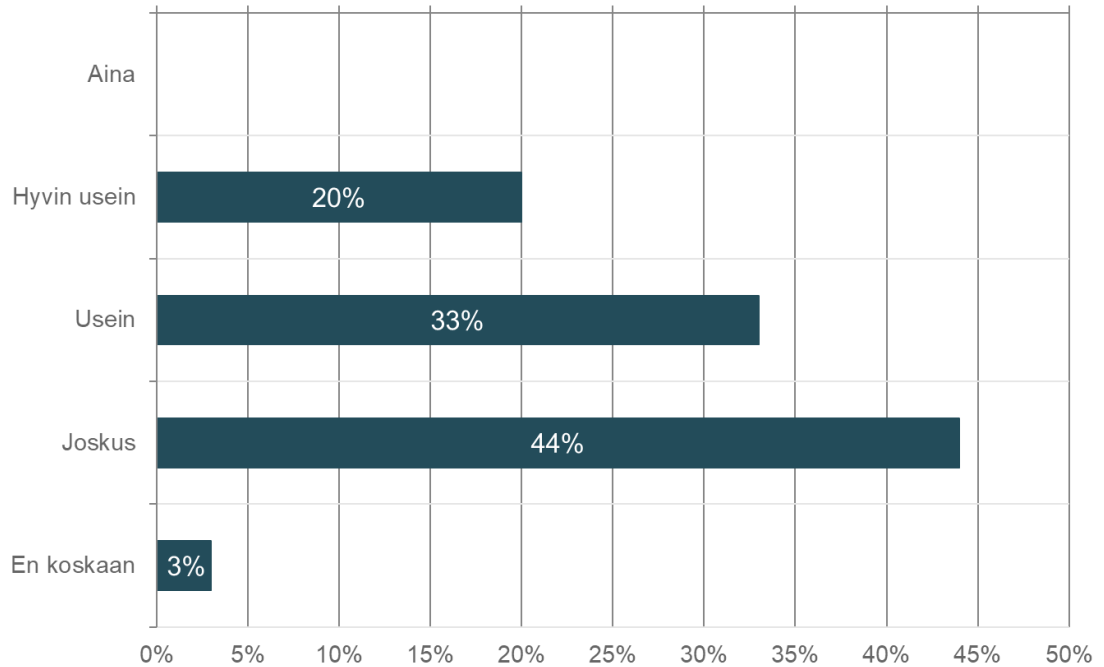
Kuva 9. Vastausprosentit kysymyksessä: Koetko että osallistava kirjaaminen on osa nykyistä perustehtävääsi?

Vastausmäärä oli merkittävä niiden kokemuksesta käsin, jotka ajattelivat, ettei osallistava kirjaaminen liity perustehtävän toteuttamiseen. Seuraavissa kysymyksissä saamme esiin vastauksia osallistavaa kirjaamisen käytön yleisyydestä ja sitä edistävästä ja estävistä tekijöistä.

Kuinka usein käytät työssäsi osallistavaa kirjaamista

Halusimme saada tietoomme sitä, kuinka usein henkilöstö sanoo käyttävänsä työssään osallistavaa kirjaamista. Kuvan 10 perusteella vastanneiden näkemykset asettautuivat seuraavalla tavalla.

Vastanneista osallistavaa kirjaamista hyvin usein sanoo käyttävänsä vastaajista 20 % (n=6). Vastaajista käyttää usein osallistavaa kirjaamista 33 % (n=10) ja suurin osa eli 44 % käyttää joskus osallistavaa kirjaamista työssään (n=13). Osallistavasti ei koskaan kirjaa yksi vastaaja. Henkilöstön määrästä suurin osa käytti osallistavaa kirjaamista ainakin joskus työtehtävissään.

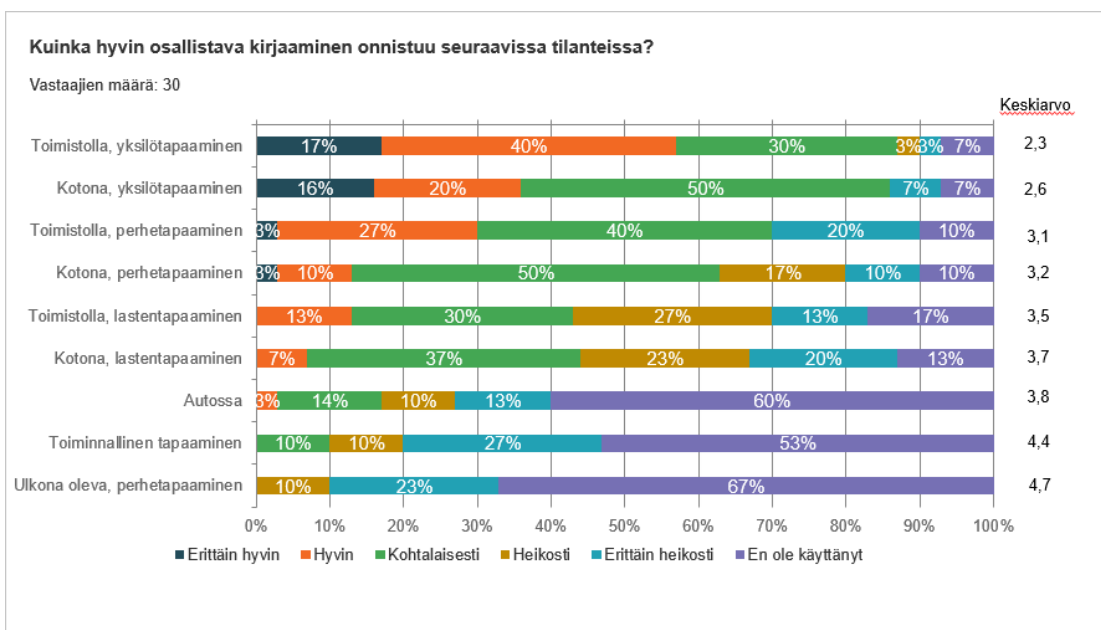

Kuva 10. Vastausprosentit kysymyksessä: Kuinka usein käytät työssäsi osallistavaa kirjaamista?

Vastausten perusteella ilmeni, että kukaan työntekijöistä ei käytä aina osallistavaa kirjaamista. Tulosten edetessä saamme selityksen, miksi näin ei tapahdu. Liikkuvassa lastensuojelussa sananmukaisesti liikutaan erilaisissa työympäristöissä, joten halusimme selvittää seuraavassa osiossa sitä, kuinka osallistava kirjaaminen onnistuu vaihtuvissa työympäristöissä.

Osallistavan kirjaamisen toteutuminen erilaisissa tapaamisympäristöissä ja erilaisilla tapaamiskokoonpanoilla

Parhaiten (kuva 11) osallistava kirjaaminen toteutui kotona ja lähes yhtä hyvin toimistolla pidetyillä yksilötapaamisilla. Kysymyksessä ei eritelty sitä, onko kyseessä ollut aikuisen vai lapsen yksilötapaaminen. Kuvassa pienimmällä keskiarvolla olevat vaihtoehdot ovat vastaajien mielestä niitä toimintaympäristöjä, joissa osallistava kirjaaminen onnistuu hyvin. Jo kyselyä laatiessa teimme päätöksen ettei ”en ole käyttänyt” – vastausvaihtoehto vaikuta vastauksien keskiarvoihin.

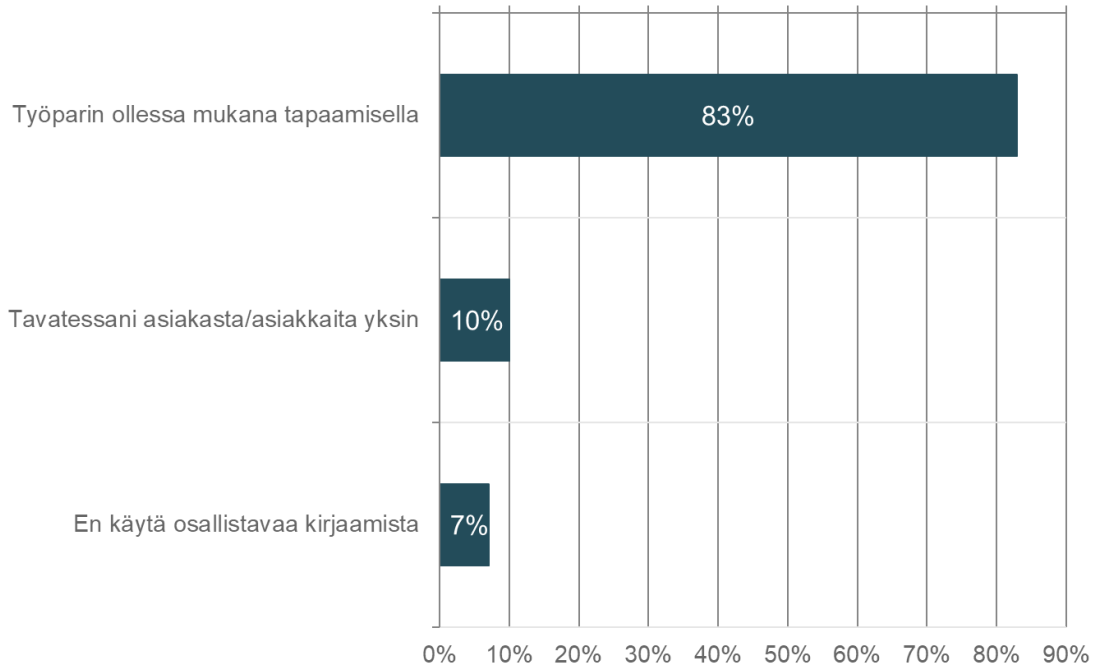

Kuva 11. Vastausprosentit kysymykseen: Kuinka hyvin osallistava kirjaaminen onnistuu seuraavissa tilanteissa?

Emme eritelleet kysymyksessä erikseen lapsiasiakkaiden osalta heidän ikäkaumaansa, joten emme saaneet vastauksessa esiin iän merkitystä kirjaamistilanteissa. Kysymyksen jatkoksi saamme seuraavassa kappaleessa esiin, miten osallistava kirjaaminen toteutuu työtavallisesti vastanneiden mielestä parhaiten.

Osallistavan kirjaamisen toteutuminen parhaiten

Parhaiten osallistava kirjaaminen onnistui työparityössä. Kuvassa 12 vastanneiden näkemykset olivat yhtenäiset ja suurin osa 83 % vastaajista (n=25) kokee osallistavan kirjaamisen onnistuvan parhaiten silloin, kun asiakkaan tapaamisessa on mukana työpari. Kolme vastaajaa koki osallistavan kirjaamisen toteutuvan parhaiten silloin, kun hän toteutti asiakkaan tapaamisen yksin.

Kuva 12. Vastausprosentit kysymykseen: Kuinka osallistava kirjaaminen toteutuu parhaiten

Vastausvaihdon en käytä osallistavaa kirjaamista lainkaan oli valinnut vastanesta kaksi henkilöä. Vastauksen perusteella ei ilmene se, haluavatko samat vastaajat myös toteuttaa tapaamisensa pääasiallisesti yksin muutoinkin vai vain siksi, ettei heidän tarvitse toteuttaa osallistavaa kirjaamista asiakastapaamisissa.

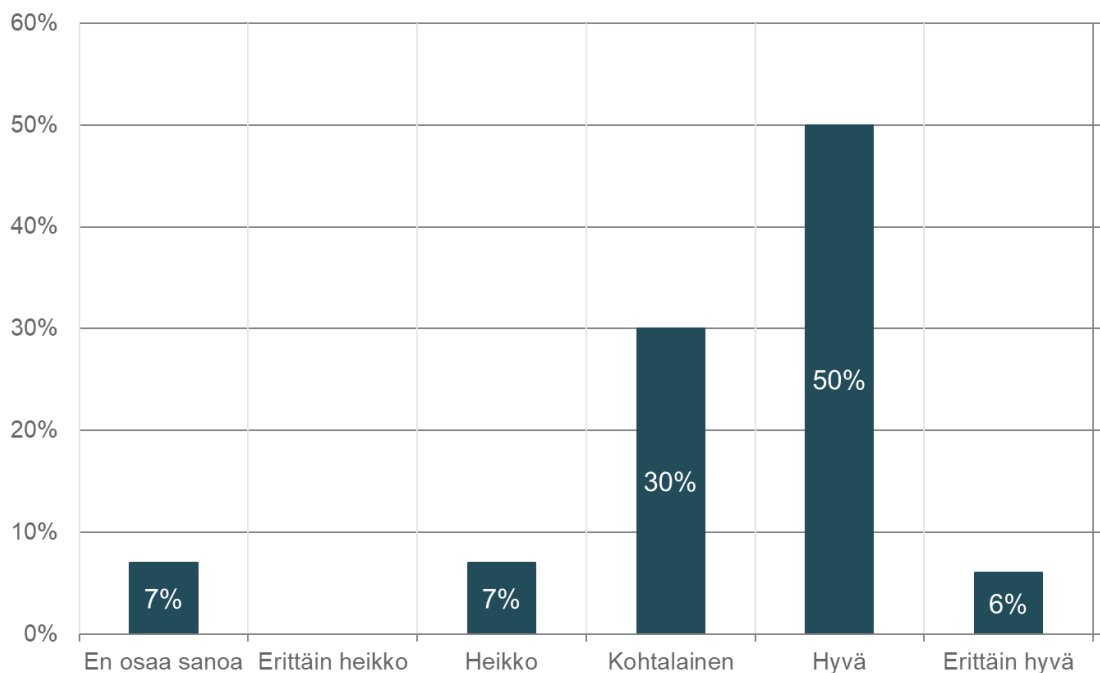
Työparin kanssa tehtävät asiakastapaamiset edistävät tulosten mukaan osallistavaa kirjaamista kaikissa toimintaympäristöissä. Toiminnalliset tapaamiset olivat toteutuksen kannalta haastavimpia.

8.3 Osaaminen

Tässä kappaleessa esittelemme rakenteisen kirjaamisen osaamista ja sosiaalihuollon lainsäädännön hallitsemista kirjaamiseen liittyen vastauksien perusteella. Saimme myös tietoa siitä minä vuosina vastanneet olivat hankkineet osaamistaan ja olisiko tarpeen saada koulutuksen avulla päivitystä osaamiseen. Kyselyä laatiessamme pyrimme saamaan vastauksia tutkimuskysymykseemme: Miten hyvin henkilöstö hallitsee osallistavan kirjaamisen teoriataustan ja toteuttamisen? Vastaukset vastaavat siihen, kuinka työntekijät kokevat itse osaavansa teoriataustaa ja toteuttamista.

Rakenteisen kirjaamisen osaaminen

Vastanneista kukaan kuvan 13 mukaisesti ei kokenut oman osaamisensa olevan erittäin heikkoa rakenteisen kirjaamisen suhteen. Heikoksi koki taitonsa vain kaksi vastaajaa. Puolet eli 50 % (n=15) vastaajista totesi, että osaamisen taso on hyvä. Kohtalaiseksi osaamisensa arvioi olevan 30 % (n=9) vastaajaa. Kaksi vastaajaa ei osannut sanoa, millä tasolla oma osaaminen oli ja kaksi totesi osaamisensa olevan erittäin hyvää.

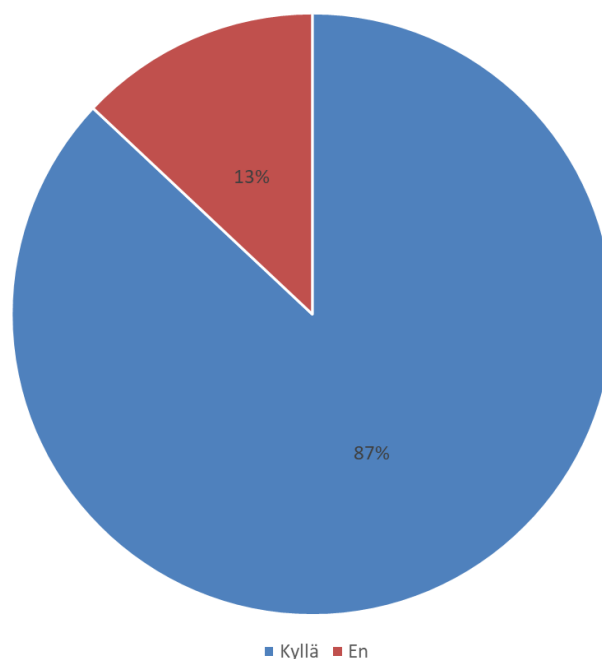
Kuva 13. Vastausprosentit kysymykseen: Millä tasolla rakenteisen kirjaamisen osaamisesi on?

Kokonaisuutta ajatellen osaamisen taso näyttyy rakenteisen kirjaamisen osalta hyvänä ja henkilöstön osaaminen näyttyy painottuvan selkeästi enemmän osaamisen kuin osaamattomuuden puolelle. Rakenteisen kirjaamisen osaamisen hallitsemisen suhteen kukaan vastaaja ei kokenut oman osaamisensa olevan erittäin heikkoa, jonka näemme positiivisena vastauksena. Puolet vastaajista ajatteli osaamisensa olevan hyvää ja hieman pienempi vastaajamäärä arvioi taitonsa olevan kohtalaista. Ero ei ollut merkittävä näiden suhteessa toisiinsa. Vastaajista suurin osa kokee tuntevansa sosiaalihuollon kirjaamiseen vaikuttavan ajantasaisen lainsäädännön, mutta 11 vastaajaa toivoi kuitenkin lainsäädäntöjen sisällöistä koulutuksia. Terveiden ja hyvinvoin-

nin laitoksen (2025) mukaan kirjaamisen periaatteisiin kuuluu kirjausten lainmukaisuus, jolloin myös lainsäädännön osaaminen on erittäin oleellista kirjausten tekijöille.

Sosiaalihuollon kirjaamisen lainsäädännön osaaminen

Kuva 14 esittää sitä, kuinka vastanneiden näkemykset jakaantuvat sosiaalihuollon ajantasaisesta lainsäädännön osaamisesta kirjaukseen liittyen. Suurin osa vastaajista 87 % koki (n= 20) osaamisen olevan kohdallaan. 13 % taas ajatteli (n=4), koki ettei ajantasaista lainsäädännön osaamista ole.

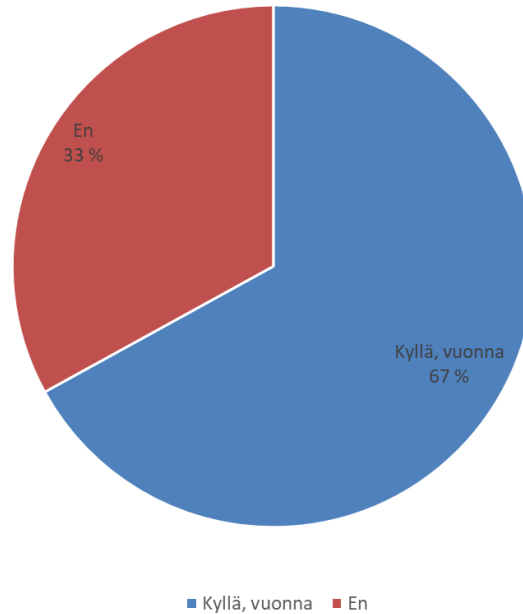

Kuva 14. Vastausprosentit kysymykseen: Tunnetko sosiaalihuollon kirjaamiseen vaikuttavan ajantasaisen lainsäädännön?

Suurin osa vastaajista on käynyt sosiaalialan kirjaamiskoulutuksissa vuoden 2018 aikana tai sen jälkeen. Osa vastaajista on käynyt koulutuksissa, mutta sen ajankohta on päässyt unohtumaan. Vain yksi vastaaja kertoi, ettei ole koskaan osallistunut sosiaalihuollon kirjaamiseen liittyvään koulutukseen. Yli puolet vastanneista ilmoitti, etteivät he olleet osallistuneet koskaan osallistavan kirjaamisen koulutukseen. Osallistavan kirjaamisen koulutuksiin osallistumisten ajankohdat olivat vastanneilla alkaen vuodesta 2018 eteenpäin.

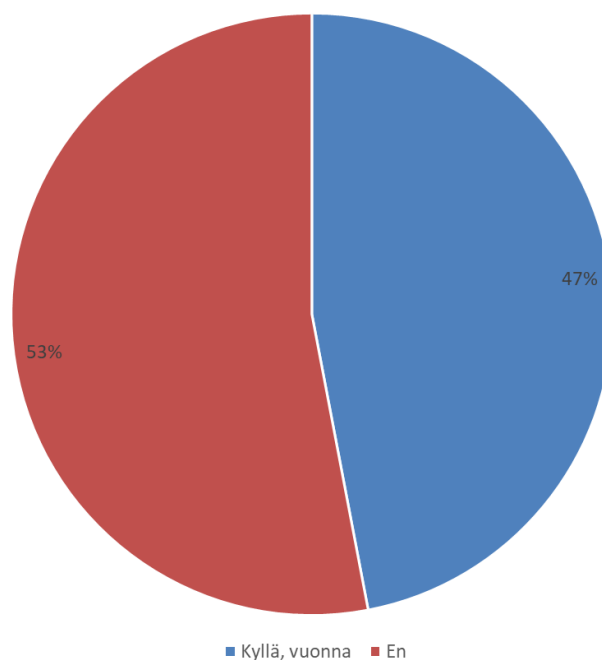
Vastaajien sosiaalihuollon ja osallistavan kirjaamisen koulutus

Sosiaalihuollon kirjaamisen koulutukseen (kuva 15) oli vastanneista osallistunut 67 % (n=20) ja selkeästi pienempi osuus ei (n=10) ollut koulutusta saanut.

Kuva 15. Vastausprosentti kysymykseen: Oletko osallistunut sosiaalihuollon kirjaamiseen liittyvään koulutukseen?

Yli puolet vastanneista ilmoitti, että ei ole osallistunut osallistavaan kirjaamiseen liittyvään koulutukseen (n=16). Koulutukseen osallistuneita oli vastanneista alle puolet (n=14).

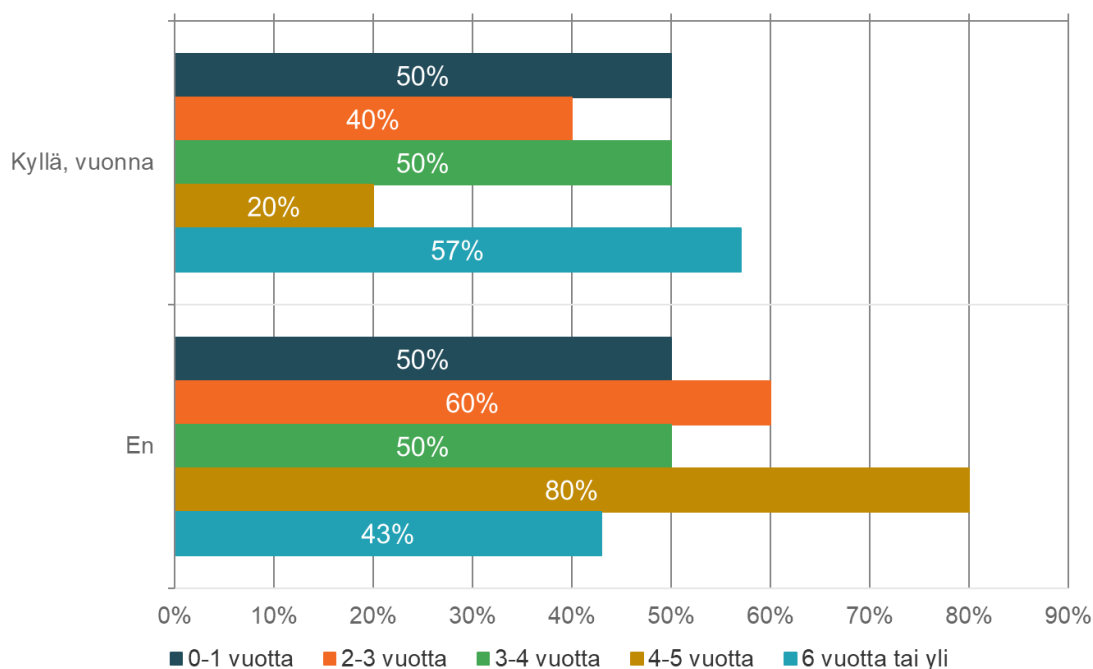

Kuva 16. Vastausprosentit kysymykseen: Oletko osallistunut osallistavaan kirjaamiseen liittyvään koulutukseen?

Vastanneista (kuva 16) useimmat olivat käyneet sosiaalihuollon kirjaamisen koulutuksissa, sen sijaan rakenteiseen kirjaamiseen liittyvässä koulutuksessa käyneitä vastanneita oli hieman vähemmän. Kirjaamiseen liittyvissä koulutuksissa vastanneet ovat olleet vuosien 2018–2024 välillä ja osa vastanneista ei muistanut milloin ovat koulutukseen osallistuneet. Kirjaamiskouluttautumattomien määrä vastanneista jäi selkeästi vähäisemmälle osalle sekä sosiaalihuollon että osallistavan kirjaamisen suhteen.

Työn tilaaja oli kiinnostunut oman osaamisen kokemuksen ja työvuosien keskinäisestä korreloinnista. Vastauksia suodattamalla pystyimme toteamaan työkokemuksen merkityksen suhteessa osallistavan kirjaamisen käyttämiseen, mutta vastaajien vähyyden vuoksi emme voi sitä nostaa esiin.

Sen sijaan näkyväksi tuli se, että osallistavan kirjaamisen koulutukseen on osallistunut ja ollut osallistumatta vastaajia kaikista lastensuojelun kokemusvuosiryhmistä.

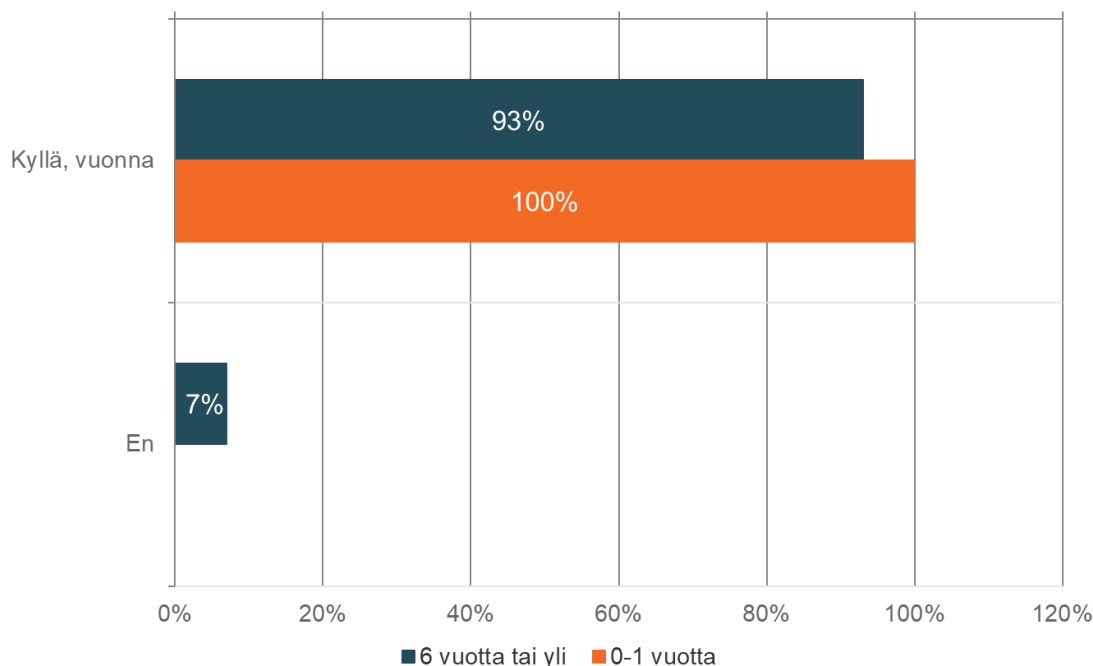

Kuva 17. Vastausprosentti kysymykseen: Osallistavan kirjaamisen koulutukseen osallistuminen verrattuna lastensuojelun työkokemukseen

Osaamisen kirjaamisen kouluttamattomuus ei siis ole perusteltavissa lyhyellä lastensuojelun työkokemuksella, sillä kouluttamattomia löytyi myös jo alalla pidempään olleiden ryhmistä (kuva 17).

Tietosuojakoulutus

Tietosuoja koulutuksen käymättömyyttä voisi selittää esimerkiksi, se ettei ole vielä ehtinyt käydä koulutusta lyhyen työssäolon vuoksi. Vastaajia ryhmittelemällä voidaan havaita, että tietosuojakoulutuksen käymätön henkilö löytyy eniten työkokemusta lastensuojelusta omaavien joukosta.

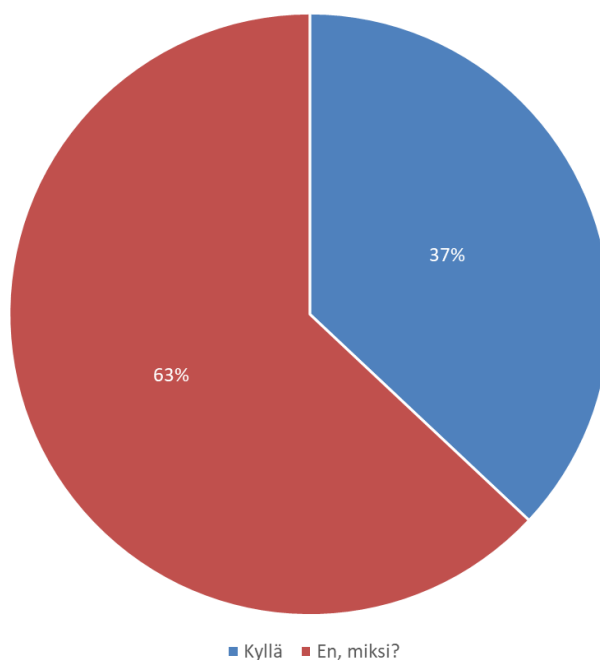

Kuva 18. Vastausprosentit kysymykseen: Oletko osallistunut tietosuojakoulutukseen? Ryhmitelty 6 vuotta tai yli ja 0–1 vuotta lastensuojelun työkokemusta.

Kuvassa 18 näkyy kuitenkin, että yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki (n=29) kyselytutkimukseen osallistuneista olivat käyneet tietosuojakoulutuksen. Suurin osa oli käynyt tietosuoja koulutuksen vuonna 2024 ja yksi vastaaja vuonna 2022. Näin ollen tietosuojaan liittyvät asiat ovat lastensuojelun liikkuviissa palveluissa hoidettu erinomaisella tavalla. Saimme tällä vastauksen toiseen tutkimuskysymykseemme, sillä tietosuojakoulutus liittyy osallistavan kirjaamisen teoriataustan hallitsemiseen. Väittämäkysymyksissä selvitettiin viidellä kysymyksellä (kysymykset 24, 26, 27, 28 & 30) asiakkaiden oikeuksiin ja tietosuojaan liittyvää tieto-osaamista. Näissä väittämässä vastaajien tietämys oli erittäin hyvällä tasolla, joka selittynee korkealla osallistumisasteella tietosuojakoulutukseen, sekä sillä että asiakkaan tiedottaminen kirjaamisesta kuuluu prosessinomaisesti työskentelyyn.

Kokemus osallistavan kirjaamisen helppoudesta

Osallistavan kirjaamisen (kuva 19) koki helpoksi 37 % vastaajista (n= 11) ja reilusti yli puolen 67 % (n= 19) kokemuksena, oli ettei sosiaalihuollon osallistava kirjaaminen ole helppoa.

Kuva 19. Vastausprosentti kysymykseen: Koetko osallistava kirjaamisen helpoksi?

Kysymyksessä oli mahdollista vastata avoimella vastauksella, miksi sosiaali-
huollon osallistava kirjaaminen koettiin olevan vaikeaa. Viisi vastaajaa kuvaili
kokemuksiaan avoimessa vaihtoehdossa ja jotka nostamme esiin tekstisitaat-
teina.

” Siitä ei ole vielä kokemusta “.

*”Nykyinen tiimi ei ole aikaisemmin käyttänyt osallistavaa kirjaamista, joten sitä
on ollut vaikea ottaa nykyisessä työtehtävässä käyttöön. Käytännössä koen
osallistavan kirjaamisen helpoksi ja vaivattomaksi, mutta tällä hetkellä sen te-
keminen on vaikeaa ihan organisaation vuoksi. Koen että nykyisessä työtehtä-
vässä sitä vastustetaan ja siitä valitetaan, joka myös tekee sen minulle vaike-
aksi”.*

*”Se vie fokuksen pois olennaisesta ja pakottaa kirjaamisen simplifiointiin. Hy-
vään ja informatiiviseen kirjaamiseen tarvitaan aikaa eikä sellaista yleensä
löydä kotikäyntitilanteissa eikä työskentelyn peruspuitteissa ”.*

*” Yksin tapaamisissa aiheuttaa haastetta, keskittyminen vuorovaikutukseen
ohenee, dataa tulee paljon ja itse tilanteessa on vaikea arvioida mikä oleelli-
sinta”.*

” Haastaa, jos tarvitaan esim. tulkkia, asiakas takertuu yksityiskohtiin, ei jaksa keskittyä, monta perheenjäsentä läsnä ja paljon hälinää jne.”.

Avoimen kysymyksen vastaus, ettei osallistavasta kirjaamisesta ole vielä kokemusta näyttää tutkimustuloksen näkökulmasta erikoiselta. Organisaatio on aloittanut osallistavan kirjaamisen harjoittelun lokakuussa 2024. Vastaus ei selvitä sitä, onko vastaaja ollut poissa työtehtävistä tai onko jokin muu syy, ettei osallistavaa kirjaamista ole harjoiteltu.

Ymmärrettävää on se, että tapaamisessa perheeseen kuuluvien ihmisten suuri määrä ja ympärillä oleva häly saa aikaan haastetta. Toisaalta peilatessa näkökulmaa, tulkin läsnäolo saattaa myös tuoda aikaa kirjaukseen, ja tulkin kääntäessä keskustelua. Nyt näkökulmana oli kuitenkin vastanneella haitta. Kukaan vastaajista ei tuonut esiin pienen lapsiasiakkaan näkökulmaa.

Työyhteisön erinäiset haasteet nousivat eräässä vastauksessa esiin, vaikka oma osaaminen tukisi osallistavan kirjaamisen toteutumista. Ajankäyttöön liittyvät haasteet nousivat myös esiin, kuten seuraavassa kuvassa 20 voidaan todeta.

Osallistavaan kirjaamiseen käytettävissä oleva aika

Tiedustelimme kuinka käytettävissä oleva aika vaikuttaa osallistavan kirjaamisen toteutumiseen asiakastyössä saadaksemme vastauksia tutkimuskysymykseemme; Miten osallistava kirjaaminen toteutuu lastensuojelun liikkuvissa palveluissa tällä hetkellä? Kuvan 20 mukaan hajonta oli vähäistä vastauksissa ja jakautui seuraavalla tavalla.

53 % kolmestakymmenestä (n=16) vastaajasta vastasi, ettei heillä ole riittävästi aikaa osallistavaan kirjaamiseen. Lähes yhtä iso vastanneista koki aikaa olevan. Neljässä avoimessa vastauksessa tuotiin esiin seuraavia asioita, miksi osallistava kirjaaminen ei luonnistu työtehtävissä.

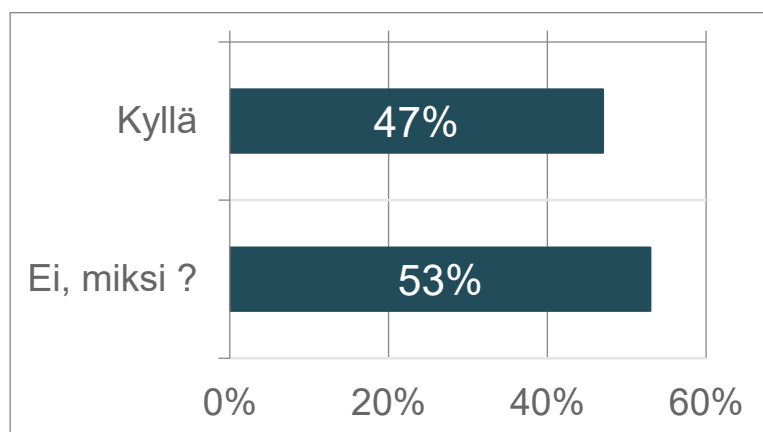
Vastaajat toteavat seuraavasti avoimessa vastausvaihtoehdossa:

”Koska emme osaa varata sille riittävästi aikaa. Vanhoista tutuista työtavoista on hankala luopua, niin minun on helpompi asettua työparien tahtiin ja sopeutua tämän työyhteisön tapaan tehdä töitä. Asiakaskäynneille olisi mahdollista varata aikaa osallistavaan kirjaamiseen, mutta tämä vaatii suurempaa muutosta meidän tiimissämme ja, että tunnustetaan tämän tärkeys ja otetaan se aktiivisesti käyttöön. Tällä hetkellä sitä vastustetaan ja siitä valitetaan liikaa”.

”Yksintehtävä työ aiheuttaa sen, että kirjauksia kasaantuu, riittävä asiakastapaamisten toteutuminen tuo paineen ja kirjaamiset kasaantuvat ja asiakaskäynnit vie paljon aikaa”.

”Asiakaskäynnit vievät paljon aikaa”.

”Asiakastyö pitäisi olla 50 % ja siihen ei lasketa matkoja, jotka vievät jopa yli 50 %”.

Kuva 20. Vastausprosentti kysymykseen: Onko työssäsi riittävästi aikaa sosiaalihuollon osallistavaan kirjaamiseen?

Prosentuaalisesti ero kahden vastausryhmän välillä ei ollut merkittävä. Aiemmassa kysymyksessä jo esiin noussut työparityö edistää sitä, että osallistava kirjaaminen toteutuu ja onnistuu paremmalla asiakasta osallistavalla tavalla.

Kaksi avoimista vastauksista vastasi ”asiakaskäynnit vievät paljon aikaa”. Myös tässä kysymyksessä nostettiin esiin työryhmän vastustus ja asiasta valittaminen, mutta vastaaja kuitenkin kokee, että muutokseen panostamalla myös käytettävissä oleva aika voisi lisääntyä. Positiivista on kuitenkin myös

se, että lähes puolet vastanneista kokee, että osallistavaan kirjaamiseen on riittävästi aikaa.

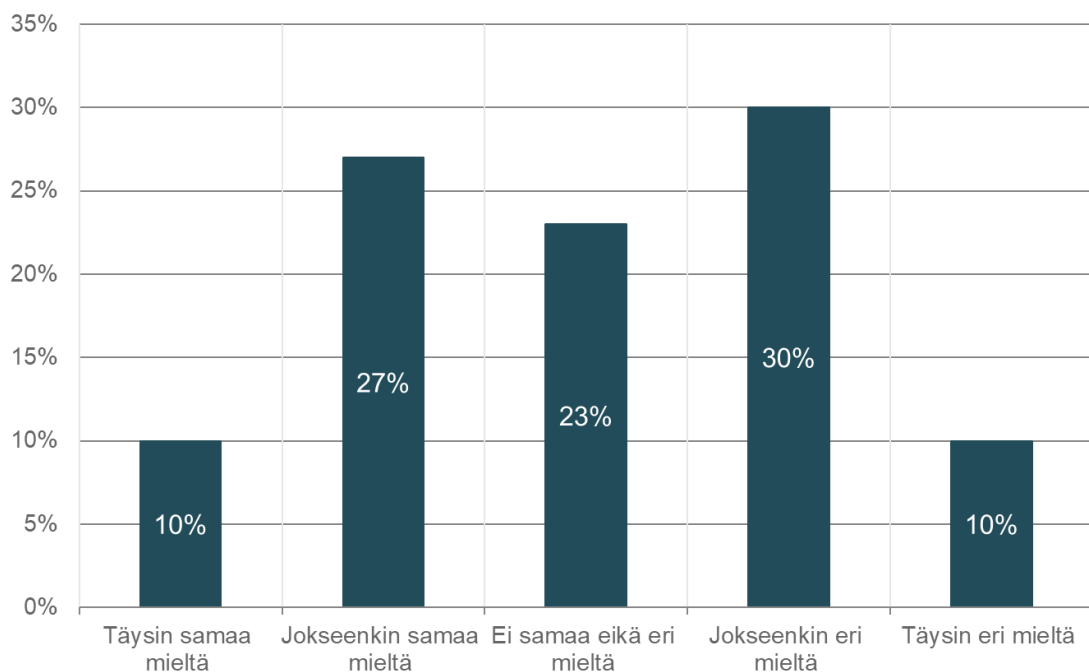
8.4 Koulutustarpeet

Selvittääksemme henkilöstön osaamisen mahdollisia kehittämisen tarpeita, kysyimme vastanneilta eri teemoihin jaoteltuna, että mihin he kokevat tarvitsevana koulutusta. Näillä kysymyksillä saimme tietoa työntekijöiden koulutus- ja kehittämistarpeista.

Lisäkoulutus osallistavaan kirjaamiseen

Osallistavan kirjaamisen koulutustarpeisiin liittyvässä (kuva 21) kysymyksessä 10 % vastaajista (n=3) oli täysin samaa mieltä, että tarvitsee lisäkoulutusta osallistavaan kirjaamiseen. Jokseenkin samaa mieltä koulutustarpeesta oli 27 % (n=8) vastaajaa. Seitsemän vastaajaa 31 henkilöstä ei ollut samaa eikä eri mieltä.

30 % (n=9) näkemys oli, ettei lisäkoulutustarvetta ole osallistavaan kirjaamiseen. Täysin eri mieltä koulutustarpeesta oli 10 % vastaajista (n=3). Joten koulutustarvetta toivovien ryhmä jäi 3 % pienemmälle prosenttiosuudelle, kuin se että lisäkoulutusta tarvitaan. Seitsemän vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä, heidän osuutensa oli kokonaisvastaajamäärästä 23 %.

Kuva 21. Vastausprosentti kysymykseen: Koetko tarvitsevasi lisäkoulutusta osallistavaan kirjaamiseen?

Vastaajien suhdeluku lisäkoulutusta kaipaavien (n=11) ja sitä tarvitsemattomien (n=12) kesken oli lähes sama, kun ei samaa eikä eri mieltä vastanneiden osuus oli 23 % n=7. Koulutustarve tulee kuitenkin selkeämmin näkyväksi kysymyksessä 13, jossa yli puolet ilmoitti, ettei ole osallistunut osallistavaan kirjaamiseen liittyvään koulutukseen.

Tiedustelimme kysymyksessä aiemmin (kuva 13) rakenteisen kirjaamisen osaamisesta. Osaamisen suhteen osaamista oli enemmän kuin osaamattomuutta. Jos rakenteinen kirjaaminen on hallussa, mutta ei ole kokemusta osallistavasta kirjaamisesta, lisäkoulutus voi olla hyödyllistä. Koulutus voi tarjota käytännön työkaluja ja menetelmiä osallistavan kirjaamisen toteuttamiseen.

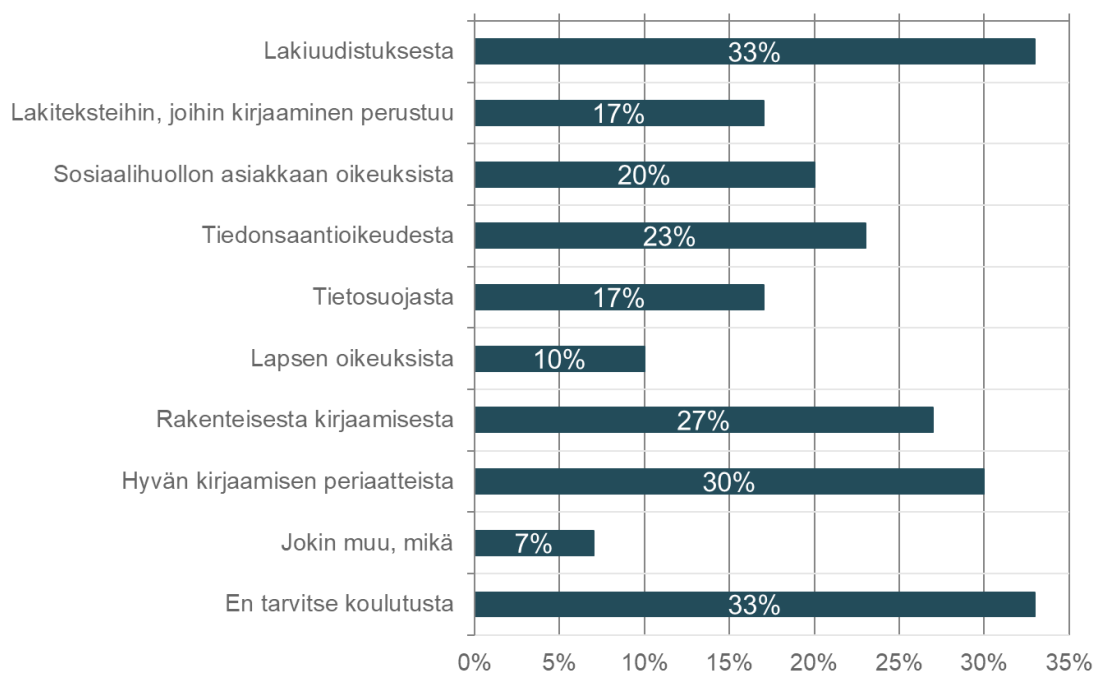
Lisäkoulutustarpeiden aiheet

Kysymykseen mihin kirjaamiseen liittyviin asioihin tarvitsit koulutusta, vastattiin seuraavalla tavalla. Kysymys oli monivalintainen ja vastaaja sai silloin valita useita eri vaihtoehtoja ja avoimessa kysymyksessä oli mahdollisuus kertoa vielä erikseen omia koulutustarpeita.

Vastausten perusteella 33 % (n=10) vastaajista koki, etteivät he tarvitse mitään koulutusta. Loput vastaukset jakautuivat seuraavasti. Lakiuudistuksesta koulutusta toivoivat 33 % vastaajista. Toiseksi eniten kaivattiin tietoa hyvän kirjaamisen periaatteista 30 % (n=9) ja lähes yhtä monta vastaajaa (n=8) toivoi lisätietoa rakenteisesta kirjaamisesta (kuva 22).

Määrällisesti melko samaan asettuivat tiedonsaantioikeus, sosiaalihuollon asiakkaan oikeudet, lakitekstit joihin kirjaaminen perustuu ja tietosuojaan liittyvät asiakokonaisuudet. Vähäisemmälle koulutustarpeelle jäi toive lapsen oikeuksista.

Avoimessa vastausvaihtoehdossa mainittiin tarve käsitellä aihetta, miten osallistava kirjaaminen käytännössä voisi toimia ja toisena avoimena vastauksena mainittiin määrämuotoinen kirjaaminen.

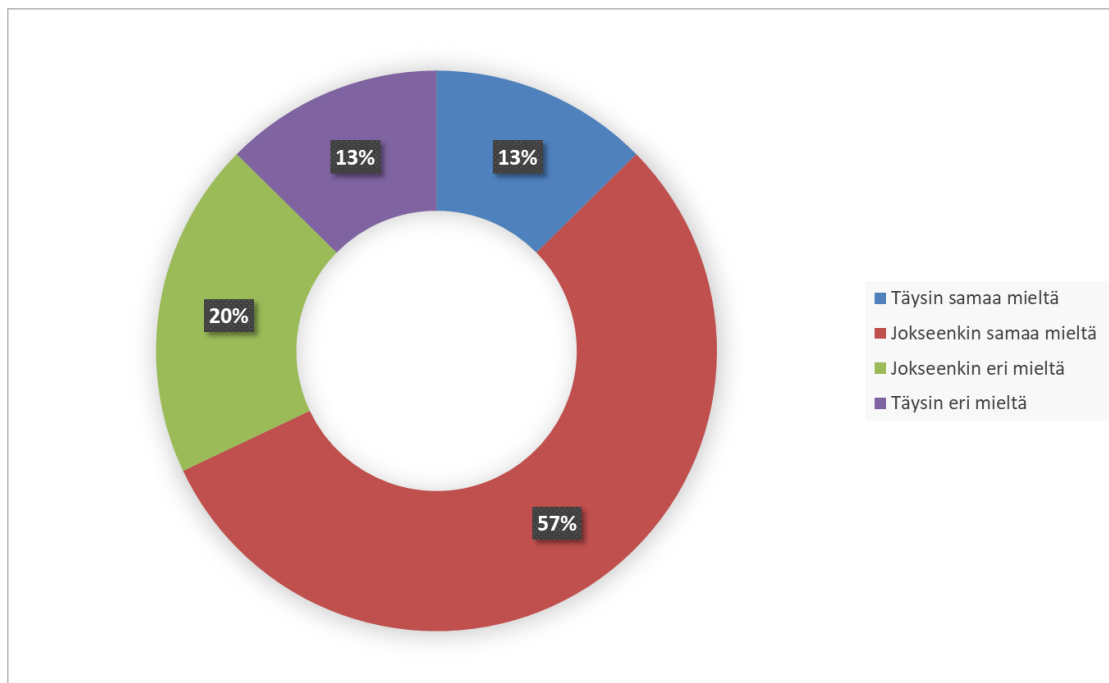
Kuva 22. Vastausprosentti kysymykseen: Mihin kirjaamiseen liittyviin asioihin tarvitset koulutusta? (voit valita useita vaihtoehtoja)

Vastausten perusteella suurin henkilöstöä ei näyttäisi kaipaavan sosiaalihuollon kirjaamiseen liittyvää lainsäädäntökoulutuksen päivitystä. Vastaukset olivat ristiriidassa aiemman sosiaalihuollon kirjaamiseen vaikuttavan ajantasaisen lainsäädännön osaamista kartoittavan kysymyksen kanssa. Osaamista kartoittavassa kysymyksessä suurin osa vastanneista oli valinnut vaihtoehdon, jossa

kokee osaavansa lainsäädännön, mutta tässä kysymyksessä lainsäädäntöön liittyviä koulutussisältöjä toivottiin kuitenkin laajasti. Kuitenkin 4 vastaajaa koki, että ajantasainen osaaminen on puutteellista. Näiden vastanneiden koke-
musta ei ole kuitenkaan syytä ohittaa koulutustarpeita arvioidessa. Osallista-
vassa kirjaamisessa lainsäädäntö tuo esiin esimerkiksi ohjeistuksia, joita on
tärkeää noudattaa. Koulutus on tärkeää vaihtuvien muutosten keskellä. Tällä
kysymyksellä saimme vastauksia sekä teoriataustan osaamisen tutkimuskysy-
mykseen sekä kehittämistarpeiden selvittämiseen.

Kirjaamisen järjestelmien käytettävyys

Halusimme kartoittaa saadaksemme esiin kehittämistarpeita sekä tilaajan toi-
veesta kysymyksessä 19 soveltuvatko käytössä olevat järjestelmät osallista-
vaan kirjaamiseen. Yli puolet vastanneista ajatteli, etteivät järjestelmät ole es-
teenä osallistavan kirjaamisen toteutumiseen. Joka näyttäytyi positiivisena
asiana. Jokseenkin eri mieltä tietojärjestelmien toimivuudesta oli 20 % (n=17)
vastaajaa (kuva 23). Täysin saman prosenttiosuuden 13 % (n=4) vastaajaa
antoivat niin toimivuuden kuin toimimattomuuden suhteen.

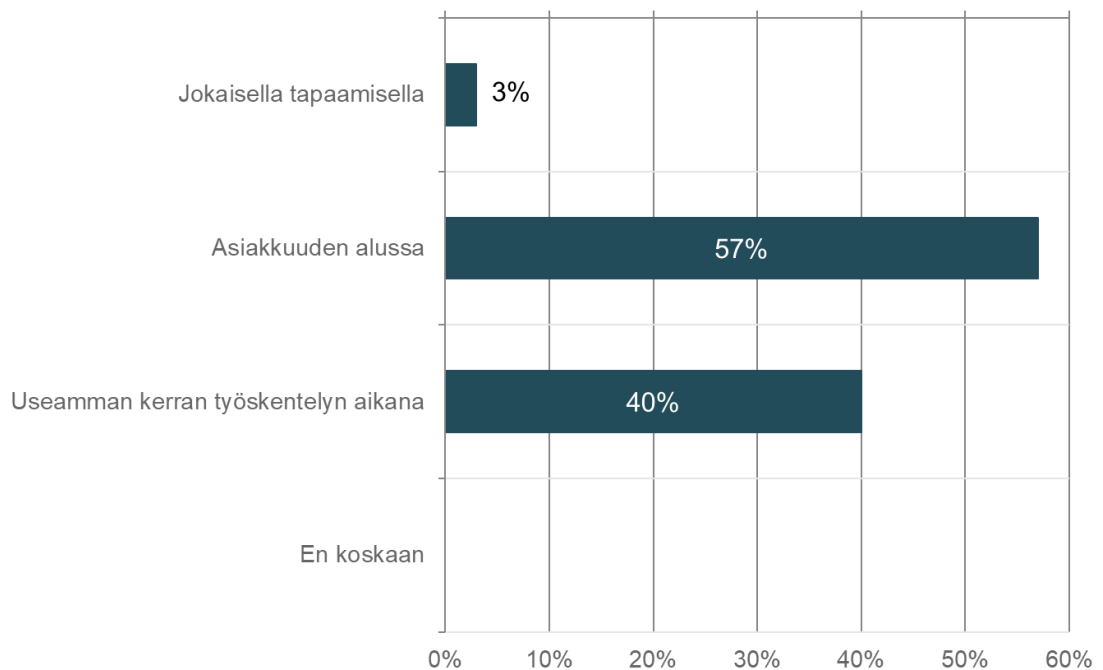

Kuva 23. Vastausprosentti: Työnantajalla käytössä olevat järjestelmät soveltuvat hyvin sosiaa-
lihuollon osallistavaan kirjaamiseen?

Käytössä olevien järjestelmien lisäksi henkilöstö kirjaa asiakastietoja paperiseen muistioon (n=23), tekstinkäsittelyohjelmaan (n=21) ja yksi vastaaja ilmoitti kirjoittavansa myös vastausvaihtoehtojen ulkopuolelle. Tässä mainittiin menetelmän avulla tuotettu dokumentti, kuten piirros tai sopimus. Kukaan avoimessa kysymyksessä ei kertonut sitä, koskiko piirros esimerkiksi lapsiasiakasta vai oliko kyseessä jokin muu tuotos.

Asiakkaan informointi hänen asemastaan ja oikeuksistaan

Halusimme kuvan 24 mukaisesti saada selville sitä, tiedottavatko työntekijät asiakasta hänen asemastaan ja oikeuksistaan nähdä hänestä tehdyt kirjaukset.

Kuva 24. Vastausprosentti: Kuinka usein informoit asiakasta hänen asemastaan, ja oikeuksistaan nähdä häntä koskevat kirjaukset?

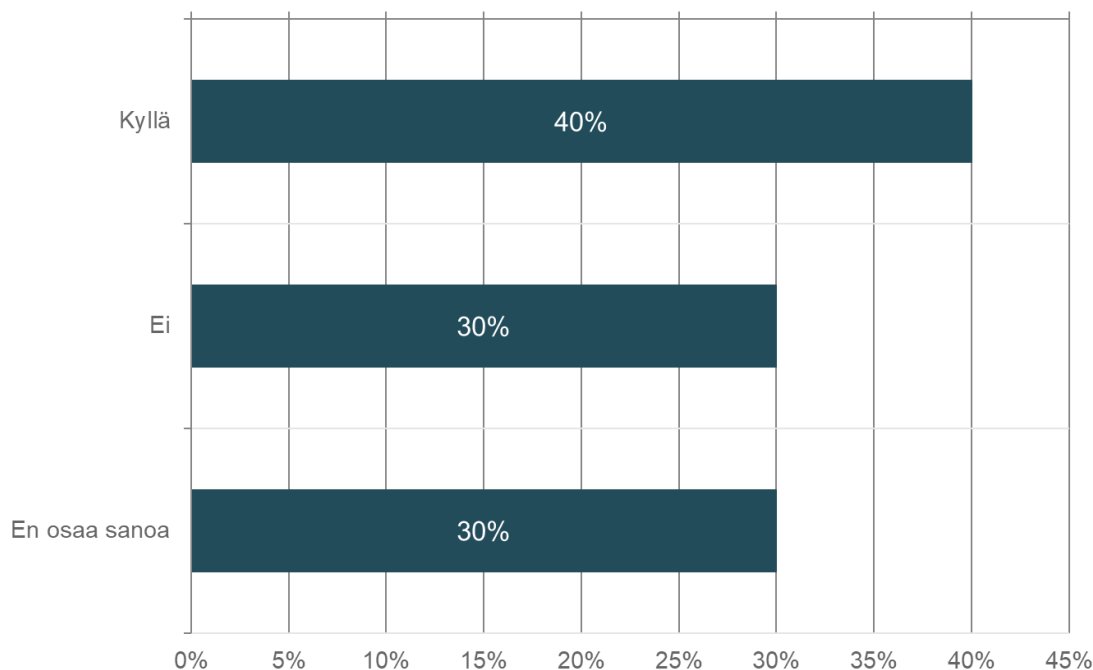
Yli puolet työntekijöistä tiedottaa asiakkuuden alussa asiakkaan oikeuksista ja useamman kerran työskentelyn aikana näin tekee 40 % (n=12) vastanneista (kuva 24). Jokaisella tapaamisella asian tuo esiin yksi työntekijä. Positiivista vastauksissa oli, että asia muistetaan asiakkaalle kertoa ja kukaan vastaaja ei todennut, ettei sitä tekisi lainkaan.

8.5 Väittämät sosiaalihuollon kirjaamisesta

Väittämäkysymyksien tarkoituksena oli mitata vastaajien tietämystä sosiaalihuollon kirjaamisiin liittyvissä kysymyksissä. Jo kyselyä luotaessa lisäsimme vaihtoehdon en osaa sanoa, jolloin työntekijän ei tarvinnut arvata oikeaa vaihtoehtoa. Tämän ajatellaan myös lisäävän tietoisuutta vastaajien oman osaamisen tasosta.

Osaamiseen ja koulutustarpeeseen liittyvät edeltävät kysymykset perustuvat vastaajien subjektiiviseen kokemukseen, väittämäkysymyksillä pyrimme saamaan näkyväksi vastaajien tietämystä kyselymme aihepiireistä ja näin ollen saamaan vastauksia tutkimuskysymykseemme; Miten hyvin henkilöstö hallitsee osallistavan kirjaamisen teoriataustan ja toteuttamisen? Tilaaja toivoi selkeitä osaamisen mittareita koulutustarpeiden arviointia varten, ja näimme väittämäkysymykset parhaiksi todentamaan vastaajien tieto-osaamista.

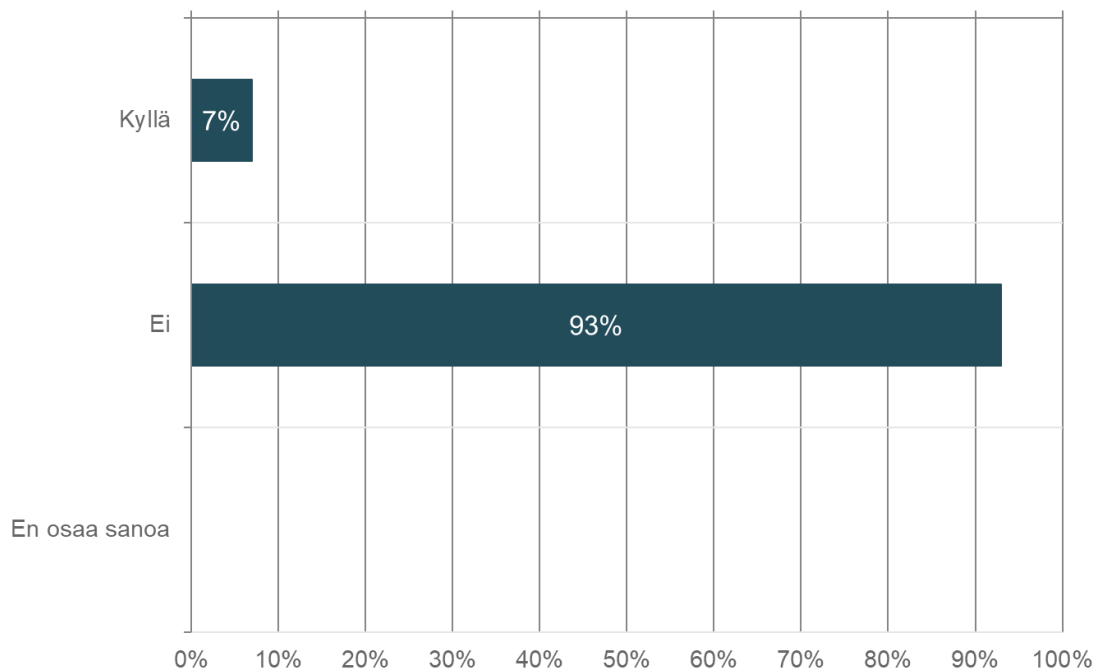
Tiedustelimme ensimmäisessä väittämässä (kysymys 22): sitä, edellyttääkö rakenteinen kirjaamistapa sitä, että kirjaukset toteutetaan osallistavasti asiakkaan kanssa.

Kuva 25. Vastausprosentti Väittämä: Rakenteinen kirjaamistapa edellyttää sitä, että kirjaukset toteutetaan osallistavasti asiakkaan kanssa.

Vastanneista suurin osa 40 % (n=12) on sitä mieltä, että rakenteinen kirjaaminen edellyttää myös kirjaamista asiakkaan kanssa osallistavasti (kuva 25). 30 % vastaajista (n=9) ajattelee, ettei rakenteinen kirjaaminen edellytä sitä tehtävän osallistavasti asiakkaan kanssa. Yhtä monen vastaajan mukaan he eivät osaa sanoa, tuleeko rakenteisen kirjaamisen periaatteiden mukaisesti kirjaus toteuttaa osallistavasti asiakkaan kanssa. Kysymyksessä 10, kysyimme rakenteisen kirjaamisen osaamista, jonka vastanneet kokivat suurelta osin olevan hyvällä tasolla. Näiden kahden kysyttävän asian välille nousi esiin ristiriita osaamisen suhteen.

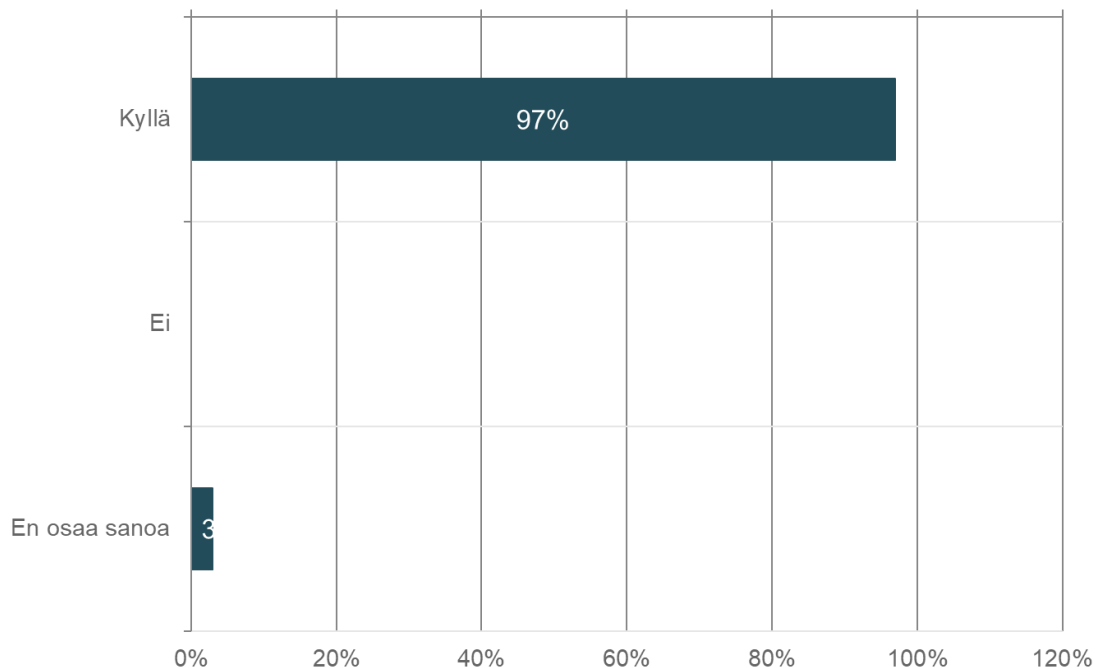
Seuraavassa väittämässä (kysymys 23): vastanneet pohtivat, onko niin, ettei yli 12-vuotiasta lasta tarvitse kuulla häntä itseään koskevassa asiassa, mutta lasta tulee pitää ajan tasalla häntä koskevissa asioissa.

Kuva 26. Vastausprosentti väittämä: Yli 12-vuotiasta lasta ei tarvitse kuulla häntä itseään koskevassa asiassa, mutta lasta tulee pitää ajan tasalla häntä koskevissa asioissa.

Vastanneet tiesivät, että yli 12-vuotiasta tulee kuulla ja pitää lasta ajan tasalla häntä koskevien asioiden suhteen. Vain kaksi vastaajaa ajatteli, ettei näin tule toimia (kuva 26).

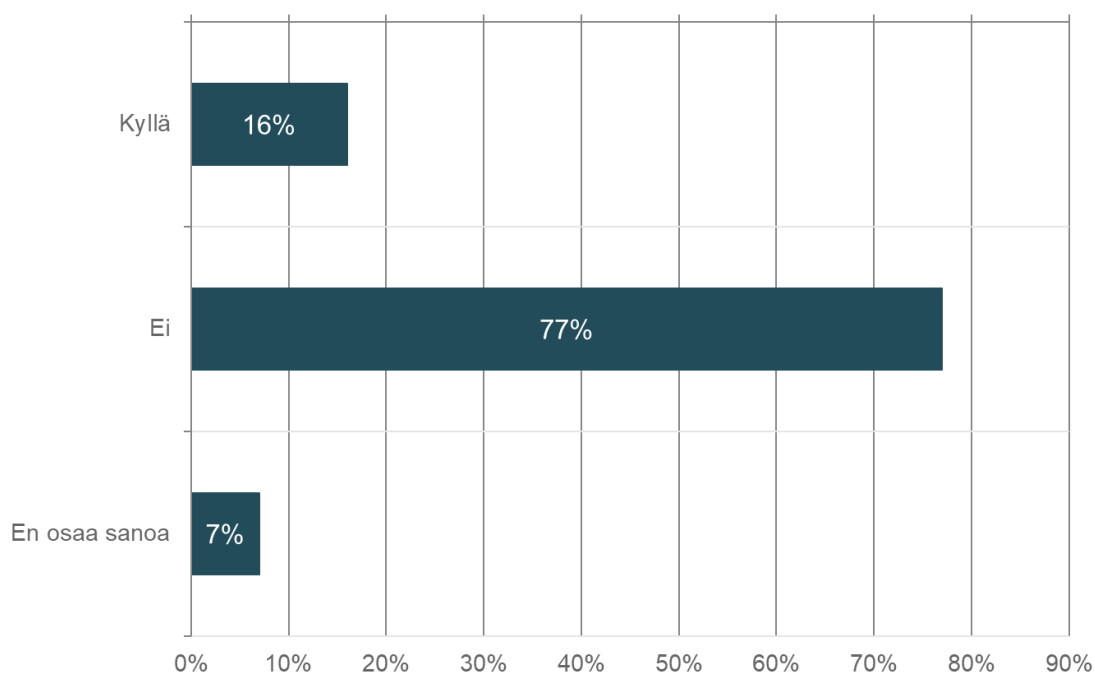
Kolmannessa väittämässä (kysymys 24): EU:n yleisen tietosäätelyn mukaan asiakkaalla on oikeus tietää hänestä tehtyjen kirjauksien sisältö.

Kuva 27. Vastausprosentti väittämä: EU:n yleisen tietosäätelyn mukaan asiakkaalla on oikeus tietää hänestä tehtyjen kirjeiden sisältö.

EU:n yleisen tietosuojasäätelyn tietämys oli vastanneilla erinomaista. Vain yksi vastaaja oli valinnut vastausvaihtoehdon en osaa sanoa (kuva 27).

Neljännessä väittämässä (kysymys 25): Työntekijän tulee kirjata asiakkaan tietoihin tapaamisella tekemänsä analyysit ja johtopäätökset kysymys aiheutti osittaisen väärinymmärryksen.

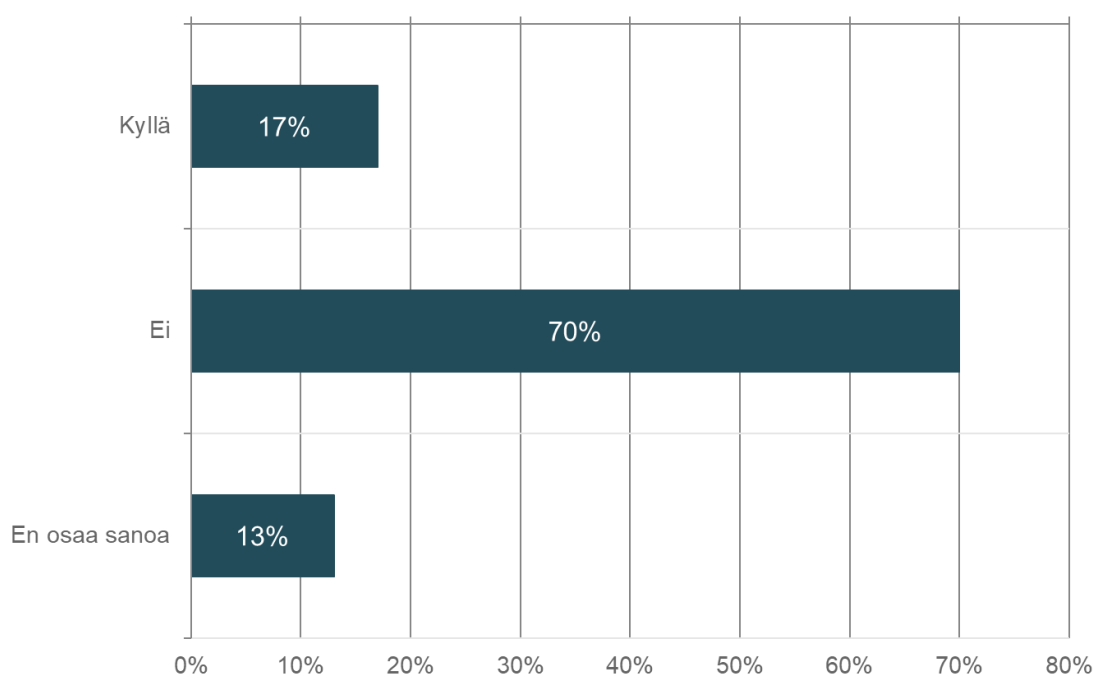
Kuva 28. Vastausprosentti väittämä: Työntekijän tulee kirjata asiakkaan tietoihin tapaamisella tekemänsä analyysit ja johtopäätökset.

Suurin osa 77 % (n=23) oli valinnut vastausvaihtoehdon, jossa ei tule kirjata analyysia ja johtopäätöksiä (kuva 28). 16 % (n=5) oli tulkinut kysymyksen eri tavoin ja vastannut, että tulee kirjata. Kaksi vastaajaa vastasi en osaa sanoa, joka mahdollisesti johtui kysymyksen sanavalinnoista.

Tämä vahvistaa vastaajien koulutustarvetta hyvän kirjaamisen periaatteista ja jota yhdeksän vastaajaa toivoikin kysymyksessä 18. Saimme kuitenkin tähän kysymykseen luotettavan vastausmäärän siihen kysymykseen, mihin haimme vastausta.

Viides väittämä (kysymys 26): Asiakkaalla ei ole oikeutta vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen.

Tietojensa luovutukseen väittämäkysymys aiheutti erittäin pientä hajontaa. 70 % vastanneista (n=21) tulkitsi tietämyksensä mukaan, että asiakkaalla on oikeus vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen (kuva 29). Viisi vastaajaa ajatteli, ettei oikeutta vaikuttamiseen ole. Neljä vastaajaa ei tiennyt sitä, onko oikeutta vaikuttaa vai ei. Kysymyksen väittämä saattoi sekoittaa vastaajien vastauksia. Joten vastauksen luotettavuus ei ole paras mahdollinen, vaikka suurin osa vastanneista ymmärsi kysymyksen oikealla tavalla.

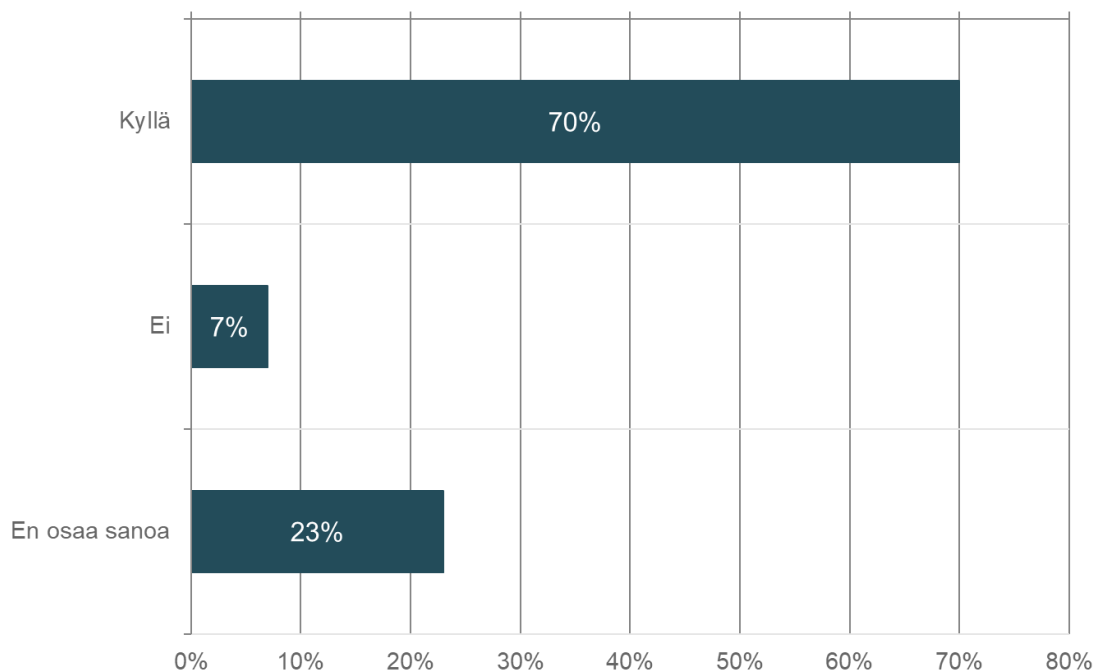
Kuva 29. Vastausprosentti väittämä: Asiakkaalla ei ole oikeutta vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen.

Kuudes väittämäkysymys (kysymys 27): Asiakkaalle tulee kertoa asiakastyössä tehtävästä kirjaamisesta.

Kaikki vastaajat (n=30) vastasivat tässä kysymyksessä kyllä, joten tämä oli kaikille vastanneille selkeää. Vastaus oli looginen suhteessa kysymykseen 21, jossa kysyttiin; kuinka usein informoit asiakasta hänen asemastaan, ja oikeuksistaan nähdä häntä koskevat kirjaukset, jossa myöskään kukaan vastaajista ei vastannut "en koskaan".

Seitsemäs väittämä (kysymys 28): Dokumentaatiosta tulisi selvittää myös seuraavat asiat: kuinka palveluprosessi toimii, kuinka lapsilähtöisyys toteutuu ja mistä asiakkaat ovat kokeneet hyötyneensä

Tässä kysymyksessä pyrittiin selvittämään työntekijöiden osaamista dokumentaation tietosisältöihin. Suurin osa vastanneista 70 % (n=21), tiesi, että näin tulisi olla (kuva 30). Vain kaksi vastanneista ajatteli, ettei dokumentaation tulisi tuoda esiin kysyttäviä asioita.

Kuva 30: Prosenttiosuudet väittämä: Dokumentaatiosta tulisi selvittää myös seuraavat asiat: kuinka palveluprosessi toimii, kuinka lapsilähtöisyys toteutuu ja mistä asiakkaat ovat kokeneet hyötyneensä.

Merkityksellistä tässä kysymyksessä (kysymys 29) oli en osaa sanoa vastausvaihtoehdon vastaajien määrä (n=7) joka on suurempi kuin 'Ei' vastausvaihtoehdon valinneiden määrä (n=2). Tämän kysymyksen vastaukset vahvistavat kysymyksen 25 vastauksia, josta ilmenee, ettei vastaajille ole selkeää tietoa siitä mitä kirjauksista ja dokumentaatiosta tulee selvitä.

Kysymyksen 22 väittämässä esitettiin rakenteisen kirjaamistavan edellyttävän kirjausten toteutusta osallistavasti asiakkaan kanssa, samoin kuin tässä väittämäkysymyksessä vastanneilla oli haasteita kysymyksiin liittyen, eikä heidän vastauksensa olleet täysin oikein suhteessa teoriatietoon. Rakenteisen kirjaamisen koulutustarvetta toivoi 30 vastanneen joukosta vain 8 henkilöä, mutta perustuen osaamiseen liittyviin väittämiin voidaan todeta vastanneilla olevan tietopuutteita tietosisällöissä.

Asiakkaalla on oikeus salassapitoon itseään koskevissa tiedoissa

Väittämässä (kysymys 30); Asiakkaalla on oikeus salassapitoon itseään koskevissa tiedoissa. Kyllä vastanneita oli 90 % eli 27 vastaajaa. Tässä kysymyksessä 'en osaa sanoa' vaihtoehto oli edellisen kysymyksen tapaan selkeästi tarpeellinen, koska sen vaihtoehdon valinneita vastaajia oli 10 prosenttia eli kolme vastaajaa.

8.6 Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaan ja työntekijän näkökulmasta

Saimme sähköisestä kyselystä vastaajilta vastaukset kahteen avoimeen kysymykseen ja aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen haimme vastauksia siihen, millaisia osallistavan kirjaamisen hyötyjä työntekijät näkivät olevan asiakkaan ja omasta näkökulmastaan käsin. Saimme näin työntekijöiden henkilökohtaisia näkemyksiä esiin ja esimerkiksi näkökulmia tutkimuskysymyksiimme, osallistavan kirjaamisen nykytilasta, kuinka hyvin vastanneet hallitsevat osallistavan kirjaamisen teoriataustan ja toteuttamisen sekä kehittämistarpeista. Emme siis hakeneet pelkkää kokemusten kuvailua. Litterointia emme joutuneet tekemään, vaan meillä oli suoraan käytössä kyselystä saadut teksti-

sitaatit. Ymmärryksemme mukaan toteutettu analyysi ei ollut täysin aineistolähtöistä, vaan enemmän teoria- ja aineistolähtöisen sekamuotoisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tiivistimme saadun aineiston (taulukko 1) ja tulosten pohjalta voidaan todeta työntekijöiden näkevän seuraavia hyötyjä asiakkaan näkökulmasta tarkasteltuna. Vastauksissa nousi esiin läpinäkyvyys ja tämän osalta vastanneet kokivat osallistavan kirjaamisen vähentävän epäselvyyksiä ja lisäävän luottamusta työntekijöiden suuntaan. Myös yhteistyön asiakkaan kanssa nähtiin paranevan. Vastauksista nousi jo edellä aiemmin mainittu asiakkaan osallisuus, ja jonka avulla asiakkaalla on mahdollisuus olla paremmin perillä työskentelyprosessista sekä pystyvän myös paremmin vaikuttamaan siihen. Asiakkaalla on myös mahdollisuus tuottaa omat näkemyksensä työntekijän havainnoista ja ne saadaan lisättyä kirjauksiin.

Eräänä tuloksena nousi esiin ajantasaisuuden ja väärinkäsitysten poistamisen näkökulma osallistavan kirjaamisen hyötynä. Asiakas on ajantasaisesti perillä siitä, mitä hänestä on kirjattu, ja hänelle muodostuu mahdollisuus ilmaista mielipiteensä kirjauksien sisältöihin. Muina esiin nousseina hyötyinä todettiin tiedon olevan tarkkaa ja osallistavan kirjaamisen parantavan asiakkaan oikeusturvaa. Kirjausten todettiin myös toimivan asiakkaalle muistivälineenä ja luovan mahdollisuuden palata keskustelun aiheisiin tai havaintoihin myös pidemmän ajan kuluttua.

Teimme saman tiivistyksen (taulukko 2) osallistavan kirjaamisen hyödyistä työntekijän näkökulmasta tarkasteltuna. Vastauksissa korostui näkemys siitä, että osallistava kirjaaminen vähentää epäselvyyksiä myös työntekijän näkökulmasta käsin ja yhteisymmärrys kirjausten sisällöstä paranee. Yhdessä tehtyjen kirjausten avulla avoimuus lisääntyy ja asiakkaan tietoisuus ja luottamus työntekijää kohtaa lisääntyy. Positiivisena näkemyksenä oli se, että osallistava kirjaaminen nähtiin nopeuttavan työtä, sillä kirjaukset pystytään siirtämään reaaliajassa käytössä olevaan järjestelmään. Näin työnajan käyttö tehosti työaikaa suoraan asiakastyöhön.

Selkeimmin niin asiakkaan kuin työntekijän näkökulmasta nostettiin esiin osallisuuden näkökulma. Näin ollen osuimme oikeaan sen suhteen, että nostimme

osallisuuden vahvasti esiin teoriaosuuden käsittelyssä. Kaiken kaikkiaan osallistava kirjaamisen nähdään olevan sellaista, joka toteutuessaan on sekä työntekijän että asiakkaan etu. Jotta osallistava kirjaaminen saadaan vakiinnutettua osaksi asiakasprosessia, tulee olla riittävästi aikaa ja tietojen tulee olla ajantasaisia. Positiivinen nosto oli ymmärrys, että tiedonkulku työn tilaajaa kohtaan myös lisääntyy.

8.7 Kirjaamisen puutteet

Oletko havainnut puutteita työyhteisösi asiakastietojen kirjaamisessa?

Suurin osa 57 % vastanneista (n=17), koki ettei kirjaamisen suhteen ole puutteita. Kuitenkin 43 % (n=13) totesi kirjauksissa havainneen puutteita.

Avoimissa vastauksissa nousi esiin kirjausten ajantasaisuuden puutteellisuus eli viiveet kirjauksien siirtämisessä asiakastietojärjestelmään. Yksi vastaaja pohti kirjauksien sisältöjen tasalaatuisuutta, vastaaja koki, että havaintojen ilmaisuisissa ja oleellisten asioiden esille nostamisessa on työntekijöiden välillä eroavaisuuksia.

Alla kuvattu vastaajien havaintoja puutteista kirjaamisessa.

”Kirjaaminen ei ole aina ajantasaista”.

”Ehkä liian erilaiset tyyliä kirjauksissa tuottavat jopa päänvaivaa”.

”Asiakaskirjaukset menevät potilastietojärjestelmään suurella viiveellä. – –”

” – – Puutteita on myös kirjausten sisällön suhteen - eli mitä kaikkea on käynniltä tärkeä kirjata lapsen omiin tietoihin. – –”

” – – Osallistava kirjaaminen siis mahdollistaa sen, että yhdessä sovitaan sitä, että onko tärkeät asiat tullut oikealla tavalla kirjattua. Puutteita on myös ihan työvälineissä, sillä nettiyhteys ei aina toimi ja potilastietojärjestelmä jumittuu, niin kirjauksia on kadonnut kokonaan! – –”

Muita kirjaamisen puutteita todettiin avoimissa vastauksissa olevan esimerkiksi lyhenteiden käyttäminen ja asiakasnäkökulman esiin tuominen lyhenteen ymmärtämisen näkökulmasta käsin. Lisäksi vastaaja oli ajatellut puutteeksi,

että osallistavan kirjaamisen takia kirjaukset jäävät kesken ja valmistuvat hiitaasti. Vaikka puutteiden osuus jäi kokemuksena pienemmälle määrälle, on se määrällisesti kuitenkin lähes yhtä suuri vastanneiden kokonaismäärää ajatellen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena ja tarkoituksena oli selvittää osallistavan kirjaamisen nykytilaa lastensuojelun liikkuvissa palveluissa sekä nostaa esiin mahdollisia osaamiseen ja kehittämiseen liittyviä tarpeita henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Tulossa oleva lakimuutos velvoittaa organisaatiota siirtymään rakenteiseen kirjaamiskäytäntöön ja kirjaukset tulevat siirtymään Kanta-palveluun.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset olivat:

Miten osallistava kirjaaminen toteutuu lastensuojelun liikkuvissa palveluissa tällä hetkellä?

Miten hyvin henkilöstö hallitsee osallistavan kirjaamisen teoriataustan ja toteuttamisen?

Mitä kehittämistarpeita osallistavaan kirjaamiseen liittyen, lastensuojelun liikkuvissa palveluissa on?

Lähdimme etsimään vastauksia tutkimuskysymyksiimme perehtymällä osallistavaan kirjaamiseen liittyviin tutkimuksiin ja teorian tietoon, joiden perusteella teimme päätöksen opinnäytetyömme keskeisistä käsitteistä. Lastensuojelun tehostetun perhetyön työntekijöiden vastauksia analysoimme määrällisen ja laadullisen analyysin keinoin, jolloin saimme selville henkilöstön nykyhetken osaamista ja kehittämistarpeita osaamisen suhteen. Opinnäytetyömme tulokset vastaavat kolmeen tutkimuskysymykseemme.

Tärkeimpänä johtopäätöksenä avoimien vastausten perusteella oli vastanneiden ymmärrys asiakkaan osallisuudesta osallistavassa kirjaamisessa. Avoimien kysymysten vastaukset todensivat esimerkiksi kehittäjänuorten esiin nostaneet asiat. Kyselyymme vastanneet näkivät asioita samoin, mitä työmme teorian tieto, ja lainsäädäntö velvoittaa. Asiakkaan osallisuuden ymmärtäminen sosiaalihuollon osallistavassa kirjaamisessa on tärkeää, koska se parantaa

palvelujen laatua, edistää asiakkaan hyvinvointia ja varmistaa, että palvelut vastaavat todellisia tarpeita.

Tällä hetkellä osallistava kirjaaminen toteutuu lastensuojelun liikkuvissa palveluissa opinnäytetyömme tulosten perusteella parhaiten yksilötapaamisissa silloin, kun työpari on mukana tapaamisessa ja tapaaminen tapahtuu toimistolla. Muutaman vastaajan mielestä kirjaaminen onnistuu parhaiten yhden työntekijän toimesta toteutettavalla tapaamisella. Tietoa tulee tapaamisissa paljon, jolloin voi olla helpompaa reflektoida myös työparin kanssa sitä, mikä on oleellista kirjata osallistavasti asiakkaan kirjauksiin. Merkittävää eroa ei tullut siinä, tapahtuiko tapaaminen asiakkaan kotona tai toimistolla, eikä siinä oliko kyseessä lapsien tai aikuisten oma tapaaminen. Toimisto todettiin olevan sellainen ympäristö, jossa osallistava kirjaaminen onnistuu kaikissa tapaamiskoonpanoissa parhaimmalla tavalla.

Huonoiten osallistava kirjaaminen onnistuu ulkona olevissa perhetapaamisissa sekä toiminnallisissa tapaamisissa. Yllättävää oli se, että autossa tapahtuva osallistava kirjaaminen koettiin lähes yhtä helpoksi kuin kotona pidetyissä lasten tapaamisissa. Emme tosin olleet eritelleet kysymyksessä sitä, minkä ikäisistä lapsista oli kyse lasten tapaamisissa. Tämä asia jäi harmittamaan meitä, sillä pienen lapsen osallisuuden huomioiminen olisi tuottanut meille arvokasta tietoa työntekijöiden osaamistasosta eri ikäisten asiakkaiden osallisuuden edistämisestä.

Haasteiksi vastauksissa nousivat yksin tehtävässä työssä saatavan tiedon määrä, tulkkien käyttö sekä ajanpuute ja työryhmän vastustus osallistavaa kirjaamista kohtaan. Vaikka työryhmän vastustuksen osallistavaa kirjaamista kohtaan esille nostaneita vastaajia oli vain yksi, on tämä silti merkittävä löydös. Työryhmän vakiintuneet käytännöt voivat vaikuttaa selkeästi uusien toimintatapojen haltuun ottamisen vastustamiseen. Jo vuonna 2016 Espoossa pilotoitiin kirjaamisvalmentajien kouluttamista määrämuotoisen kirjaamisen kehittämiseksi. Tuolloin jo tunnistettiin muutosvastarinnan mahdollisuus, kun pilottiin osallistajat kertoivat, että kirjaamiskäytäntöjen muutos aiheutti vastustusta. Tuolloin pelättiin, että käytäntöjen muutos lisäisi työtä eikä siihen olisi riittävästi aikaa. Muutoksen tapahduttua havaittiin kuitenkin kirjaamiskäytäntöjen muutoksen helpottaneen työntekoa. (Talentia 2016.)

Muutosvastarinnan ja epävarmuuksien vähentämiseen voisi auttaa tiedolla johtaminen sekä onnistumisien ja ongelmakohtien tunnistaminen. Myös inhimillisen hyödyn esiin nostaminen lisää edistymisen tunnetta ja motivaatiota. Datan seuraaminen sekä viestintä muutoksen tavoitteista ja edistymisestä voivat vähentää epävarmuutta ja muutosvastarintaa. (Martimo 2023.)

Eskonniemen ym. (2023) mukaan korostetaan johtamisen merkitystä kriisissä tai muutoksessa. Henkilöstöä osallistamalla, ja tiedottamista tehostamalla muutosvastarintaa saadaan vähennettyä ja muutoksen toteuttaminen nopeutuu. Muutosta helpottaa myös työntekijöiden kuulluksi tulemisen kokemus. Tämän avulla henkilöstö pystyy käyttämään täyden energian edistääkseen muutosta eikä vastustaakseen sitä.

Muutoksia on mahdollista luokitella eri kokoluokkiin, näitä ollen pieni ja keski-suuri muutos sekä suuri muutos. Toimintakulttuurinmuutos ja kehittäminen luokitellaan suuriksi muutoksiksi, jolloin ne vaikuttavat vahvasti työntekijöiden tuntemuksiin ja toimintaan. Näin suurilla muutoksilla on mahdollisuus aikaansaada työnteon kriisiytyminen. Tämän vuoksi suuriin muutoksiin valmistautuminen on erityisen tärkeää. (Eskonniemi 2023.) Joten johtamisessa tulee huomioida se, ettei organisaation suuria muutoksia ole meneillään samanaikaisesti.

Tulosten perusteella henkilöstön osaaminen osallistavan kirjaamisen teoriasta ja toteuttamisesta vaihtelee. Reilusti yli puolen vastanneiden kokemuksena, oli ettei sosiaalihuollon osallistava kirjaaminen ole helppoa. Vastajat perustelivat miksi osallistava kirjaaminen ei ole helppoa muun muassa sillä, ettei siitä ole kokemusta.

Vaikka suurin osa vastaajista kokee osaamisensa hyväksi, osa vastaajista kuitenkin toivoo lisäkoulutusta erityisesti lainsäädännön osalta. Tämä osoittaa, että jatkuva koulutus ja osaamisen päivittäminen ovat välttämättömiä, jotta kirjaaminen toteutuu lainmukaisesti ja tehokkaasti. Kyselyssä oleva asiasisältö on saattanut saada vastaajat pohtimaan kirjaamisen moninaisuutta ja siihen liittyvän lainsäädännön merkitystä moniulotteisemmin. Havainto saattaa kertoa siitä, etteivät vastaajat ole välttämättä varmoja siitä, mitä kaikkea kirjaamisessa tulisi hallita.

Osalla työntekijöistä osallistavan kirjaamisen koulutuksista on kulunut jo seitsemän vuotta aikaa. Laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ensimmäisen luvun viidennessä pykälässä (817/2015) veloitetaan, että työntekijöillä on velvollisuus kehittää omaa osaamistaan. Näin ollen on syytä arvioida ovatko koulutuksessa saadut tiedot enää ajantasaisia. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen (2025) mukaan kirjaukset ohjataan tekemään eettisesti ja asiakkaan kanssa yhdessä. Yhdessä asiakkaan kanssa kirjatessa on mahdollista keskustella asiakirjoihin kirjattavista asioista sekä muutoseikoista. Yhdessä kirjaaminen lisää asiakkaan luottamusta ja myös työntekijän näkemystä tärkeänä pitämästään kirjattavasta asiasta. Asiakkaan eriävä näkemys on mahdollista tehdä näkyväksi kirjauksiin osallistavan kirjaamisen avulla. Ajantasaista materiaalia rakenteisesta kirjaamisesta löytyy paljon.

Tietosuojakoulutukseen työntekijät ovat osallistuneet merkittävän hyvin. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen Intranetin sivuilla mainitaan, että tietosuojakoulutus on pakollinen henkilötietoja käsitteleville työntekijöille. Hyvinvointialueella on erityisen tärkeää, että työntekijät suorittavat tietosuojakoulutuksen, koska toiminnassa käsitellään sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tietoja, jotka ovat kaikkein arkaluontoisimpia henkilötietoja. (LUVN 2025c.)

Kyselymme perusteella tietojärjestelmien käyttö ei tuota haastetta suurimmalle osalle vastaajista, mutta kuitenkin kolmasosa vastanneista koki, että järjestelmät eivät sovellu osallistavaan kirjaamiseen. Tämä vastaustulos kuitenkin yllätykseksemme poikkeaa sosiaalityöntekijöille vuonna 2020 tehdystä vertaisarvioidusta tutkimuksesta. Enemmistö vastaajista (n=429) totesi että, tietojärjestelmät eivät tue riittävästi dokumentaatiota. (Toikkanen ym. 2023.)

Kuva 31. Mistä osallistava kirjaaminen rakentuu – Ydinoppi

Rakensimme esimerkin kuvan (kuva 31) tuomaan konkreettisella tavalla esiin, mistä osallistava kirjaaminen muodostuu teoriataustasta ja saaduista tuloksista käsin. Jotta tuoli pysyy turvallisella tavalla pystyssä, vaaditaan sen jokaiseen jalkaan tietyt elementit. Osallistava kirjaaminen ei ole osallistavaa ilman asiakkaan osallisuutta, eikä asiakkaan tarpeiden huomioimista. Työntekijän ajantasaiset tiedot ja taidot ovat perusta koko kirjaamisprosessin toteutukseen. Yhden jalan horjuessa ei asiakkaan ole turvallista nojata selkänojaan. Kokonaisuuden hyvästä hallinnasta muodostuu turvallinen tilanne niin asiakkaalle kuin myös työntekijälle. Liikkuvien palveluiden työntekijöillä oli siten tutkimustulosten mukaan ymmärrystä osallistavan kirjaamisen kokonaisuudesta, mutta konkretia ei ole vielä juurtunut arkeen.

Opinnäytetyömme nostaa esiin useita kehittämistarpeita, kuten lisäkoulutuksen tarve osallistavasta kirjaamisesta ja lainsäädäntöön liittyvästä osaamisesta. Osallistavan kirjaamiseen käytettävissä olevan ajan kysymyksissä nousi esiin, että vastaajat kokivat asiakastyön määrän haittaavan osallistavaa kirjaamista. Tämä vastauksena ihmetytti meitä, koska osallistavan kirjaamisen tulisi tapahtua juuri asiakastapaamisilla ja meitä opinnäytetyön tekijöitä jäi tuloksien perusteella mietityttämään se, mitä vastaajat ajattelevat osallistavan kirjaamisen olevan. Ajatellaanko osallistavan kirjaamisen olevan sitä, että työntekijällä on kirjaamisvälineet mukana tapaamisella, ja kirjaamista tehdään tapaamisen aikana sen sijaan, että asiakkaalle avattaisiin tehtyjä kirjaamisia tai että kirjaaminen tehtäisiin yhdessä asiakkaan kanssa asiakkaan osallisuutta edistäen.

Tämä osoittaa mielestämme selkeästi tarpeen sisäistää, mitä osallistavalla kirjaamisella tarkoitetaan. Koimme tärkeäksi tuoda tämän huomion toimeksiantajan tietoon, sillä opinnäytetyössä haluttiin saada selville osallistavan kirjaamisen nykytilaa ja kehityskohteita.

Edellä mainitun kehittämistarpeen lisäksi kirjaamisen ajantasaisuuden ja tasa-laatusuuden varmistaminen nousivat esiin keskeisinä kehittämiskohteita tilaajaorganisaatiossa. Opinnäytetyömme teoriatausta ja tulokset korostavat asiakkaan osallisuuden merkitystä ja sen huomioimista kirjaamisessa, mikä on tärkeä näkökulma lastensuojelun liikkuvien palveluiden kehittämisessä.

Korostamme kehittämistarpeisiin liittyen myös pienen lapsen osallisuutta ja sen vaatiman erityisosaamisen huomioimista. Osallistavan kirjaamisen keinot pienten lasten osalta voivat poiketa isommista lapsista ja aikuisista. Avasimme tarkentavasti pienen lapsen näkökulmaa teoriaosuudessa, sillä osallisuus lastensuojelun kontekstissa tarkoittaa lapsen ja perheen aktiivista osallistumista ja vaikuttamista heitä koskeviin asioihin. Tämä käsite korostaa, että lapset ja perheet eivät ole vain passiivisia vastaanottajia, vaan heillä on oikeus olla mukana päätöksenteossa ja prosesseissa, jotka vaikuttavat heidän elämäänsä. Lapsen oikeus osallisuuteen suojataan lainsäädännöllä erittäin vahvasti kaikissa lasta koskevissa asioissa, ja mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän työskennellään havainnointia apuna käyttäen.

Lastensuojelun liikkuvissa palveluissa työskentelee tutkimustulosten mukaan myös varhaiskasvatuksen ammattilaisia, joiden erityisosaamista olisi hyvä hyödyntää pienten lasten osallisuuden edistämisessä.

Koulutustarpeissa ei noussut esiin lapsen oikeuksien koulutustarvetta, mutta kuluvan vuoden 2025 lapsen oikeuksien viikon yhtenä teemana nostetaan esiin lapsen oikeus tulla nähdyksi ja kuulluksi. Vuonna 2024 tehdyn lastensuojelun keskusliiton tuottaman lapsen oikeuksia tutkivan tutkimuksen mukaan, vastanneista ”lapsista ja nuorista 49 % kokee, että heidän mielipidettään kuullaan liian harvoin heitä koskevista asioista.” (Lastensuojelun keskusliitto 2025.) Tämän tiedon valossa lapsen oikeutta ilmaista omaa mielipidettään tulisi nostaa esiin myös lastensuojelun liikkuvien palveluiden toimintaa kehitettäessä. Lapsen oikeuksien toteutuminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa ymmärretään hyvin. Lähes kaikki vastaajat vastasivat tähän tietosisältöön liittyvässä väittämässä kysymyksessä, että lasta tulee kuulla häntä itseään koskevista asioista.

Ehkäisevä lastensuojelu on yksi eräs tärkeä työmuoto, vaikka tuloksissa se ei noussut työkokemuksen näkökulmasta suuresti esiin. Lastensuojelun liikkuvien palveluiden työhön kuuluu oleellisesti verkostotyö ja ehkäisevän lastensuojelun kenttä on tärkeä tiedostaa verkostotyön näkökulmasta. Näin ollen päädyimme sitä kuvaamaan työmme teoriaosuudessa.

Opinnäytetyön tulosten myötä meille syntyi kehitysidea työpajasta, jossa kaikille lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöille tiivistettäisiin oleellisia sisältöjä rakenteisesta ja osallistavasta kirjaamisesta sekä siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöiden olisi mahdollista hyötyä työtovereiden kirjaustapoihin tutustumisesta tiimitasolla, tämä antaisi parhaassa tapauksessa työntekijöille lisää osaamista ja ajatuksia omaan kirjaamiseen.

Kehittämistoimintaan tarvitaan kuitenkin yhteisesti soviteltua aikaa, jotta työpaja ja kirjauksiin tutustuminen on mahdollista toteuttaa. Tämän vuoksi ajankohta tulisi miettiä tarkkaan, eikä muita muutoksia tulisi olla samanaikaisesti.

Saimme tietoomme opinnäytetyöprosessin aikana, että lastensuojelun liikkuvien palveluiden toiminta ollaan siirtämässä uusiin toimitiloihin, perhekeskuksiin. Teoriatietomme mukaan toimitilojen käyttöönotto on suuri muutos henkilöstölle. Vastaavat ohjaajat voisivat olla kehittämistyössä eteenpäin vievä voima, mutta siihen tarvitaan koko työyhteisön panosta sekä myös ymmärrystä siitä miksi muutosta tarvitaan. Muutosjohtamiseen liittyviin koulutuksiin osallistuminen tai teoriatietoon tutustuminen voisi hyödyttää vastaavien ohjaajien työtä muutoksen aikaan saamisessa.

Rakensimme lopuksi perhekeskusajattelun sekä systeemisen lastensuojelussa käytetyn; kolme taloa, (ISO-yhdistys ry Kuopio 2022) menetelmästä mukailun versiomme osallistavan kirjaamisen ideaalilanteeseen. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli puutteiden korostuksen sijaan tuoda esiin kehittävä näkökulmaa, joten valitsimme työhömme haaveeni ja toiveeni talon.

Haaveiden ja toiveiden talosta toteutimme tulevaisuuden talon (kuva 32), jossa nostamme esiin seuraavat näkökulmat, jotka ovat nousseet teoriaosuudesta sekä saamistamme tutkimustuloksista. Joiltakin osin olemme tuottaneet työhömme uusia termejä esiin, kuten voimaantuminen ja kohdennetut palvelut. Nämä liittyvät perhekeskusajatteluun, jota Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella toteutetaan. Voimaantuminen on eräs lastensuojelun kontekstiin liittyvä työskentelysuhteen peruspilari, joka tulisi muistaa jokaisessa asiakaskoh- taamisessa. (Petrelius 2018, 52.)

Kuva 32. Toiveiden ja haaveiden osallistavan kirjaamisen prosessi

Osallistava kirjaaminen perhekeskusajattelussa muodostuu useista keskeisistä periaatteista ja käytännöistä, jotka tukevat perheiden mukana oloa ja äänen kuulumista eri palveluissa. Nostamme esiin sen tärkeimmät elementit oman pohdintamme kautta.

Perhekeskeisyys: Perhekeskusajattelussa korostuu perheiden tarpeiden ja näkemysten huomioiminen. Osallistavassa kirjaamisessa perheiden näkökulmat ja kokemukset otetaan huomioon, ja heitä kuullaan kaikissa prosessin vaiheissa.

Yhteistyö: Perhekeskuksissa eri ammattilaiset, kuten sosiaalityöntekijät, psykologit ja terveydenhuollon asiantuntijat, tekevät tiivistä yhteistyötä. Osallistava kirjaaminen on parhaimmillaan sitä, että kaikki osapuolet jakavat tietoa ja

kokemuksia, mikä parantaa palveluiden kokonaisvaltaisuutta. Tämä tulee tapahtua asiakkaan luvalla.

Avoimuus ja läpinäkyvyys: Osallistavassa kirjaamisessa on tärkeää, että kaikki prosessit ja päätökset ovat avoimia perheille. Perheiden tulee ymmärtää, mitä tietoa kerätään, miten sitä käytetään ja miksi.

Voimaantuminen: Osallistava kirjaaminen tukee perheiden voimaantumista, sillä se antaa heille mahdollisuuden vaikuttaa omaan tilanteeseensa ja päätöksiin, jotka heitä koskevat.

Palautteen antaminen: Perheiltä kerätään aktiivisesti palautetta, ja tätä palautetta käytetään palveluiden kehittämisessä. Osallistava kirjaaminen sisältää myös perheiden arvioinnin ja kokemusten dokumentoinnin, mikä auttaa parantamaan käytäntöjä. Tätä voidaan kehittää ottamalla käyttöön palautetietoinen työskentelytapa.

Kohdennetut palvelut: Kirjaamisessa pyritään tunnistamaan perheiden yksilölliset tarpeet ja tarjoamaan heille juuri oikeanlaisia palveluja. Tämä voi tarkoittaa eri tahojen tarjoamien palveluiden integroimista ja räätälöimistä perheiden tilanteen mukaan.

Osallisuus: Olisimme voineet selvittää opinnäytetyön aihepiiriä ilman osallisuutta, mutta koimme sen kuitenkin tärkeäksi näkökulmaksi. Osallisuuden määritelmän ollessa käytettävissä, saimme rikastettua työtämme ja tarjottua selkeämpää viitekehystä. Näin pystyimme sen avulla analysoida ja arvioida osallistavan kirjaamisen vaikutuksia ja merkitystä paremmin. Nostimme erikseen pienen lapsen osallisuuden tarkentavaksi näkökulmaksi, sillä oma kokemuksemme ja teorian tiedon perusteella saatu tieto puolsi tätä. Lisäksi osallisuuden käsitteen ymmärtäminen liittyi vahvasti toiseen tutkimuskysymykseemme osallistavan kirjaamisen teoriataustan osaamisesta. Joten haaveiden taloon nostimme ehdottomasti osallisuuden.

9.1 Tutkimuksen luotettavuus

Toteutimme opinnäytetyömme pääosin määrällisenä tutkimuksena, jolloin reli-aabelius, että validius muodostavat työmme kokonaisluotettavuuden. Opin-näytetyössämme reli-aabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä tuottaa tuloksia ilman sattumanvaraisuutta. Näin ollen reliabiliteetti arvioi saamiamme tulosten pysyvyyttä. Tutkimus on tällöin luotettava, mikäli uudelleen toteutettu ja teki-jästä riippumaton tutkimus tuottaa aiemmat tutkimustulokset. (Hirsjärvi ym. 2018, 231–233.)

Opinnäytetyömme validius taas tarkoittaa tutkimuksemme kykyä mitata sitä, mitä aikomuksemme olikin mitata. Opinnäytetyömme validiutta voidaan pitää hyvänä, sillä työmme ei sisällä kauttaaltaan esimerkiksi sellaisia virheitä, ettei-vät vastaajat olisi ymmärtäneet kyselylomakkeella olevia kysymyksiä. Tosin väittämien kohdalla vastanneilla saattoi olla pulmia. Kysymyksiä laadittaessa huomiomme työntekijöiden koulutustaustan. Huomattavaa on se, että niin määrällistä kuin laadullista menetelmää käyttäessämme, saattavat kyselyyn vastaavien henkilöiden tietämys lisääntyä vastaamisen jälkeen. Näin ollen, re-liabiliteetin näkökulmasta emme usko tulosten olevan tismalleen samanlaiset uusintatutkimuksessa. Vastaushetkellä oleva tietämys on myös ymmärryk-semme mukaan lisääntynyt kyselyymme vastaamisen aikana. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että koulutustarpeen kokemus on lisääntynyt kyselyyn vas-taamisen aikana.

Työhömme saamamme otos oli myös sellainen, että kadosta (n= 15) huoli-matta saimme tarpeeksi vastauksia luotettavuuden arviointiin. Työn ideointi-vaiheessa olimme ajatelleet ottaa tutkimuksemme kohteeksi pelkästään Es-poon Pajupolun työntekijöille suunnattavan kyselyn, mutta epäilimme ettemme saa riittävää vastausmäärää ja tutkimuksen yleistettävyys olisi silloin jäänyt mahdollisesti heikolle tasolle. Uskomme tehneen oikean päätöksen tutkimus-joukon laajentamisen suhteen.

Kyselymme oli melko pitkä ja sisälsi 32 varsinaista kysymystä. Kyselylomak-keen testasimme verkostoistamme löytyvillä (9) sosiaalihuollon ammattilaisilla. Testauksen jälkeen muokkasimme kyselyä testaajilta saadun palautteen pe-rusteella sekä kirjoitimme saatekirjeeseen arvion täyttämiseen kuluvasta

ajasta. Arviomme oli vastausajan kestosta noin 10 minuuttia ja jonka keskiarvon olimme laskeneet testihenkilöiden vastausten perusteella. Liian pitkä lomake saattaa aiheuttaa Vehkalahden (2019) mukaan vastausväsymystä ja tätä pyrimme välttämään.

Virheenä oli kyselylomakkeen kysymykset, joissa selvitimme vastaajien sosiaalialan työkokemusta sekä lastensuojeluun liittyvää työkokemusta. Asteikolle oli jäänyt päällekkäisiä vastausvaihtoehtoja, jotka olivat 2–3 vuotta ja 3–4 vuotta. Tutkimus ja kehittämisosaamisen opintojaksolla, näiden päällekkäistä merkitystä on korostettu. Laadimme alun perin ohjeistuksen mukaisen asteikon, mutta kokemusvaihtoehtoja muutettiin tilaajan toiveesta, jolloin emme enää virhettä havainneet. Virhe oli meidän osaltamme silkkää huolimattomuutta.

Toisena virheenä havaitsimme, että kysymykset 19–21 ovat koulutarpeet otsikon on alla, vaikka kysymykset liittyvät enemmänkin järjestelmiin ja asiakkaan oikeuksia kartoittavaan aihepiiriin. Varsinaisesti tämä ei vaikuttanut analysointiin, mutta tuomme tämän esiin vastanneiden näkökulmasta. Tutkimuskysymyksiä ajatellen, nämä myöskään olleet täysin tarpeellisia. Joskin järjestelmät ja niiden puutteet olisivat voineet olla osallistavan kirjaamisen suuri este.

Siltä osin itse rakentamamme kyselylomake palveli meitä, sillä saimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tämä oli suuri onnistumisenkokemus meille itsellemme. Webropol – raportointityökalu oli myös työhömmme oikea valinta ja helppokäyttöisyytensä puolesta tuki nopeaa tulosten selville saamista. Kyselylomakkeen pituus näyttäytyi analysointivaiheessa meille liian pitkänä ja jos vastanneet voivat vastatessaan kokea vastausväsymystä, koimme sitä myös opinnäytetyötä tehdessämme. Vaikka kysymykset olivat nopeita vastata, ei niiden analysointi sujunut nopeasti. Itse raportointivaihe oli mielenkiintoinen ja sai aikaan opinnäytetyön tekijöiden kesken mukavaa porinaa ja pohdintaa.

Kyselyn lopussa olevien avointen kysymysten vastausmerkkimäärää olimme rajanneet 250 merkkiin, jotta vastaajat eivät olisi lähteneet liian laveaan kertontaan. Ajattelimme, että 250 merkin pituisella vapaalla tekstillä vastaaja kuitenkin saa tuotua haluamansa näkemyksen esiin. (Valli 2018.)

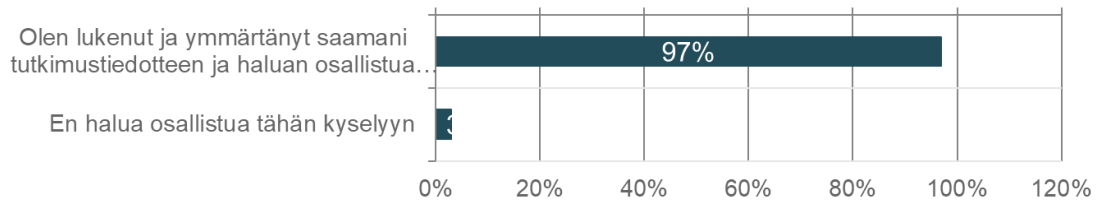
Opinnäytetyömme hyödynsi määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistämistä eli triangulaatiota, näin saimme tuloksiin myös näkyville työntekijöiden näkemyksiä paremmin. Kirjoittajien näkökulmasta työssämme oli myös tutkijatrigulaatio, sillä esimerkiksi analysoimme ja tulkitsimme tuloksia yhdessä. (Hirsjärvi ym. 2018, 231–233.)

Opinnäytetyömme laadullisen osuuden luotettavuutta on mahdollista tutkia uskottavuuden kautta. Tämä tarkoittaa opinnäytetyössämme esimerkiksi sitä, luottavatko kyselymme vastaajat työmme tehtäneen asianmukaisella tavalla. Olemmeko keränneet ja analysoineet vastaukset tarkasti sekä huolellisuutta noudattaen. Luotettavuus tarkoittaa työssämme sitä, että olemme onnistuneet käyttämään tutkimuksessamme esimerkiksi mielestämme hyvin valittuja menetelmiä. Opinnäytetyömme on toteutettu eettisiä periaatteita noudattaen. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu on julkaissut opinnäytetyön tekijälle opiskelijoiden eettiset ohjeet ja joihin olemme perehtyneet. (Hirsjärvi ym. 2018, 231–233.)

9.2 Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö

Saimme kyselytutkimukseemme kattavan vastausprosentin, jonka perusteella saamamme tutkimustulokset ovat yleistettävissä lastensuojelun liikkuviin palveluihin. Kyselyyn oli myös vastattu huolellisesti, eikä meille opinnäytetyön tekijöiden roolissa jäänyt epäselvyyksiä tai tullut tunnetta mahdollisten omien tulkintojen tuottamisesta vastauksia analysoitaessa, ainakaan pääasiallisesti.

Tutkimuksen eettisyyttä ajatellen oli tärkeää, että vastaushalukkuutta mittava kysymys oli asetettu ensimmäiseksi kysymykseksi (kuva 33). Yksi kyselyyn vastannut henkilö vastasi kyselymme, ettei halua vastasi. Muutoin saimme kaikilta vastanneilta loppuun saakka vastatut kyselylomakkeet palautuksena. Näin ollen vastaajat eivät käyttäneet tarpeettomasti työaikaansa kyselyyn, mikäli he eivät halunnut siihen osallistua. Lisäksi saatekirjeessä informoitiin vapaaehtoisuudesta, ja liitteenä kyselyn saatekirjeessä oli tietosuojailmoituslomake. Sähköpostikyselyyn ei liittynyt tutkimuseettisiä ongelmia, koska opinnäytetyön tilaaja järjesti kyselyn jakamisen vastaajille. (Vehkalahti 2019, 43.)

Kuva 33. Vastausprosentti kysymyksen 1: eettinen suostumus.

Toinen opinnäytetyön tekijä työskentelee itse lastensuojelun liikkuvissa palveluissa, ja myös toinen tekijä on työskennellyt aiemmin samassa työyhteisössä. Joten olemme ennen työn aloitusta miettineet omaa mahdollista esteellisyyttä. Selvityksemme mukaan emme olleet esteellisiä, sillä emme itse vastanneet kyselyyn eikä työmme käsitellyt haastateltavien henkilöiden yksityisyyden piirissä olevia asioita, vaan työn tekemiseen liittyviä kysymyksiä. Eettisyyttä ajatellen, emme myöskään kysyneet työntekijöiden taustatiedoissa heidän sukupuoltaan tai ikää tunnistettavuuden takia. Tutkimustuloksissa emme julkaisseet sellaisia tietoja, joista olisi tullut esiin esimerkiksi vastaajien aiempia työpaikkoja. Ajattelimme ettei pienen vastausmäärän takia se ole eettisten syiden ja anonymiteetin vuoksi suotavaa.

Olemme käsitelleet saamaamme aineistoa huolellisesti ja vain opinnäytetyön tekijöiden kesken. Saamamme vastaukset tullaan hävittämään tavalla, jonka olemme kertoneet tutkimuslupia myöntävälle taholle eli Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Pohdimme kestäväää kehitystä sosionomin kompetenssien kautta. Kestävä kehitys edellyttää ammatissa jatkuvaa oppimista ja kehittämistä. Opinnäytetyön matkalla olemme jatkuvasti reflektoineet työtämme ja oppimiskokemuksiimme, ja silloin ajattelussamme on ollut mukana kestävä kehitys.

LÄHTEET

Eduhouse. 2025. LUVN tietosuojakoulutus työntekijöille. Verkkokoulutus. LUVN Intranet.

Ensi ja turvakotien liitto. 2016. Lapsen oma kirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotienliitto/wp-content/uploads/sites/7/2016/10/Lapsen-oma-kirja.pdf> [viitattu 29.3.2025].

eOppiva. 2024. Sosiaalihuollon kirjaamisen peruskurssi. Verkkokurssi. Saatavissa: <https://www.eoppiva.fi/koulutukset/sosiaalihuollon-kirjaamisen-peruskurssi/> [viitattu 7.3.2024].

Eskonniemi, A., Peltonen, A. & Suomalainen, U. 2023. Muutosvastarinnan kohtaaminen - Miten johtaa muutosta? Jyväskylän yliopisto. Blogi. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/blogikirjoitus/muutosvastarinnan-johtaminen> [viitattu 23.3.2025].

EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679. 2016. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [viitattu 15.12.2024].

Featherstone, B., White, S. & Morris, K. 2014. Re-imagining Child Protection. Towards Humane Social Work with Families. Policy Press. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/285903621_Re-imagining_child_protection_Towards_humane_social_work_with_families_B_Featherstone_S_White_and_K_Morris_2014_Bristol_Policy_Press_Hard-back_ISBN_978_1_44730_802_7_6000_Aus11074_Paper-back_ISBN_978_44 [viitattu 15.12.2024].

Franska, J., Rippstein, K & Ylikojola L. 2021. Huomaa minut!. Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun keskusliitto. Verkojulkaisu. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf> [viitattu 30.3.2025].

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. 2022. Ohje tutkimustyyppiselle opinnäytetyölle. Opinnäytetyökoordinaattorit. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.haaga-helia.fi/sites/default/files/file/2022-02/tutkimustyyppinen-ont-ohje.pdf> [viitattu 15.12.2024].

Hallamaa, J. 2017. Yhdessä toimimisen etiikka. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Hassinen, T. 2023. Osallistava kirjaaminen osaksi asiakastyötä. Kirjaamiskoulutuksen kehittämistyö. LAB-ammattikorkeakoulu. Tulevaisuuden johtaja sosi- ja terveysalalla. YAMK-Opinnäyte. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792135/hassinen_tiaa.pdf?sequence=2 [viitattu 7.2.2025].

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Juva: PS-Kustannus.

Henriksen, A-K. 2022. "It's my life they are talking about" – On children's participation in decision-making for secure placement. Qualitative social work. Vol. 21 (4), 783–799. Artikkel. Saatavissa: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14733250211036173> [viitattu 4.2.2025].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2017. Tutkimushaastattelu. Unigrafia Oy: Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Helsinki: Tammi.

Holopainen, R. & Behm, M-M. 2025. Osallisuuden lisääminen lastensuojelun kirjaamiskäytännöissä. LAB Pro. WWW-dokumentti. Saatavissa <https://www.labopen.fi/lab-pro/osallisuuden-lisaaminen-lastensuojelun-kirjaamiskaytannoissa/> [viitattu 7.3.2025].

Härkönen, R. & Nevalainen, M. 2023. Kirjaamisen etiikka ja asiakaslähtöisyys sosiaalialalla. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://blogit.xamk.fi/sova/2023/01/13/kirjaamisen-etiikka-ja-asiakaslahtoisuus-sosiaalialalla/> [viitattu 29.3.2025].

Isola, A-M., Kaartinen, H., Leeman, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL. PDF-dokumentti. Helsinki: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 29.3.2025].

Isola, A-M. & Leeman, L. 2021. Osallisuuden kokemus on hyvinvoinnin ja terveyden tekijä. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. 58(4), 381. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.23990/sa.112402> [viitattu 28.3.2025].

ISO-yhdistys ry Kuopio. 2022. Youtube. Videoleike. Julkaistu 9.12.2022. Saatavissa: https://www.youtube.com/watch?v=-IM2_mP00x8 [viitattu 31.3.2025].

Jaakola, A-M. 2022. Lapsen tilanteen arvioinnin tekemisen tavat lastensuojelussa. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, 30(1), 88–89. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/janus/article/view/109519/68053> [viitattu 8.2.2025].

Julkisuuslaki 621/21.5.1999.

Kallinen, T. & Kinnunen, T. 2021. Etnografia. Teoksessa Vuori, J. (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokanto. Verkkokäsikirja. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/> [viitattu 15.12.2024].

Kanta. 2024a. Asiakastietolain siirtymäajat ja vaiheistus. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.7.2024. Saatavissa <https://www.kanta.fi/ammattilaiset/asiakastietolain-siirtymaajat-ja-vaiheistus> [viitattu 15.12.2024].

Kanta. 2024b. Toimintamallit ja kirjaaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 3.6.2024. Saatavissa: <https://www.kanta.fi/ammattilaiset/toimintamallit> [viitattu 11.12.2024].

Kanta. 2025. Sote-ammattilaiset. Alaikäisten asiakkaiden tietojen hallinta sosiaalihuollossa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kanta.fi/ammattilaiset/tapahtumat-ja-koulutukset/-/alakaisten-asiakkaiden-tietojen-hallinta-sosiaalihuollossa> viitattu [21.1.2025].

Kauppinen, L. 2025. Vastaava sosiaaliohjaaja. Haastattelu 7.2.2025. Lastensuojelun liikkuvat palvelut LUVN.

Kirjaamisfoorumi. 2023. Osallisuuden vahvistaminen kirjaamisen keinoin. Kirjaamisfoorumin avoin materiaalipankki. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://innokyla.fi/sites/default/files/2024-11/Viikko%201%20-%204%20->

[%20Osallisuuden%20vahvistaminen%20kirjaamisen%20keinoin.pdf](#) [viitattu 8.3.2025].

Kivinen, J. & Valovaara-Annola, S. 2024. Asiakkaan osallisuutta voidaan vahvistaa kirjaamisen keinoin. Blogi. Saatavissa: <https://www.sos-lapsi-kyla.fi/blog/2024/11/29/asiakkaan-osallisuutta-voidaan-vahvistaa-kirjaamisen-keinoin/> [viitattu 7.3.2025].

Kiviranta, P. & Pokela, J. 2020. Kotihoidon päivittäisen kirjaamisen opas. AMK-opinnäytetyö. Centria ammattikorkeakoulu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024> [viitattu 15.12.2024].

Kääriäinen, A. 2022. Dokumentointi osana asiakasturvallisuutta. Janus vol. 30 (4), 392–406. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.30668/janus.114678> [viitattu 8.2.2025].

Kääriäinen, A. 2024. Tekstit sosiaalityössä. Asiakirjat, kirjoittaminen ja tiedonmuodostus. Gaudeamus Oy. E-kirja. Saatavissa: <https://www.el-library.com.fi> [viitattu 3.2.2025].

Laaksonen, M., Kääriäinen, A., Penttilä, M., Tapola-Haapala, M., Sahala, H., Kärki, J. & Jäppinen, A. 2011. Asiakastyön dokumentointi sosiaalihuollossa, Opastusta asiakastiedon käyttöön ja kirjaamiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti. PDF-julkaisu. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79866/d68ab232-88fc-4478-8c21-91164a177a1a.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 21.2.2025].

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992.

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista 254/2015.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 703/2023.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999.

Lapsiperheiden sosiaalipalvelut. s.a. LUVN. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luvn.fi/fi/palvelut/perhekeskus/lapsiperheiden-sosiaalipalvelut> [viitattu 30.3.2025].

Lastensuojelu. s.a. LUVN. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luvn.fi/fi/palvelut/perhekeskus/lastensuojelu> [viitattu 11.12.2024].

Lastensuojelun Keskusliitto s.a. Lapsenoikeuksien viikko. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://lapsenoikeuksienviikko.fi/lapsen-oikeuksien-viikko/teemat/> [viitattu 22.3.2025].

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lehmuskoski, A. & Suhonen, M. (toim.) 2024. Kanta-palvelujen käsikirja sosiaalihuollon toimijoille. Versio 4.1. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/pages/viewpage.action?pageId=125252135> [viitattu 8.2.2025].

LUVN. 2025a. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue sai merkittävän rahoituksen tekoälyavusteisiin kirjauksiin. Tiedote. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70800242/lansi-uudenmaan-hyvinvointialue-sai-merkittavan-rahoituksen-tekoalyavusteisiin-kirjauksiin?lang=fi> [viitattu 23.3.2025].

LUVN. 2025b. Tietosuojaryhmän kokous 20.1.2025. PDF-dokumentti. Intranet.

LUVN. 2025c. Tietosuojakoulutus. Koulutus on pakollinen henkilötietoja käsitteleville työntekijöille. WWW-dokumentti. Intranet.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. s.a. LUVN. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luvn.fi/fi> [viitattu 11.12.2024].

Martimo, M. 2023. Mitä yhteistä on muutosjohtamisella ja tiedolla johtamisella. Balentor. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.balentor.fi/mita-yhteista-on-muutosjohtamisella-ja-tiedolla-johtamisella> [viitattu 23.3.2025].

Mikkonen, E. & Voutilainen, S. 2024. Osallistava kirjaaminen- työntekijöiden kokemuksia työmenetelmän käytöstä. Savonia ammattikorkeakoulu. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala. Sosionomi opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/850143/Mikkonen_Voutilainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 7.2.2025].

Niemelä, J & Kivipelto, M. 2019. Asiakaslähtöinen palvelupolkumalli tulevaisuuden sote-keskusten lähtökohdaksi. THL. Työpaperi. Helsinki. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138819/TY%20962019_37_Asiakas%20a4ht%20b6inen%20palvelupolkumalli_verkko_tark.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 30.3.2025].

Niemi-Weckström, A. & Turunen, K. 2022. Lapsen suojele ammattilaisten yhteisenä tehtävänä— Käytännön esimerkkejä, kuinka lainsäädäntö ohjaa monialaista yhteistyötä lastensuojelun yhdyspinoilla. Innokylä. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-12/Lapsen%20suojele%20ammattilaisten%20yhteisen%20A4%20teht%20A4v%20A4n%20%282022%29.pdf> [viitattu 11.12.2024].

Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Lapsi ja kieli. Teoksessa: Nurmilaakso M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy.

Oikeus. 2021. Oikeus saada tietoa viranomaisten toiminnasta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://oikeus.fi/fi/index/oikeuslaitos/oikeussaada-tieto.html> [viitattu 11.12.2024].

Organisaatio s.a. LUVN. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luvn.fi/fi/tietoa-meista/organisaatio> [viitattu 30.3.2025].

Paaso, S-A. & Huusko, R. 2021. Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun keskusliitto. Verkkajulkaisu. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf> [viitattu 30.3.2025].

Perustuslaki 731/1999.

Petreljus, P. 2017. Lastensuojelun lapsi- ja perhekohtaisen arvioinnin kansainvälinen tutkimus. Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen,

monitoimijainen arviointi. THL. Työpäpöri. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131363/URN_ISBN_978-952-302-749-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y. [viitattu 30.3.2025].

Petrelius, P. & Eriksson, P. 2018. (toim.) THL. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf [viitattu 30.3.2025].

Pippuri, T. 2015. Koulun sosiaalityön asiakkuudet ja asiakasprosessit. Väitöskirja. Kvalitatiivinen tutkimus. Tampereen yliopisto. yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98294/LISURI-1450689529.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 17.2.2025].

Ronkainen, S. & Karjalainen A. (toim.) 2008. Sähköä Kyselyyn! Web-kysely tutkimuksessa ja tiedonkeruussa. Lapin yliopistopaino: Rovaniemi.

Saastamoinen, K. 2021. Lasten oikeuksien toteutuminen sijaishuollossa vuosina 2018–2020: Lasten eduskunnan oikeusasiamiehelle tekemien kantelujen näkökulmasta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:6. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8678-7> [viitattu 4.2.2025].

Sihvo, S., Isola, A-M, Kivipelto, M, Linnanmäki, E, Lyytikäinen, M & Sainio, S. 2018. Asiakkaiden osallistumisen toimintamalli. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 16/2018. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160828/STM_r1618_Asiakkaiden%20osallistumisen%20toimintamalli.pdf?sequence=4&isAllowed=y [viitattu 31.1.2025].

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014.

STM. 2023. Lapsen itsemäärääminen ja osallisuus sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännössä Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 1/2023. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165046/STM_2023_19_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 7.2.2025].

STM. 2024. Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus. Sosiaali- ja terveysministeriö. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.10.2024. Saatavissa: <https://stm.fi/sosiaalityo> [viitattu 7.2.2025].

STM. 2025. Saatavissa: Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024–2027. Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 1/2025. Valtioneuvosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165995/STM_2025_1_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 7.2.2025].

Talentia. 2016. Sosiaalihuolto siirtyy asiakastietojen määrämuotoiseen kirjaamiseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/sosiaalihuolto-siirtyy-asiakastietojen-maaramuotoiseen-kirjaamiseen/> [viitattu 22.3.2025].

Talentia. 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a> [viitattu 29.3.2025].

THL. 2023. Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.12.2023. Saatavissa:

<https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-> [viitattu 7.2.2025].

THL. 2024a. Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla. Sosiaalihuollon kirjaamisohjeet. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.6.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/kirjaaminen/sosiaalihuollon-kirjaamisohjeet> [viitattu 11.12.2024].

THL. 2024b. Sosiaalihuollon rakenteisen kirjaamisen hyödyt. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149017/Mit%c3%a4%20hy%c3%b6ty%c3%a4%20rakenteisesta%20kirjaamisesta%20on%20241107.pdf?sequence=7&isAllowed=y> [viitattu 11.12.2024].

THL. 2024c. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuus yhteisestä hyvästä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.11.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisesta-hyvasta> [viitattu 11.12.2024].

THL. 2024d. Osallisuus vahvasti esillä Rinteen hallitusohjelmassa. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.2.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sokra/selvitykset-ja-suositukset/osallisuus-vahvasti-esilla-rinteen-hallitusohjelmassa> [viitattu 11.12.2024].

THL. 2024e. Lastensuojelun dokumentoinnin haasteita. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.12.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/dokumentointi-lastensuojelussa/lastensuojelun-dokumentoinnin-haasteita> [viitattu 11.12.2024].

THL. 2024f. Perhetyö ja tehostettu perhetyö. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti Päivitetty 25.2.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/perhetyo-ja-tehostettu-perhetyo> [viitattu 30.3.2025].

THL. 2024g. Lastensuojelun käsikirja. Ehkäisevä lastensuojelu. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.4.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/ehkaisevalastensuojelu> [viitattu 7.3.2025].

THL. 2025. Tiedonhallinta sosiaali- ja terveysalalla. Sosiaalihuollon kirjaamisohjeet. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.1.2025. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/kirjaaminen/sosiaalihuollon-kirjaamisohjeet> [viitattu 14.1.2025].

Tiedonhallintalaki 906/2019.

Tietosuojalaki 1050/2018.

Timperi, T. 2022. Sote-integraation edellyttämä monialainen yhteistyöosaaminen. STM. Raportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164410/STM_2022_22_rap.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 30.3.2025].

- Tippet, A-M. & Yliruka, L. 2023. THL työpaperi. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146925/URN_ISBN_978-952-408-103-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 30.3.2025].
- Toikkanen, J., Salovaara, S. & Lindh, J. 2023. Tietojärjestelmät suunnitelmallisen sosiaalityön tukena. Finnish Journal of eHealth and eWelfare. Scientific papers. Saatavissa: <https://journal.fi/finjehew/article/view/131044/90062> [viitattu 29.3.2025].
- Tuisku-Lehto, S. 2021. Hei, leiki mun kanssa?. Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun keskusliitto. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf> [viitattu 30.3.2025].
- Tulensalo, H., Kumpulainen, K. & Kekkonen, M. 2017. Monitoimijainen arviointi. Kokoelmassa: THL/ Työpaperi/ 26/2017. Erytis- ja vaativan tason palvelujen työpajaprosessin raportit – Osana Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa. Helsinki. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134652/TY%c3%962017_26_Ty%c3%b6pajaproses-sit_19.12.17_web.pdf?sequence=3&isAllowed=y [viitattu 30.3.2025].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. painos, uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimus, kehitys- ja innovaatiotoiminta. s.a. LUVN. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Tutkimusluvut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.luvn.fi/fi/tietoa-meista/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiotoiminta/tutkimusluvut> [viitattu 11.12.2024].
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. PDF-dokumentti. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. 2.uudistettu painos. Turku: Painosalama Oy. Saatavissa: https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf [viitattu 28.12.2024].
- Valli, R. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. 2018. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.223902> [viitattu 9.3.2025].
- Valvira. s.a. Sosiaali- ja terveydenhuolto. Asiakkaan ja potilaan oikeudet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/asiakkaan-ja-potilaan-oikeudet> [viitattu 11.12.2024].
- van Bijlevel, G., Dedding, C. & Bunders-Aelen, J. Children's and Young People's Participation within Child Welfare and Child Protection Services: A State-of-the-Art Review. Child & Family Social Work Volume 20, Issue 2 p. 129–138. Saatavissa: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/cfs.12082> [viitattu 31.1.2025].
- Varha. s.a. Kansa-koulu 6 hanke. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.varha.fi/fi/tietoa-meista/kehittaminen/kansa-koulu-6-hanke> [viitattu 3.2.2025].

- Vario, P & Huusko, R. 2021. Dokumentointi lasten kanssa tehtävässä kehittämis- ja vaikuttamistyössä. PDF-dokumentti. Pesäpuu ry. Saatavissa: <https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2021/09/Dokumentointi-lasten-kanssa-tehtavassa-kehittamis-ja-vaikuttamistyossa.pdf> [viitattu 29.3.2025].
- Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content> [viitattu 11.12.2024].
- Vierula, T. 2017. Lastensuojelun asiakirjat vanhempien näkökulmasta. Tampereen yliopisto – Juvenes Print. Tampere. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102260/978-952-03-0565-9.pdf?sequence=1&isAllowed> [viitattu 31.1.2025].
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2021a. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/fi/collection/0?format=ebook> [viitattu 11.12.2024].
- Vilka, H. 2021b. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Webropol. s.a. Kyselyt ja raportointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://webropol.fi/kyselyt-ja-raportointi/> [viitattu 7.3.2024].
- Wenke, D. & Heiberg, T. 2015. Kansainvälinen lastensuojelu: käytännön opas sosiaali-, terveydenhuolto-, maahanmuutto- ja oikeusalan ammattilaisille. Itämeren valtioiden neuvoston sihteeristö. Ruotsi: Printing House KOPA. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://cbss.org/wp-content/uploads/2020/04/PROTECT_Practical_Guide_Finnish.pdf [viitattu 8.2.2025].
- Ylisirniö, H. 2022. Osallistava kirjaaminen. Osallistava kirjaaminen lasten ja perheiden avoimuudessa. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosionomikoulutus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/781176/Ylisirnio_Heidi.pdf?sequence=2&isAllowed=y [viitattu 7.2.2025].
- Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.

KUALUETTELO

Kuva 1. Lapsen oikeudet. Kuvakaappaus. EOppiva. Koulutukset. Saatavissa: <https://www.eoppiva.fi/?s=lapsen+osallisuus> [viitattu 29.3.2025].

Kuva 2. Osallisuustyökalu. Kuvakaappaus. Lastensuojelun keskusliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/osallisuus/osallisuustyokalu/> [viitattu 29.3.2025].

Kuva 3. Lapsen oma kirja. Kuvakaappaus kansilehdestä. Ensi ja turvakotien liitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://virtuaalikirja.fi/ensijaturvakotien-liitto/wp-content/uploads/sites/7/2016/10/Lapsen-oma-kirja.pdf> [viitattu 29.3.2025].

Kuva 4. Opinnäytetyöprosessi. Heikkinen, M., Karttunen, M., Mäkelä, M., Mäkelä-Marttinen, L., Söderqvist, M. & Wass, H. 2013. Opinnäytetyöprosessin vaiheet. PowerPoint-diaesitys 11.10.2013. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Saatavissa: <https://ksamk.sharepoint.com/:i:/r/sites/Opiskelu/SiteAssets/SitePages/AMK-tutkinto/3426532377-image.png?csf=1&web=1&e=Y6QvpF> [viitattu 29.3.2025].

Kuva 5. Intensiivisen avoarvioinnin asiakasprosessin kulku (Intensiivisen avoarvioinnin intranet. LUVN. 2025)

Kuva 6. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaalialan työtehtävissä?

Kuva 7. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: kuinka monta vuotta olet työskennellyt lastensuojelun työtehtävissä?

Kuva 8. Vastausprosentit taustatietokysymyksessä: Missä kaikissa lastensuojelun työtehtävissä olet työskennellyt?

Kuva 9. Vastausprosentit kysymyksessä: Koetko että osallistava kirjaaminen on osa nykyistä perustehtävääsi?

Kuva 10. Vastausprosentit kysymyksessä: Kuinka usein käytät työssäsi osallistavaa kirjaamista?

Kuva 11. Vastausprosentit kysymykseen: Kuinka hyvin osallistava kirjaaminen onnistuu seuraavissa tilanteissa?

Kuva 12. Vastausprosentit kysymykseen: Kuinka osallistava kirjaaminen toteutuu parhaiten

Kuva 13. Vastausprosentit kysymykseen: Millä tasolla rakenteisen kirjaamisen osaamisesi on?

Kuva 14. Vastausprosentit kysymykseen: Tunnetko sosiaalihuollon kirjaamiseen vaikuttavan ajantasaisen lainsäädännön?

Kuva 15. Vastausprosentti kysymykseen: Oletko osallistunut sosiaalihuollon kirjaamiseen liittyvään koulutukseen?

Kuva 16. Vastausprosentit kysymykseen: Oletko osallistunut osallistavaan kirjaamiseen liittyvään koulutukseen?

Kuva 17. Vastausprosentti kysymykseen: Osallistavan kirjaamisen koulutukseen osallistuminen verrattuna lastensuojelun työkokemukseen

Kuva 18. Vastausprosentit kysymykseen: Oletko osallistunut tietosuojakoulutukseen? Ryhmitelty 6 vuotta tai yli ja 0–1 vuotta lastensuojelun työkokemusta

Kuva 19. Vastausprosentti kysymykseen: Koetko osallistava kirjaamisen helppoksi?

Kuva 20. Vastausprosentti kysymykseen: Onko työssäsi riittävästi aikaa sosiaalihuollon osallistavaan kirjaamiseen?

Kuva 21. Vastausprosentti kysymykseen: Koetko tarvitsevasi lisäkoulutusta osallistavaan kirjaamiseen?

Kuva 22. Vastausprosentti kysymykseen: Mihin kirjaamiseen liittyviin asioihin tarvitset koulutusta? (voit valita useita vaihtoehtoja)

Kuva 23. Vastausprosentti: Työnantajalla käytössä olevat järjestelmät soveltuvat hyvin sosiaalihuollon osallistavaan kirjaamiseen?

Kuva 24. Vastausprosentti: Kuinka usein informoit asiakasta hänen asemastaan, ja oikeuksistaan nähdä häntä koskevat kirjaukset?

Kuva 25. Vastausprosentti Väittäjä: Rakenteinen kirjaamistapa edellyttää sitä, että kirjaukset toteutetaan osallistavasti asiakkaan kanssa

Kuva 26. Vastausprosentti väittäjä: Yli 12-vuotiasta lasta ei tarvitse kuulla häntä itseään koskevassa asiassa, mutta lasta tulee pitää ajan tasalla häntä koskevissa asioissa

Kuva 27. Vastausprosentti väittäjä: EU:n yleisen tietosäätelyn mukaan asiakkaalla on oikeus tietää hänestä tehtyjen kirjauksien sisältö

Kuva 28. Vastausprosentti väittäjä: Työntekijän tulee kirjata asiakkaan tietoihin tapaamisella tekemänsä analyysit ja johtopäätökset

Kuva 29. Vastausprosentti väittäjä: Asiakkaalla ei ole oikeutta vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen

Kuva 30: Prosenttiosuudet väittäjä: Dokumentaatiosta tulisi selvittää myös seuraavat asiat: kuinka palveluprosessi toimii, kuinka lapsilähtöisyys toteutuu ja mistä asiakkaat ovat kokeneet hyötyneensä

Kuva 31. Mistä osallistava kirjaaminen rakentuu

Kuva 32. Toiveiden ja haaveiden osallistavan kirjaamisen prosessi

Kuva 33. Vastausprosentti kysymyksen: Eettinen suostumus, kysymys

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Osallistavan kirjaamisen hyödyt asiakkaalle. Tuomi, J. & Sara-järvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. painos, uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Taulukko 2. Osallistavan kirjaamisen hyödyt työntekijälle. Tuomi, J. & Sara-järvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1. painos, uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saatekirje

Hei! Olemme Ulla Mikkonen ja Topi Puttonen, sosionomiopiskelijat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta. Työstämme opinnäytetyötä aiheella Osallistava kirjaaminen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa, työntekijöille tehty kyselytutkimus.

Vuoden 2025 aikana on työnantajallanne tavoitteena saada osallistava kirjaaminen osaksi asiakasprosessia. Tutkimuksemme avulla saadaan arvokasta tietoa kirjaamisen toteutumisesta ja mahdollisista kehittämistarpeista.

Osana opinnäytetyötä olemme laatineet kyselylomakkeen, joka on suunnattu lastensuojelun liikkuvien palveluiden työntekijöille. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, mutta kattavien tutkimustulosten saamiseksi toivoisimme, että mahdollisimman moni pystyisi vastaamaan kyselyyn. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 10 minuuttia aikaa.

Kyselytutkimus jakaantuu seuraaviin osioihin:

Vastaajan taustatiedot

Osallistavan kirjaamisen käyttäminen työssä

Osaaminen

Koulutustarpeet

Väittämiä sosiaalihuollon kirjaamisesta

Osallistavan kirjaamisen hyödyt

Kirjaamisen puutteet

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on myöntänyt opinnäytetyöllemme tutkimusluvan (diarinumero: 367/13.01.00/2025).

Kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin anonyymisti, eikä käyttämämme Webropol ohjelma kerää henkilötietoja. Kyselytutkimuksessa syntynyttä aineistoa käsittelevät ainoastaan opinnäytetyön tekijät ja aineistot tullaan hävittämään opinnäytetyön julkaisun jälkeen. Kyselyn tulokset tulevat näkyviin opinnäytetyöhömmme, joka valmistuu keväällä 2025. Opinnäytetyö löytyy tällöin sähköisesti julkisesta Theseus tietokannasta.

Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulun lehtori Miia Jyräs miia.jyras@xamk.fi p. 050 400 7332 ja toimeksiantajan edustaja vastaava sosiaaliohjaaja Lotta Kauppinen lotta.kauppinen@luvn.fi p. 040 550 5351.

Kysely on avoinna 24.2.2025 – 3.3.2025 välisenä aikana.

Lisätietoa opinnäytetyöstä sekä tutkimuksesta voit kysyä sähköpostitse. Kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Kyselyyn pääset tästä linkistä: xxxxx

Ystävällisin terveisin Ulla Mikkonen eulmi002@edu.xamk.fi Ja Topi Puttonen ctopu002@edu.xamk.fi

**OSALLISTAVA KIRJAAMINEN LÄNSI-UUDENMAAN
HYVINVOINTIALUEELLA LASTENSUOJELUN
LIKKUVISSA PALVELUISSA
Kyselytutkimus työntekijöille**

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Eettinen suostumus

1. Eettinen suostumus osallistua tutkimukseen, jossa ei käsitellä henkilötietoja

SOSIAALIHUOLLON DOKUMENTOINTI

**Osallistava kirjaaminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella**

Ulla Mikkonen ja Topi Puttonen

Tutkimustiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta ja tietojeni käsittelystä siten, että henkilötietojani tai epäsuoria tunnisteita, joista minut voitaisiin tunnistaa, ei käsitellä. Tutkimusvastaukset tullaan tuhoamaan (1) kuukausi opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Tutkimusaineistoa säilytetään digitaalisessa muodossa, ja se on suojattu salasanoin.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin keskeyttää osallistumiseni tutkimukseen milloin tahansa. Tutkimuksen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia.

*

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tutkimustiedotteen ja haluan osallistua tutkimukseen.

En halua osallistua tähän kyselyyn

Vastaajan taustatiedot

2. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt sosiaalialan työtehtävissä? *

- 0-1 vuotta
- 2-3 vuotta
- 4-5 vuotta
- 6 vuotta tai enemmän

3. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt lastensuojelun työtehtävissä? *

- 0-1 vuotta
- 2-3 vuotta
- 3-4 vuotta
- 4-5 vuotta
- 6 vuotta tai yli

4. Missä kaikissa lastensuojelun työtehtävissä olet työskennellyt? (voit valita useampia vastausvaihtoehtoja) *

- Lastensuojelun sosiaalityö
- Perhetyö
- Tukihenkilötyö
- Kotiin vietävä perhekuntoutus
- Laitosmuotoinen perhekuntoutus
- Avohuollon sijoitusyksikkö
- Vastaanottokoti
- Lastensuojelulaitos
- Jälkihuolto
- Jokin muu, mikä _____

5. Oletko toiminut ehkäisevän lastensuojelun työtehtävissä? *

- En
- Kyllä, missä? _____

Osallistavan kirjaamisen käyttäminen työssä**6. Koetko että osallistava kirjaaminen on osa nykyistä perustehtävääsi? ***

- Kyllä
 En

7. Kuinka usein käytät työssäsi osallistavaa kirjaamista? *

- Aina
 Hyvin usein
 Usein
 Joskus
 En koskaan

8. Kuinka hyvin osallistava kirjaaminen onnistuu seuraavissa tilanteissa? *

	Erittäin			Erittäin		En ole
	hyvin	Hyvin	Kohtalaisesti	Heikosti	heikosti	käyttänyt
Kotona, yksilötapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotona, perhetapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kotona, lastentapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimistolla, yksilötapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimistolla, perhetapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toimistolla, lastentapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkona oleva, perhetapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toiminnallinen tapaaminen *	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autossa *	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Osallistava kirjaamisen toteutuu parhaiten *

- Työparin ollessa mukana tapaamisella
- Tavatessani asiakasta/asiakkaita yksin
- En käytä osallistavaa kirjaamista

Osaaminen

10. Millä tasolla rakenteisen kirjaamisen osaamisesi on? *

- Erittäin hyvä
- Hyvä
- Kohtalainen
- Heikko
- Erittäin heikko
- En osaa sanoa

11. Tunnetko sosiaalihuollon kirjaamiseen vaikuttavan ajantasaisen lainsäädännön? *

- Kyllä
- En

12. Oletko osallistunut sosiaalihuollon kirjaamiseen liittyvään koulutukseen? *

- Kyllä, vuonna _____
- En

13. Oletko osallistunut osallistavaan kirjaamiseen liittyvään koulutukseen? *

- Kyllä, vuonna _____
- En

14. Oletko osallistunut tietosuojakoulutukseen? *

- Kyllä, vuonna _____
- En

15. Koetko sosiaalihuollon osallistavan kirjaamisen helpoksi? *

- Kyllä
- En, miksi? _____

16. Onko työssäsi riittävästi aikaa sosiaalihuollon osallistavaan kirjaamiseen? *

- Kyllä
- Ei, miksi? _____

Koulutustarpeet

17. Koetko tarvitsevasi lisäkoulutusta osallistavaan kirjaamiseen? *

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

18. Mihin kirjaamiseen liittyviin asioihin tarvitset koulutusta? (voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Lakiuudistuksesta
- Lakiteksteihin, joihin kirjaaminen perustuu
- Sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksista
- Tiedonsaantioikeudesta
- Tietosuojasta
- Lapsen oikeuksista
- Rakenteisesta kirjaamisesta

- Hyvän kirjaamisen periaatteista
- Jokin muu, mikä _____
- En tarvitse koulutusta

19. Työnantajalla käytössä olevat järjestelmät soveltuvat hyvin sosiaalihuollon osallistavaan kirjaamiseen *

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

20. Käytätkö asiakastietojen kirjaamisessa muita välineitä, kuin käytössä olevia asiakastietojärjestelmiä? Voit valita useampia vastausvaihtoehtoja. *

- Paperinen muistio
- Sähköinen muistio ohjelma (Esim. One Note, Google Keep)
- Tekstinkäsittelyohjelma (Esim. Word, Wordpad ym.)
- Tekoäly
- Jokin muu, mikä _____
- En käytä muita välineitä

21. Kuinka usein informoit asiakasta hänen asemastaan ja oikeuksistaan nähä häntä koskevat kirjaukset? *

- Jokaisella tapaamisella
- Asiakkuuden alussa
- Useamman kerran työskentelyn aikana
- En koskaan

Väittämiä sosiaalihuollon kirjaamisesta

22. Väittämä: Rakenteinen kirjaamistapa edellyttää sitä, että kirjaukset toteutetaan osallistavasti asiakkaan kanssa. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

23. Väittämä: Yli 12-vuotiasta lasta ei tarvitse kuulla häntä itseään koskevassa asiassa, mutta lasta tulee pitää ajan tasalla häntä koskevissa asioissa. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

24. Väittämä: EU:n yleisen tietosäätelyn mukaan asiakkaalla on oikeus tietää hänestä tehtyjen kirjauksien sisältö. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

25. Väittämä: Työntekijän tulee kirjata asiakkaan tietoihin tapaamisella tekemänsä omat analyysit ja johtopäätökset. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

26. Väittämä: Asiakkaalla ei ole oikeutta vaikuttaa tietojensa luovuttamiseen. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

27. Väittäjä: Asiakkaalle tulee kertoa asiakastyössä tehtävästä kirjaamisesta. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

28. Väittäjä: Asiakkaalle tulee työskentelyn aikana selvittää hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

29. Väittäjä: Dokumentaatiosta tulisi selvittää myös seuraavat asiat: kuinka palveluprosessi toimii, kuinka lapsilähtöisyys toteutuu ja mistä asiakkaat ovat kokeneet hyötynsä. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

30. Väittäjä: Asiakkaalla on oikeus salassapitoon itseään koskevissa tiedoissa. *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

31. Mitä hyötyä osallistavasta kirjaamisesta on sosiaalihuollon asiakkaalle? *

---

250 merkkiä jäljellä

Osallistavan kirjaamisen hyödyt

32. Mitä hyötyä osallistavasta kirjaamisesta on sosiaalihuollon työntekijälle? *

---

250 merkkiä jäljellä

Kirjaamisen puutteet

33. Oletko havainnut puutteita työyhteisösi asiakastietojen kirjaamisessa? *

- En
- Kyllä, minkälaisia

Kirje 1 (2)
367/13.01.00/2025
11.02.2025
Tutkimus, kehitys ja innovaatiot (TKI)-vastuualue

Mikkonen Ulla-Riitta
Puttonen Topi

**Tutkimusluvan myöntäminen: Sosiaalihuollon dokumentointi.
Osallistava kirjaaminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella.**

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue myöntää meille saapuneen tutkimuslupahakemuksen ja alla olevien ehtojen mukaisesti.

Hakija / yhteyshenkilö: Ulla-Riitta Mikkonen

**Tutkimuksen aihe / nimi: Sosiaalihuollon dokumentointi.
Osallistava kirjaaminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella.**

Edellytyksenä on myös, että tutkimuksen suorittaja tai suorittajat eivät käytä saamiaan tietoja asiakkaan tai potilaan tai hänen läheistensä vahingoksi eivätkä luovuta saamiaan henkilötietoja ulkopuolisille, vaan pitävät ne salassa.

Tutkimustulokset tulee esittää niin, ettei niistä voida tunnistaa yksittäistä henkilöä tai perhettä. Lisäksi on noudatettava tietosuoja-asetus ja tietosuojalaissa sekä muualla lainsäädännössä olevia tutkimusrekistereitä koskevia säännöksiä.

Tutkimusluvan myöntäminen ei velvoita tutkimuksen kohteita osallistumaan tutkimukseen. Tutkijan on neuvoteltava aina erikseen tutkimuskohteena olevien organisaatioiden kanssa tutkimukseen osallistumisesta. Tutkimuksen teko ei saa häiritä tutkimuskohteen toimintaa.

Edellytämme, että tutkija / yhteyshenkilö lähettää Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen sähköpostiosoitteeseen tutkimusluv@luvn.fi linkin tutkimusraportin sähköiseen julkaisuun.

Silja Kosola
tutkimusjohtaja
etunimi.sukunimi@luvn.fi

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

1

Tietosuojailmoitus opinnäytetyö: SOSIAALIHUOLLON DOKUMENTOINTI, Osallistava kirjaaminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutessasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää anonymisoituna osana tutkimusaineistoa.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjät

Topi Puttonen ja Ulla Mikkonen
ctopu002@edu.xamk.fi ja eulmi002@edu.xamk.fi
0407719673

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat

Osallistava kirjaaminen lastensuojelun liikkuvissa palveluissa
Tammikuu 2025-Toukokuu 2025

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Tulemme tekemään kevään 2025 aikana kyselytutkimuksen LUVN:n Lastensuojelun liikkuvien palveluiden henkilökunnalle kyselytutkimuksen, joiden vastauksia hyödynnetään Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Sosionomi (AMK) opinnäytetyön aineistona.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

2

Tutkimuksessa ei tulla keräämään mitään tarkkoja henkilötietoja kyselyyn vastaavilta. Kyselyssä kerätään tietoa vastaajien työkokemuksesta, kirjaamiskoulutuksista sekä vastaajien näkemyksiä osallistavaan kirjaamiseen.

Emme käsittele erityisiä henkilötietoryhmiä.

7. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Tietoa kerätään tutkittavalta itseltään, webropol-kyselylomakkeen avulla

8. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Rekisteristä ei luovuteta tietoja kolmansille osapuolille

9. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä

Xamkissa käytetään tallennustilana pilvipalveluita (Teams ja OneDrive). Microsoft saattaa siirtää näihin palveluihin tallennettua tietoa tai niiden varmuuskopioita EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

10. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Tunnistettavia henkilötietoja ei kerätä. Kyselyn vastauksia säilytetään opinnäytetyön julkaisemisesta yhden kuukauden verran eteenpäin. Tämän jälkeen kyselyn vastaustiedot hävitetään.

11. Miten henkilötietoni säilytetään ja suojataan?

Tietoja säilytetään sähköisessä muodossa, ja suojataan poistamalla mahdolliset tarkat tunnistetiedot analysointivaiheessa. Tiedot ovat suojattu käyttäjätunnusten ja salasanojen avulla.

12. Miten voin käyttää tietosuojasetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Topi Puttonen, ctopu002@edu.xamk.fi

a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuojasetuksen 7 artikla)
Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

- b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)
Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.
- c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)
Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.
- d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)
Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.
- e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)
Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.
- f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)
Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuolaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

13. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaava on Markus Häkkinen. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuojavastaava@xamk.fi